

Yr 875. a. 13

Y R
H A P P U S R W Y D D
O
N E S A U A T D D U W;
W E D I E I E G L W R O M E W N
P R E G E T H,
A R

S A L M lxxiii. 28.

W. Watson
GAN THOMAS WATSON;
Cynt Gweinidog yr Efengyl yn LLUNDAIN:—
Awdwr y LLYFR rhagorol yn *Saesonaeg* a elwir Y NEFOEDD WEDI EI
CHYMMERYD TRWY DRAIS, &c.

I A G O iv. 8.

Nesfwrch at DDUW, ac efe a nesa attoch chwiri

H E B. x. 22.

Nesfawn â chalon gywir, mewn llawn hyder Ffydd.

C A E R F Y R D D I N,
Argraphwyd gan *J. Ross*, yn y Flwyddyn
M, D C C, X C.

P R E G E T H

Ar SALM lxxiii. 28.

—*Minneu nesâu at Dduw fydd dda i mi.*

*** I D llai rhagorol nâ cyfflegredig yw'r
* N * Salm yma, yr hon a gyfrifir o neill-
* duol ddefnydd ac adeiladaeth i eglwys
*** Dduw ymhob oes, yn enwedig mewn
amseroedd o drallod a chyfyngder. Gelwir hi
Salm Afaph, yr hwn oedd un wedi ei ddwyfol
ysprydoli, ac yn ben-cerddor yn y deml. Cyf-
rifir y Salm iddo, o herwydd mai efe oedd ei
hawdwr, neu ei gorchymmyn tan ei ofal ef i'w
chanu yn y gynnulleidfa. Mae efe yma yn ym-
ddangos, pwy bynnag ydoedd, mewn dull o
ymddiddan ag ef ei hun ynghylch rhagluniaeth,
yr hon ydoedd yn barod i alw at frawdle rhes-
wm, ac yn cwestiyno ynghylch ei huniondeb.
“Pa fodd, medd efe, yr ymddengys yn gyf-
iawn, i'r rhai drygionus gael mwynhau cym-
maint oddaioni; a'r duwiol gymmaint o dra-
llodion?” Tra'r oedd Afaph fel hyn yn ym-
resymmu ag ef ei hun, o'r diwedd ei ffydd a
gafodd oruchafiaeth ar ei deimlad: Efe a ystyr-
iodd fod yr annuwiolion wedi eu gosod “mewn
“llithrigfa;” ac, megis rhai yn cerdded ar iâ,
a syrthient yn ddisymmwth i ddinystr, adnod
18. Hyn a ddattododd ei amheuaeth ac a lon-
yddodd ei yspryd.

Y dech-

Y dechreuad neu fynediad i mewn i'r Salm, ni ddylid ei anghofio: "Yn ddiau da yw Duw" i Israel: neu'n *sic* fel y mae'r Hebraeg yn darllen. Dylai'r prif-*reswm* auraid hwn gael ei gynnal yn *ddiddadl* ymblith y ffyddloniaid. Gosodir yr ymadrodd i lawr yn rhai ieithoedd gyd â nôd o ryfeddod: "O mor dda yw Duw i Israel!" Pa ângel yn y nef a fedr ei draethu? Eraill a'i darllennant, "Etto da yw Duw i Israel:" fel pe dywedasai'r Salmydd, "Er bod heulwen llwyddiant yn disgleirio at yr annuwiol, fel y mae ganddynt nid yn unig yr hyn a chwennychant," ond a "aethant tros feddwl calon o gyfoeth," adn. 7. ac er bod y duwiol yn cael eu dir drallodi, ac yn cymmysgu eu diod ag wylofain, Sal. ii. 9. "Etto, er hyn oll, da yw Duw i Israel." Dyma'r ffynnon, y ffrwd a'r celwrn: Y ffynnon, Duw; y ffrwd, daioni; y celwrn, Israel, i ba un y mae'n rhedeg. Daionus, yn ddiau, yw'r Arglwydd i *bawb*, Sal. clxv. 9. Mae'r gwlith yn disgyn ar yr ysgall yn gyftal a'r rhôs. Ond er mai da yw efe i bawb, etto nid yw yn gyffelyb dda i bawb: mae efe yn dda *neullduol* i Israel. Mae trugaredd *arbedol* Duw yn ymddangos at bechaduriaid, ond ei drugaredd *gadwedigol* tu ag at ei saint. Ac os yw'r Arglwydd yn dda i'w bobl, yna da iddynt hwythau nesau atto, fel y dywedir yn y testyn; "Minneu nesau at Dduw sydd dda i mi."

Yn y geiriau gallwn ddëall ein bod wrth natur ymhell oddi wrth Dduw. Nesau sy'n arwyddo pellder a dieithrwch. Yn y cwmp ni a gollasom *ddau* beth; delw Duw, a chymundeb â Duw. Sal. lviii. 3. "O'r groth yr

Yr Hapusrwydd o

“ymddieithrodd y rhai annuwiol.” Pob cam a gymmero pechadur, fydd yn ei ddwyn ymhellach oddi wrth Dduw. Yr afradlon wrth fyned i wlad bell, oedd yn cyfgodi 'n gymmwys ymadawiad pechadur â Duw. Pa mor bell y maent hwy wedi myned oddi wrth Dduw, y rhai sy' wedi crwydro deugain neu drugain mlynedd o dŷ eu Tad! A pheth fydd etto yn waeth, nid yn unig y mae pechaduriaid ymhell oddi wrth Dduw, ond heb ddymuniad i nefâu atto. Jer. xiv. 10. “Hoffasant hwy “grwydro, ac ni attaliasant eu traed.” Ni char pechod nefâu at sancteiddrwydd. Pechaduriaid anedifeiriol a ant mor bell ag a allont oddi wrth Dduw; fel Cain, yn myned “allan o wydd “yr Arglwydd,” Gen. iv. 16. — hynny yw, o eglwys Dduw, lle'r oedd arwyddion gwel-edig ei bresennoldeb. Efe a ymbellaodd yr hyn a allei oddi wrth Dduw, ac a aeth ynghyd ag adeiladu dinas, gan feddwl trwy hynny boddi llais ei gydwybod; yn gyffelyb i'r Italiaid gynt, y rhai a ymdrechent i foddi fŵn y taranau â sain eu clychau. Mae pechaduriaid yn edrych ar gymdeithas â Duw fel y peth hawsaf ganddynt ei hepcor. Esay xxx. 2. “Perwch i “Sanct Israel beidio â ni:” “Cadwn Dduw “allan o'n cymdeithas; nag enwer ef mwyach “yn ein plith ni.” Ni char golygon drwg fod yn agos i'r haul.

Defnydd. Bydded i hyn ein dwfn-ddarostwng ni, sef ein cwmp yn Adda, yr hwn a'n dygodd i'r fath bellder oddi wrth Dduw. Nid pellach yw'r nefoedd a'r ddaear oddi wrth eu gilydd, na phechadur a Duw. Pa bellaf yr ydym oddi wrth Dduw, nefaf i gyd i uffern.

Pa

Y Ffylliwn
unt *Nesâu at Dduw.*

Pa bellaf y mordwyb dyn oddi wrth y dehau agosaf a fydd at y gorllewin. Meddyliwn am ddychwelyd at Dduw trwy edifeirwch. Dywedwn gyd a'r eglwys, " Af a dychwelaf at fy " ngwr cyntaf, canys gwell oedd arnaf fi yna " nag yr awr hon," Hof. ii. 7.

Yftyriwn y geiriau ymhellach yn bedair o rannau. 1. Y person yn llefaru, " Minneu." 2. Y weithred, " nesau." 3. Y gwrthddrych, " at Dduw." 4. Buddioldeb y weithred hon, " fydd dda i mi."

Yr athrawiaeth, neu 'r addysg oddi wrth y testyn yw hyn: sef, *Mai dyledswydd rwymedig ar Grist'nogion, yw nesâu at Dduw.* Heb. x. 22. " Nesawn a chalon gywir, mewn llawn hyder " ffydd." I egluro hyn, ymosynwn am bedwar peth ymhellach.

I. Pa fodd y gallwn nesau at Dduw.

II. Pa le yr ydym i nesau atto?

III. *Dull*, neu *drefn* y nesâd yma at Dduw.

IV. Paham y mae'n ddyled arnom nesâu atto?

Y. Pa fodd y gallwn nesâu at Dduw? Yr ydym wrth natur yn sefyll mewn gwrthwynebiad iddo. Col. i. 21. " Y rhai oeddych ddi-eithriaid, a gelynion". Pa fodd ynteu y dichon i ni nesâu at Dduw? *Att.* Trwy Gyfryngwr: y mae Duw allan o Grist yn dân yfol, Heb. xii. 29. Ond Jesu Grist yw 'r cysgod rhyngom a chyfiawnder Dwyfol. Crist megis ein harch-offeiriad a gymmerodd ein hanian arno. Gelwir cnawd Crist yn llen, Heb. x. 20. Megis pan ddisgleiriai wyneb Moses, y dodai lengudd drosto, fel y gallei Israel nesâu i lefaru wrtho: Felly Crist wedi ei len-guddio ei hun â'r natur ddynol, gallwn ninnau yn awr nesâu

at Dduw trwyddo ef, ac edrych trwy ffydd yn ei wyneb.

Megis yr agorwyd ffordd i ni i'r cyffegr-sanct-eiddiolaf trwy gnawdoliaeth Crist; felly hefyd y'n heddychwyd â Duw trwy ei farwolaeth, ac a'n gwnaethpwyd yn gyfeillion. Wedi trofeddu 'r gyfraith sanctaidd, fe gyffrowyd cyfiawnder; ac yr oedd iawn yn cael ei ofyn, cyn y gallem nesâu at Dduw mewn ffordd gymmodlon. Yn awr Crist, fel ein hoffeirad, a dywalltodd eu waed tros ein pechodau, ag felly a wnaeth gymmod. Col. i. 20 " Wedi iddo " wneuthur heddych trwyd waed ei groes ef."

Megis y gwnaeth Joseph, wedi ei dderchafu i'r llŷs, ffordd i'w frodyr i nesâu i bresennoldeb y brenhin; (Gen. xlvii. 2.) Felly Crist ein Joseph ninnau a wnaeth ffordd i ni trwy ei waed, i nesâu i bresennoldeb Duw. Fe'i llwyf foddlonwyd ef ar ein rhan yng Nghrist; ac mae'n estyn allan y deyrnwialen aur attom, fel y nesaom ac y cyffyrddom a'i brig hi.

2. *Pa le* yr ydym yn nesâu at Dduw? Yr ydym ynnesâu atto yn ei ordinhadau. Wrth ddarllen, neu trwy wrando yr ym yn nesâu at ei sanctaidd air; wrth gymmuno yr ym yn nesâu at ei fwrdd. In y naill yr ym yn clywed ei lais, yn y llall yr ym yn cael ei gusanau. Heblaw hyn yr ydym yn nesâu yn neillduol at Dduw, pan fo'm yn gweddio arno. Gweddi yw dirgel ymresymiad yr enaid â Duw, ac sy'n cael ei wrandawriad. Sal. xviii. 6. " Efe a " glybu fy llef, a'm gwaeddgwr ei fron a ddaeth " i'w glustiau ef." Mewn gweddi yr ym yn nesâu at Dduw yn y fath fodd ag y gafaelwn ynddo, Esay lxiv. 7. Mae Duw yn nesâu attom

ni trwy ei Yspryd, a ninnau yn nesâu atto ef trwy weddi.

3. *Dull neu drefn y nesâd hwn at Dduw.* Y mae preswylfod Duw yn y nesoedd: Ac yr ydym yn nesâu atto, nid â thraed ein cyrph ond ein heneidiau. Y serchiadau yw traed yr enaid: A'r rhai'n yr ydym yn ymsymmyd tu ag at Dduw. Yr oedd Dafydd a'i ewyllysiau yn nesâu at Dduw. Sal. lxxiii. 25. "Ni ewyllysiais ar y ddaear neb gyd â thydi." Ei galon a ehedai i'r nesoedd trwy faeth-weddiau. Dichon ysprydoedd o bell ymgyfeillachu a'u gilydd.

4. *Pabam y dylem nesâu at Dduw?* O herwydd mai efe yw ein Gwneuthurwr, Sal. c. 3. "Efe a'n gwnaeth, ac nid ni ein hunain." Efe a roes i ni ein cyrph, y rhai y'nt ei gywrainwaith ef: ac megis y gwnaeth efe'r caead, efe a osodes dlws, sef yr enaid gwerthfawr ynddo. Ac yn ficer os cawfom ein bod oddi wrtho, ni's gallwn 'chwaith anadlu hebddo.

Rheswm da fydd gan hynny am i ni nesâu atto ef, yr hwn y mae 'n holl fywyd yn ymddibynnu arno.—Duw yw ein cymmwynaswr: Mae 'n ein coroni ag amryw fendithion; efe fy 'n rhoddi iechyd a meddiannau. Pob tammaid o fara yr ydym yn ymborthi arno, fy'n cael ei estyn i ni gan law haelioni dwyfol. Onid rhesymmol yw i ni nesâu at yr hwn fydd yn ein porthi? Rhoddwch ebran neu ymborth i'r anifail, ac efe a'ch dilyn chwi ar hyd y maes. Peidio nesâu at Dduw ein pen-cymmwynaswr, yw bod yn waeth na'r anifail a ddifethir.—Duw yw y daioni pennaf. Mae yn Nuw ddigon i ddiwallu deisfyfiadau chang

yr

A 4

yr angylion. Efe yw sylwedd pob melusdra a hyfrydwch: Ynddo ef y mae pob perffieithrwydd yn cyd-gyfarfod; megis doethineb, sancteiddrwydd, daioni: Mae gyd ag ê afo-nydd o hyfrydwch, ymha rai y bydd yr enaid duwiol yn nosio dros byth, gyd â boddlonrhwyydd anrhaethadwy. Felly y mae yma seiliau digonol amein nesâd at Dduw. Efe yw gwreiddyn pob happusrwydd. Y mae pob peth yn chwennych nesâu at yr hyn a'i gwna fe'n happus neu 'n ddedwydd.

Defn. 1. Gwelwn yma dymmer, a gogwyddiad yr enaid grasol: Mae fe byth yn nesâu at Dduw. Da ganddo ymddiddan ag ef yn y dirgel. Ni all y dyn gwir adgenedledig aros yn hir oddi wrth Dduw. Sal. lxiii. 8. "Fy enaid a lŷn wrthyt." Ni all yr enaid duwiol amgenach na nesâu at Dduw.

O herwydd y cariad llawn fydd ganddo at Dduw. Natur cariad yw sugno'r galon ymaith at y gwrthddrych a fyddis yn ei garu. Yr hwn sy 'n caru ei gyfaill a gar fod yn fynych yn ei gymdeithas: Felly y neb sy 'n caru Duw a gar nesâu yn fynych atto. Mae calon credadyn yn mynych dderchafu at Dduw yn y cerbyd tanllyd o gariad.

2. Ni's gall yr enaid grasol amgen na nesâu at Dduw, o herwydd y berthynas agos fydd rhyngddo ag ef. Duw yw ei Dad. Esay lxiv. 8. "Ond yn awr O Arglwydd, ein Tad "nid ydwyt ti." Onid hyfryd gan blentyn nesâu at ei dad? Nid oes un tad yn caru ei blant fel Duw: ni cheiff fod arnynt eisiau dim daioni, Sal. xxxiv. 10. Mae ganddo ddigon o feddiannau i'w cyfrannau rhwng ei holl etifeddion.

Fe'u car mor fawr fel na ddifeddiannâ mo hon-
ynt byth. Ioan xiii. 1. Pa fodd gan hynny y
gall credinwyr gadw ymaith oddi wrth eu Tad?
Ni's gwyddant pa fodd i fod yn hir allan o'i
brefennoldeb.

3. Ni's gall enaid grafol ddewis amgenach
nâ nesâu at Dduw, o herwydd cymmaint o
felusdra a boddlonrwyd a brofodd wrth hynny.
Tra fu yn nesâu at Dduw, fe deimlodd fod
rhinwedd yn dyfod i'w enaid oddi wrtho. Ni
chafodd Jonathan brofi y fath felusdra pan es-
tynodd flaen y wialen oedd yn ei law, ac
a'i gwlychodd yn nil y mel, ag a gafodd yr
enaid yn ei gymmundeb â Duw. 1 Samuel
xiv. 27. Yn ei nesâd at Dduw fe gafodd y
crifftion doddi ei galon, a thymheru ei yspryd.
Fe ennynwyd tân ei aberth o'r nesoedd. Fe
brofodd ddylanwadau 'r Yspryd yn dyfod i'w
enaid, a chariad Duw fel ffrwd gref yn dylifo
i'w galon, fel blaen-brawf o ogoniant. Fe
roddodd Duw iddo swp o rawnwin ar y ffordd,
i'w gynnal yn ei daith tu a Chanaan. "Efe a
" brofodd *mo'r dda yw'r* Arlwydd," Sal.
xxxiv. 8. Nid rhyfedd gan hynny ei fod mor fy-
nych yn ei nesâd at y Dwyfol Fawrhydi. Efe
a deimlodd y cysur o nesâu at Dduw.

Defn. 2. 1. Mae hyn yn eu ceryddu hwynt,
y rhai yn lle nesâu at Dduw, ydynt yn nesâu
at y byd. Y byd sydd yn myned â'u hamser,
ac â'u holl feddyliau. Phil. iii. 19. "Y
" rhai sydd yn fynied pethau daearol." —
Mae'r gwir grifftion yn arferyd y byd o angen-
rheidrwydd; ond ei brif orchwyl a'i amcan
yw gogoneddu Duw yn ei ymarferiad o hono.
Pwy bynnag y byddo yn fyr o dalu iddo, mae'n

arfaethu na cheiff Duw fod yn y golled: mae 'n rhoddi aberth beunyddiol iddo; mae 'n cyflawn ddilyn yr Arglwydd, Nu. xiv. 24. Ond y rhai trachwantus a wnant y byd yn drysor iddynt; a'r hyn yw eu trysor fydd â'r llwyodraeth ben-naf ganddo yn eu calon. Bydol-ddynion ydynt yn byw wrth deimlad; a llefarwch wrthynt am nesâu at Dduw, hwy a edrychant arnoch fel yn llefaru damhegion, neu ymadroddion mewn iaith ddieithr. Ni's gallant fyw mwy o'r ddaear yn eu serchiadau, na'r pysgod allan o'r dwfr. Mae melldith y sarph ynglŷn wrthynt, Gen. iii. 14. "Ar dy dorr y cerddi, a phridd a "fwyttei holl ddyddiau dy einioes." Pethau'r ddaear fydd â thuedd ynddynt i fyned â'r galon oddi wrth Dduw. Rhwystrau a maglau ydynt wedi eu gosod ar y llwybrau sy 'n arwain i'r tir sanctaidd. Pe nâ chollasai dynion eu synhwyrau ysprydol yn y cwmp, buafent yn ymresymmau fel hyn: "Os oes y fath brydfer-
 "thwch i'w weled yn y greadigaeth a gwrth-
 "ddrychau 'r byd gweledig; pa faint mwy yn
 "Nuw eu Creawdwr hwynt, ar Cynhaliwr o
 "honynt; Efe sy 'n rhoddi ei liw â'i arogl i'r
 "blodeuyn: Efe sy 'n rhoddi i'r perl ei
 "ddisgleirdeb: Efe sy 'n rhoddi blas yn ein
 "hymborth: Ac os oes y fath rinwedd a da-
 "ioni yn y creaduriaid, pa beth fydd yn Nuw
 "ei hunan? Mae fe 'n anfeidrol ragorach
 "nâ'r cyfan. A geiff y gwael bethau hyn
 "dynnu ein calonnau oddi wrth Dduw? A
 "geiff diferyn o ddwfr ein cadw ni oddi wrth y
 "fynnon? A fydd i oleu 'r ganwyll ein tyn-
 "nu ymaith oddi wrth ddisgleirdeb yr haul?
 "A edrychwn ar y rhodd yn fwy nâ'r cyfran-
 "wr o honi?" Mae Solomon yn llefaru am

genedl o ddynion, "ac ynfydrwydd fydd yn "eu calon tra fyddant byw," Preg. ix. 3. Diau fod y fawl sy'n nesâu at y byd, ac yn gadael Duw, yn ynfyd tu hwynt i bob dy-chymmyg meddwl. O mor wag a diyfyr yw'r holl bethau a welir heb Dduw! Maent o ran eu defnydd yn ddaearol; yn eu hymgais yn boenus; yn eu mwynhad yn annigonol; yn eu parhâd yn ddi-flannedig; yn eu ffrwyth yn felldigedig.

2. Mae'n eu ceryddu hwynt ag sy'n nesau at Dduw mewn rhagrith: nesau y mae'r cyfryw a'u gwefusau yn unig, ond nid eu calon-nau, Esay xxix. 13. 'Yr Iuddewon, medd 'un, a wnant ymddangosiad mawr o addoliad 'oddi allan: llofgant lamp yn eu synagogau, ' &c. er anrhydedd i Dduw; ond ni ellir can-'fod ynddynt fawr o ddefosiwn tu-fewnol, na 'pharch ysprydol iddo.' Beth a dal ymddan-gosiad heb wirionedd? Fel hyn y mae pecha-duriaid diedifeiriol yn rhoddi addoliad corphor-ol i Dduw, ond yn cadw eu calonau i ryw beth arall y maent yn eu garu yn fwy. Gwy-ryf yw'r galon ag y mae Duw yn garwr iddi. Diar. xxiii. 26. "Fy mab moes i mi dy ga-'lon." Nesau at Dduw â'r corph heb y ga-lon, ydyw ei watwar ef. Cyffelyb ydyw i un yn myned i siop yr Apothecari, ac yn gofyn am gordial-ddwfr i'w yfed, ac ynteu yn rhoddi llestr gwag iddo yn ei le. Nesau at Dduw heb y galon yw gwneuthur rhith-addoliad iddo, a myned i uffern wedi ymwisgo a mantell cre-fydd.

Mae'n eu ceryddu hwynt y rhai yn lle nesau at Dduw sy'n nesau oddi wrtho ef. Y cyfryw
with-

wrthgilwyr a ymddangofasant unwaith yn flo-
deuog, ac a roefant obaith da am eu dychwel-
iad. Ond fe droes eu gwanwyn yn hydref.
Ofn erledigaeth, neu ddisgwyliad am ffafriaeth
a'u trodd ymaith oddi wrth broffesu crefydd.
Hof. viii. 3. "Israel a fwriodd heibio ddaioni."
Arfer y Papistiaid yn rhai gwledydd yw rhoi
fwm o arian yn y flwyddyn i'r sawl a wadant y
ffydd Brotestanaidd. Dynion ag sy'n tynnu
yn ol oddi wrth Dduw, yw y rhai ni wir fedd-
ianwyd ag Yspryd Duw. Ni bydd i'r eneidiau
hynny ag y gwnaeth yr Yspryd ei drigfa tu-
fewnol unwaith ynddynt, byth roi ffarwel
llwyr i grefydd. Gelwir meddiant yr Yspryd
Glan o galon credadyn yn *ernes* (2 Cor. i. 22.)
nid *gwysl*, yr hwn a ellir ei alw yn ol drachefn,
a'i gymmeryd ymaith: ond yr ernes fydd yn
aros, ac y mae 'n rhan o'r fwm sy'n ol i'w
thalu. O pa mor atgas ydyw i dynnu yn ol
oddi wrth Dduw! Yr enw Judas fydd ffaidd
gan grist'nogion ei goffa hyd y dydd heddyw.
Diau na ddylei un cristion fedyddio ei blentyn
yn Judas. Pa mor ddychrynllud a fu ei ddi-
wedd! Efe yr hwn nid oedd dim ymysgaroedd
tofturi ynddo tu ag at Grist diniweid, ei ymys-
garoedd ei hun "a dywalltwyd allan," Act. i.
12. Os *da* yw nesaau at Dduw, rhaid ei fod yn
ddrwg i dynnu yn ol oddi wrtho. Sal. lxxiii.
27. "Torraist ymaith bob un a butteinio
"oddi wrthyt."

Defn. 3. Mae 'n ein hannog oll i nesaau at
Dduw. Mwy dewisol yw nesaau at Dduw o'n
gwirfodd yn amser hawddfyd, na thrwy orfod
yn amser adfyd. I ba le yr eiff yr enaid ond at
Dduw? P'le mae gorphwysfa'r wenynen ond
yn ei chwch? Rhagorffaint yw nesaau at

Dduw yn gyftal a dyledswydd. Ni ofodaf gerbron ond *duw* annogaeth i'r nefad yma ymhellach at Dduw.

Annog. 1. Y gyntaf sydd yn y testyn; "ne-
"fâu at Dduw sydd *dda*; sydd *dda* i *mi*." Mai *da* ydyw a ymddengys mewn amryw ffyrdd: —

1. Nesau at Dduw yw ein *doethineb* ni. Job xxviii. 18. "Gwell yw caffaeliad doethineb "na gemmau." Nid oes un gem a ddichon ein haddurno yn gymmaint a doethineb: Ac ymha le yr ymddengys ein doethineb yn fwy nag yn ein dynesâd at Dduw? Cyfrifir yn ddoethineb i ni gadw yn ffafr gwyr mawrion. Diar. xix. 6. "Llawer a ymbiliant o flaen "pendefig." Mae ffafr pendefig yn gyfnewidiol: pa mor fynych y mae'r haul yma yn machlud mewn cwmwl! Ond ein doethineb pennaf yw nesau at Dduw. Efe yw'r cyfaill goreu a'r gelyn gwaethaf.

2. Nesau at Dduw sydd yn *anrhydedd* i ni. Peth anrhydeddus yw cael ymgyfeillachu a phendefigion. Pâ anrhydedd uchel ydyw, i fod y Duw mawr yn caniattau llwch pechadurus i nesau atto! Diau fod yr Apostol yn ei draethu gyd ag ymffrost duwiol, 1 Ioan i. 3. "Ein cymdeithas ni yn wir sydd gyd a'r Tad, "a chyd a'i Fab ef Iesu Grift." Megis pe dywedasai, "Nid ydym ni yn rhodio, neu'n ca-
"dw cymdeithas a dynion gwag y byd; ond yr
"ym ni o waed brenhinol y nefoedd, ac yn
"byw uwchlaw dynion eraill:" "Ein cym-
"deithas ni yn *wir* sydd gyd a'r Tad." Nid ffafr fechan i ni yw, fod Brenhin y brenhinoedd yn ystyn allan y deyrnwialen aur tu ag
attom

attom, gan fod yn barod i'n cymhell a'n croe-
fawi i'w bresenoldeb, a pheri i ni nesau atto.
1 Sam. xxiii. 2. "Pob gwr helbulus, a phob
" gwr a oedd mewn dyled, a ymgynhullodd
" at Ddafydd, ac efe a fu yn dywysog arnynt
" hwy." Felly ninneu ag fydd yn helbulus
yn ein hyspyrd, ac yn nyled cyfiawnder, a
allwn nesâu yn hyderus at Dduw hollgyfoethog,
yr hwn a fydd nid yn unig fel Dafydd yn flae-
nor, ond yn briod i ni, Efsay liv. 4. Pa uchel-
faint ardderchog yw hon! Peth rhyfedd na
ba'i Duw yn ein hergydio ymaith o'i bresen-
noldeb. Bod rhydd-did i ni nesâu atto ac
edrych yn ei wyneb, ac hefyd cyfrannu dant-
eithion i ni oddi ar ei fwrdd ei hun, dyma an-
rhydedd gymhwysach i angylion nag i ddyn-
ion.

3. Nesau at Dduw yw ein *diogelwch* ni.
"Tŵr cadarn yw enw yr Arglwydd," Diar.
xviii. 10. Dā yw tŵr neu ymddifynfa i ffoi
iddynt yn amfer rhyfel. Hab. iii. 4. "Yr
" oedd cyrn iddo yn dyfod allan o'i law, ac
" yno yr oedd cuddiad ei gryfder." Y *cyrn* yn
dyfod allan o law Duw fydd i wthio ei elyn-
ion;—a "chuddiad ei gryfder" fydd i ddiogelu
ei bobl. Diogelfa anoresgynnol yw Duw; ac
yn yr agosrwydd atto y mae diogelwch ei bobl.
Os crwydra 'r ddafad o'r gorlan, y mae mewn
perygl o'i hysglyfio gan y blaidd: felly os
crwydrwn ac os gwibiwn ninneu oddi wrth
Dduw, yr ydym mewn perygl o gael ymosod
arnom gan y diafol.

4. Nesâu at Dduw fy'n dwyn *heddwch* i ni.
Yr unig beth ag fy'n torri ein heddwch â Duw,
yw ein hymbellâd oddi wrtho. Pa dangnesedd,
ie pa

Pa nesoedd y mae'r enaid yn ei deimlo wrth nesaau atto! Sal. cxix. 165. "Heddwch mawr fydd i'r rhai a garant dy gyfraith." Yr heddwch yma, megis perl mewn cawl, math o gordial ydyw. Dafydd a nesaodd at Dduw o herwydd ei fod gyd ag ef yn wastad, Sal. cxxxix. 18. A hyn pan orweddodd i lawr i gyfsgu a wnaeth ei obennydd yn esmwyth. Sal. iv. 8. "Mewn heddwch hefyd y gorwedda." Megis y disgyn y gawod fel ar ddail y coedydd yn yr haf; felly y mae heddwch a thawelwch hyfryd oddi wrth Dduw yn disgyn ar yr enaid wrth nesaau atto. Pa mor hyfryd yw nesaau at yr haul pan fo'n tywynnu ar y ddaear! felly mwy hyfryd yw nesaau at Haul cyfiawnder, fydd "a meddyginiaeth yn ei esgyll," Mal. iv. 2.

5. Nesaau at Dduw yw ein *cyfoethogrwydd* ni. Mae'n dda nesaau at fwyn-glawdd aur. Os nesawn at Dduw efe a nesa attom ninneu, ac a'n cyfoethoga ag addewidion gwerthfawr, ac â chysuron dwyfol: Efe a ddatguddia i ni "anchwiliadwy olud Crist," Eph. iii. 8. Efe a'n gwobrwyd megis brenhin, iefel Duw. Efe a wna drosodd ei etifeddiaeth a'i feddiannau i ni. Efe a rydd i ni haf-flodau llawenydd yma, a chynhauaf o ogoniant yn ol hyn.

6. Os nesawn at Dduw, ynteu a nesa attom ni, Iago iv. 8. Os nesawn atto ef mewn dyledswydd, yntau a nesa attom ninneu mewn trugaredd. Pan nesaodd yr afradlon at ei dad, ei dad a nesaodd atto ynteu, ac a syrthiodd ar ei wddf, ac a'i cyfanodd ef, Luc xv. 20. Os nydd ni a nesawn at Dduw a chalonnau edifeiriol, ynteu a nesa attom ninneu â chalon doffuriol.

Dafydd

Dafydd a weddiodd, "Nesâ at fy enaid," Sal. lxix. 18. Da yw i ni i Dduw nesaau attom: Mor annrhaethadwy hyfryd yw ei bresennoldeb! Efe sydd yn oleuni i'r llygaid ac yn llawenydd i'r galon. Pa mor ddedydd oedd Zaccæus pan nesaodd Crist atto ef! "Heddyw y daeth iechydwrïaeth i'r tŷ hwn," Luc xix. 9. Pan nesaau Duw at yr enaid, nesoedd ac iechydwrïaeth a nesaant hefyd.

Annog. 2. Y mae amser yn dyfod, pan y dymunafem nesaau at Dduw yn ein bywyd. Yr ydym yn nesaau i'r bedd ar fyrder. Job xiv. 10. "Dyn a drenga, a pha le y mae?" Fe ddymunai'r annuwiol ac fy'n dibrisio Duw yn ei fywyd nesaau atto ef yn angau. Yna y byddant barod i lefain gyd a'r disgyblion, Mat. viii. 25. "Arglwydd cadw ni, darfu am danom." Y pryd hynny y gwaeddant 'Trugaredd, trugaredd!' Rhedant at Dduw yn eu trallod, megis y rhed dynion am ddiddos rhag y dymestl: Ond ni ddiddosa Duw ei elynion. Mae fe'n taer gynyg trugaredd i bechadur yn amser ei fywyd, (megis pe gwelech dad caredig yn denu ei blentyn afradlon a rhoddion, i geisio ei attal yn ei ryfgy:) Ond os y pechadur ni weithredir arno i wneud derbyniad o drugaredd; yna fe fachluda haul trugaredd yn angau, fel na chyfyd byth mwy; a thywyll-nos o ddigofaint a'i gorddiwes, yr hon nid eiff yn ddydd drachefn. Y rhai ni fynnent nesaau at Dduw fel cyfaill, fe nesâ Duw attynt hwy fel gelyn.

Gofyn. Pa fodd y mae i ni nesaau at Dduw?

Att. 1. Myfyriwn ar ardderchawgrwydd Duw. Efe yw "Duw y gogoniant," Sal. xxix. 3. cyflawn o ogoneddus berffeithrwydd; mewn cym-

cymhariaeth i ba un, nid yw 'r holl angylion a dynion ond fel mân lwch y cloriannau.—Efe yw Duw 'r cariad, (2 Cor. xiii. 11.) yr hwn sy'n ymhyfrydu yn gwneuthur trugaredd. Da y dylai hyn ein hannog i nesâu atto ef ag sy'n hoffi derchafu baner o rad-ras i fynu i bechaduriaid. Pe clywem am wr anrhydeddus o dymmer garedig, a fyddei 'n ymddangos yn rhwymedig i bawb a ddelent atto am gymmwynas; pa rai hyn i ni ddymuno cael cyfeillachu ag ef, a gwneud ein hunain yn hyspys iddo. Y mae Duw yn un ag sydd gyflawn o garedigrwydd, ac yn rhyfedd yn ei barodrwydd i wasgaru ei auraidd roddion o ras a thrugaredd i'w greaduriaid tlodion, amgenus, Sal. xxxvi. 5. Hyn, os un peth, a'n gwna yn ewyllysgar i nesâu atto, ac ymorphwys ynddo fel canolbwynt neu *center* ein holl ddedwyddwch.

2. Os mynnem nesâu at Dduw, ystyriwn ein heisiau a'n hangen gwaftadol o hono. Cofwn pa ddiffyg yr ydym yn sefyll ynddo o Dduw, ac na's gallwn fod yn ddedwydd hebdo. Ni nesaodd yr afradlon at ei dad, nes iddo ddechrau bod "mewn eisiau." Nid yw'r pechadur balch yr hwn ni argyhoeddwyd o'i bechod, a'i ddiffyg o ras Duw, yn gofalu am nesâu atto: mae ganddo ddigon o 'ffôr i fyw ei hunan arno. Jer. ii. 31. "Arglwyddi yd—" ym ni, ni ddeuwn ni mwy attat ti." Diar. xxvii. 7. "Y dyn llawn a fathra 'r dil mel." Teimlad o'n diffyg yw 'r hyn a bar i ni nesâu at Dduw. Pa ham y nesaodd cynnifer o gleision ac anafusion at Grist, ond o herwydd eu bod yn teimlo diffyg o welliant ganddo. Pa ham y mae 'r sychedig yn nesâu at y ffynnon, ond o herwydd

herwydd fod arno eisiau ei dwfr hi. P'am y mae drwg-weithredwr yn nefâu at ei frenhin, ond o herwydd fod arno eisiau maddeuant. Pan fo enaid truan yngolwg ei angen, a'i iaith fel y canlyn, 'Y mae arnaf eisiau gras, eisiau ffafr 'Duw; oni chaf Grist fe'm demnir,' &c. Hyn a bar iddo nefâu at Dduw, ac ymbil yn daer am drugaredd.

3. Os mynwn nefâu at Dduw mewn gwirionedd, edrychwn am gael clirio ein hawl ynddo. Heb. x. 22. "Nesawn â chalon gywir, "mewn llawn hyder ffydd." Pan yr adnabyddom ef yn Dduw i ni, yna y nesawn atto gyd â rhydd-did, 2 Cor. iii. 17. Y mae'r ddiwedd yn nefâu at ei gwr trwy rinwedd yr undeb priodafol ag ef. Sal. xlviii. 14. "Y Duw hwn yw ein Duw ni."

4. Deisyfwn am gael bod yn dderbynwyr o'r Yspryd Glan. Mae rhinwedd tyniadol yn yr Yspryd. Llygredd sy'n tynnu'r galon ymaith oddi wrth Dduw, yr Yspryd a'i tyn atto. Can. i. 4. "Tyn fi, ni a redwn ar dy ol." Mae galluog ras yr Yspryd, nid yn unig yn tynnu'r galon yn felus, ond yn rymmus hefyd at Dduw.

5. Bydded i'n calonnau fod wedi eu gwresogi â chariad Duw. Lle y byddo gwrthddrych ein cariad, yno y bydd tynfa'r galon. Os Duw yw'r trysor a fyddwn yn ymhyfrydu ynddo, ein calonnau a ânt ar ei ol ef. Ofn slafaid sy'n pellhau'r enaid oddi wrth Dduw, ond cariad Dwyfol a'i neshâ atto. Eph. iii. 21. "Iddo ef y byddo y gogoniant yn yr eglwys "trwy IESU GRIST, dros yr holl genedlaethau "hyd yn oes oesoedd, *Amen.*"

Kathryn

Gweddïaf â'r YSPRYD:

N E I

D R A E T H A W D

A R

W E D D I.

Ynna un yr amlygir,

- I. Beth yw G W E D D I.
- II. Beth yw Gweddïo â'r YSPRYD.
- III. Beth yw Gweddïo â'r YSPRYD,
ac â'r Dëall hefyd.

G A N

J O H N B U N Y A N.

R H U F. viii. 26.

—Canys ni wyddom ni beth a weddïom, megis y dylem: eithr y mae'r YSPRYD ei hun yn erfyn trosom ni ag ocheneidiau anhraethadwy.

ARGRAHWYD YN Y FLWYDDYN,
M, DCC, XC.

Y TRAETHAWD canlynol a ofodwyd
allan gan yr Awdwr heb Ragymadrodd-
iddo, megis y Rhannau eraill o'i waith; ac
a ysgrifennodd yn amser ei garchariad yn
Rhydswely, gyd â **THAITH Y PERERIN, &c.**
Yr hyn y mae'n ei ddywedyd yma ym-
herthynas i *Ffurf o Weddi*, a ymoftyngir i
farn y rhai deallus a phrofedig mewn
pethau ysprydol. Gall rhai, o bosibl,
gael budd oddi wrth yr hyn ag y mae
eraill a'u Cydwybodau yn gaeth o'u her-
wydd.

Gweddiaf â'r YSPRYD:

N E U

D R A E T H A W D

A R

W E D D I, &c.

I CORINTHIAID, xiv. 15.

*Mi a weddiaf â'r Yspryd, ac a weddiaf â'r
Ddeall hefyd.*

***** WEDDI yw ordinhâd Duw, yr
* hon sydd i'w harferyd yn gyhoeddus
* G * ac yn neilltuol. Ie, y fath ordinhâd
* * ydyw ac sy'n dwyn yr enaid i gy-
***** feillgarwch â Duw; ac mor orchfygol a'i bod
yn derbyn pethau mawrion ganddo, ymher-
thynas i'r hwn a fo'n erfyn, a'r rhai a erfynnir
drostynt. Agoriad mynwes Duw ydyw, a
moddion trwy ba un y mae'r enaid diffygiol yn
cael ei ddiwallu. Trwy weddi y geill Cristion
agor ei galon i Dduw megis cyfaill, a chael
tystiolaeth o newydd ganddo o'i ewylllys da tu
ag atto. Gallwn dreulio llawer o eiriau yn
gwahaniaethu rhwng gweddi gyhoeddus a neill-
tuol; ac hefyd rhwng yr un hynny a'r galon,
a honno a'r gwefusau yn unig. Gallid dy-
wedyd

wedyd rhyw beth hefyd i wahaniaethu rhwng y doniau a'r grasusau perthynol i weddi. Ond trwy adael heibio y ffordd yma, fy ngwaith yn bresennol a geiff fod yn unig i ddangos, beth yw gweddi yn y *fwlweddi* o honi, heb ba un ni bydd ein holl dderchafu dwylaw, golygon a lleferydd i ddim pwrpas oll.—“ Mi a weddïaf “ â'r *Yspryd*.”

Y drefn a gymmeraf yn bresennol a fydd i ddangos, yn *gyntaf*, Beth yw Gweddi. Yn *ail*, Beth yw gweddio â'r *Yspryd*. Yn *drydydd*, Beth yw gweddio â'r *Yspryd* ac â'r deall hefyd. Ac felly yn *bedwerydd*, I dynnu rhai defnyddiau a chymmwyfiadau oddi wrth y cyfan.

I. *Beth yw G W E D D I.*

Gweddi yw difrifol, deimladol, a gwrefog dywalltiad y galon neu'r enaid allan ger bron Duw trwy GRIST, yn nerth a chymorth yr YSPRYD GLAN, am y cyfryw bethau ac a adawodd Duw yn ol yr ysgrythyrau, er lles i'w eglwys, gyd ag ymoftyingiad mewn ffydd i ewyllys Duw.

Yn y disgrifiad hwn y mae *saith* o bethau neilltuol. 1. Difrifol. 2. Teimladol. 3. Gwrefog dywalltiad yr enaid allan ger bron Duw trwy GRIST. 4. Trwy nerth neu gymorth yr YSPRYD GLAN. 5. Am y cyfryw bethau a adawodd Duw yn ei air. 6. Er lles neu ddaioni'r eglwys. 7. Gyd ag ymoftyingiad mewn ffydd i ewyllys Duw.

Am y *cyntaf* o'r pethau hyn. Gweddi yw *difrifol* dywalltiad yr enaid allan ger bron Duw. Y mae difrifwch yn fath ras ac sy'n rhedeg trwy holl rasusau Duw ynom ni a thrwy holl ymarferiadau y crifftion, ac fydd a'r blaenoriaeth

aeth hefyd arnynt; pe amgen ni byddent yn gymmeradwy gyd â Duw. Ac felly ymherthynas i weddi, yr hyn y mae Dafydd yn llefaru yn neilltuol yn ei gylch pan yw 'n dywed- yd, " Llefais arno a'm genau, ac efe a dder- " chafwyd a'm tafod: Pe edrychafwn ar an- " wiredd yn fy nghalon, ni wrandawfei'r Ar- " glwydd," Sal. lxvi. Rhan neilltuol o weddi yw difrifwch; heb ba un ni edrych Duw arni fel gwir weddi yn tarddu o galon uniawn. " Ceisfych fi hefyd a chwi a'm cewch, pan " i'm ceisfioch â'ch holl galon," Jer. xxix. 19. Y diffyg o hyn a wnaeth i'r Arglwydd wrthod gweddïau y rhai hynny yn Hosea, pen. vii. 14. " Ac ni lefasant arnaf â'u *calon*, pan udasant " ar eu gwelyau:" hynny yw mewn *difrifwch*; ond mewn rhith neu ymddanghosiad allanol yn unig, er mwyn cael eu gweled a'u canmawl gan ddynion y maent yn gweddïo. Difrifwch neu wirionedd oedd yr hyn a ganmolodd Crist yn Nathanael pan ydoedd dan y ffigisbren, o bosibl, yn gweddïo, Ioan i. 47, 48. " Wele " Israeliad yn wir, yn yr hwn nid oes dwyll." Y weddi sydd a gwirionedd neu onestrwydd difrifol ynddi fel ei phrif egwyddor, yw'r weddi y mae Duw yn sylwi arni. Felly, " Gweddï'r uniawn sydd hoff ganddo," Diar. xv. 8.

A pha ham y mae 'n rhaid bod difrifwch yn un o hanffodau gweddï ac sydd dderbyniol gyd a Dduw, ond o herwydd ei fod yn arwain yr enaid gyd â phob symylrwydd i dywallt ei achos ger bron Duw—i agoryd ei gyflwr iddo yn amlwg ac yn ddiduedd—i'w gondemio ei hun yn ddiragrith—i lefain ar Dduw o'r ga- lon

24 *Gweddïaf â'r YSPRYD; neu*

lon, heb ymosyn am blethedig eiriau, &c.
 "Gan glywed y clywais Ephraim, yn cwyn-
 "fan fel hyn, Cospaist fi a mi a gospwyd, fel
 "llô heb ei gynnefino a'r iau," Jer. xxxi. 18.
 Yr un yw difrifwch mewn congl ei hun, a cher
 bron yr holl fyd. Ni fedr wisgo dau orchgudd;
 sef, un o flaen dynion, ac arall yn ei hyftafell;
 ond *rhaid* iddi gael Duw, a *bod* gyd ag ef yn y
 ddyledswydd o weddi. Ni ymorphwys ar
 fymmudiad y gwefusau; canys y galon y mae
 Duw yn edrych arni, a'r hyn y mae difrifwch
 yn edrych arni, a'r hyn y mae gweddi yn tar-
 ddu o honi, os bydd yn weddi gyd a *difrifwch*.

Yn *ail*, Gweddi yw difrifol, a *teimladol* dy-
 walltiad y galon neu'r enaid ger bron Duw.
 Nid y fath beth ydyw ac y mae llawer yn ei
 chymmeryd, sef baldardd neu wag-adrodd
 drosodd gynnifer o eiriau â'r tafod yn unig,
 ond deisfyfiad teimladol y galon. Y mae teim-
 ladrwydd o amrywiol bethau mewn gweddi.
 Weithiau teimlad o bechod; weithiau o dru-
 gareddau a dderbyniwyd; waith arall o barod-
 rwydd Duw i gyfrannu trugaredd, &c.

1. Teimlad o eisiau trugaredd, o herwydd y
 drwg o bechod. Mae'r enaid, meddaf, yn
teimlo, ac oddi ar deimlad yn ocheneidio, yn
 gruddfan, ac yn tywallt allan ei ddeisfyfiad.
 Canys y mae gwir weddi yn ffrydio, neu'n
 berwi allan o'r galon, pan fyddo wedi ei llen-
 wi o drallod a chwerwder, megis gwaed yn
 ffrydio allan o'r cnawd wrth ei wasgu a'i lethu
 gan bwyfi annioddefol, gwel 1 Sam. i. 10.
 Y mae Dafydd yn rhuo gan ei aflonyddwch, yn
 wylo, yn llefain; a'i galon yn diffygio, ei-
 nerth yn ymado, a llewyrch ei lygaid yn pallu,
 Salm,

Salm, xxxviii. 8, 9, 10. — lxix. 3. Hezecia
 sy'n griddfan megis colommen, (Esay xxxviii.
 14.) Ephraim yn cwynfan, (Jer. xxxi. 18.)
 Pedr yn wylo yn chwerw-dost, Mat. xxvi. 75.
 Gweddi Crist oedd gyd a "llefain cryf a dag-
 "rau," Heb. v. 7. a'r holl bethau hyn oddi
 wrth deimlad o gyfiawnder Duw, euogrwydd
 pechod, poenau uffern a damnedigaeth. "Go-
 "fidiau angau a'm cylchynasant, a gofidiau
 "uffern a'm daliasant, ing a blinder a gefais:
 "Yna y gelwais ar enw'r Arglwydd, Attolwg
 "Arglwydd, gwared fy enaid," Sal. cxvi. 3,
 4. Ac mewn lle arall, "Fy archoll a redodd
 "liw nos, ac ni pheidiodd," lxxvii. 2. A
 thrachefn, "Crymmwyd a darostyngwyd fi'n
 "ddirfawr, beunydd yr ydwyf yn myned yn
 "alarus," xxxviii. 6. Trwy'r holl siamplau
 hyn, a channoedd ychwaneg a ellid eu henwi,
 y gellwch weled, fod gweddi yn dwyn gyd a
 hi *deimlad* o ddiffygion; a hynny yn *gyntaf*,
 oddi wrth yr olwg ar bechod.

2. Weithiau y mae teimlad neu brawf melus
 o drugaredd a dderbynwyd: Trugaredd gyflu-
 rol, annogaethol, gadarnhaol ac adfywiol. Y
 modd hyn y mae Dafydd yn tywallt ei enaid
 allan i fendithio, moliannu, a rhyfeddu y Duw
 mawr, am ei ddaioni a'i garedigrwydd i drue-
 nus ddyn. "Fy enaid (medd efe) bendithia'r
 "Arglwydd, a chwbl sydd ynof ei enw sanc-
 "taidd ef. Fy enaid bendithia'r Arglwydd,
 "ac nac anghofia ei holl ddoniau ef: Yr hwn
 "sy'n maddeu dy holl anwireddau; yr hwn
 "sydd yn iachau dy holl lesgedd: Yr hwn
 "sydd yn gwaredu dy fywyd o ddifryw; yr
 "hwn sydd yn dy goroni a thrugared ac a
 B "thosturi:

26 *Gweddïaf â'r YSPRYD; neu*

“thosturi: Yr hwn sydd yn diwallu dy enau
 “a daioni, fel yr adnewyddir dy ieuengŷtyd
 “fel yr eryr,” Sal. ciii. 1—5. Fel hyn
 gweddïa'r saint weithiau a droir yn fawl; etto
 maent yn parhau yn weddïau er hynny. Dyma
 ddirgelwch. Y mae pobl Dduw yn gweddïo
 wrth foliannu: megis y mae'n 'sgrifenedig,
 “Na ofelwch am ddim, eithr ymhob peth
 “mewn gweddï ac ymbil, gyd a diolchgarwch,
 “gwneler eich deisfyfiadau chwi yn hyspys
 ger bron Duw,” Phil. iv. 6. Diolchgarwch
 teimladol am drugareddau a dderbynwyd, sydd
 weddi ganmoladwy yngolwg Duw: mae yn
 llwyddo gyd ag e mewn môd anghyffredin.

3. Mewn gweddï y mae teimlad weithiau
 o drugareddau a dderbynnir. Hyn drachefn
 fy'n gosod yr holl enaid yn fflam i foliannu
 Duw. “Ti, O ARGLWYDD y lluoedd,
 “Duw Israel, a fynegaist i'th was, gan
 “ddywedyd, Adeiladaf dŷ i ti: am hynny dy
 “was a gafodd yn ei galon weddïo attat ti
 “y weddi hon, 2 Sam. vii. 27. Hyn a anno-
 godd Jacob, Dafydd, Daniel, ac eraill, sef
 teimlad o drugareddau a dderbynient; yr hyn
 a'u cymhellodd, nid trwy ffurf neu ddefod all-
 anol, i dywallt eu heneidiau, a thaenu eu
 cyflyrau o flaen yr Arglwydd; megis eu bod yn
 deimladol; yn *deimladol* meddaf o'u diffygion
 a'u trueni; ac o ewyllysgarwch Duw i ddan-
 gos trugaredd.

Iawn deimlad o bechod a digofaint Duw,
 gyd âg annogaeth i ddyfod atto, sydd well na'r
 holl ffurfiau a ofodwyd allan, ac a gyfansodd-
 wyd trwy ddyfais ddynol.

Yn drydydd, Gweddi yw difrifol, deimla-
 dol,

dol, a gwrefog dywalltiad yr enaid allan ger bron Duw. O'r gwrefogrwydd grym, bywyd, nerth a thaerineb, sydd mewn gwir weddi! "Fel y brefa'r hŷdd am yr afonydd-dyfroedd, "felly'r hiraetha fy enaid am danat ti, O Dduw," Sal. xlii. 2. "Fy nghalon a'm cnawd a waeddant am y Duw byw," lxxxiv. 2. "Drylliwyd fy enaid gan awyd i'th farn- "edigaethau bob amser," cxix. 20. Gwelwch pa serchowgrwydd a thaer ddymuniad a amlygir yma mewn gweddi! Yr un cyffelyb ymadroddion a gewch yn Daniel, Pennod ix. 19. "Clyw, Arglwydd; arbed, Arglwydd; ystyr "O Arglwydd a gwna; nac oeda er dy fwyn "dy hun, O fy Nuw." Pob fillaf yn dwyn gwrefogrwydd anarferol ynddi. Hon a elwir *taer*, neu *weithgar* weddi gan Iago. pen. v. 16. Ac felly Luc xxii. 44. "Ac efe mewn ym- "drech meddwl a weddiodd yn ddyfalach:" neu ei ddeisyfiad a redodd allan fwy-fwy at Dduw, am help ai gynnorthwyol law. O pa mo'r belled yw y rhan fwyaf o Ddynion yn eu gweddiâu, oddi wrth y weddi honno ac sydd *wir* weddi yngolwg Duw! Och! nid yw llawer yn gwneuthur cydwybod yn y byd o'r ddyledswydd; Ac am y rhai a wnant, mae achos i ofni fod llawer o'r cyfryw yn dra dieithr ac yn anadnabyddus o *ddisfrifol*, *deimladol*, a *gwrefog dywalltiad y galon allan ger bron Duw*, mewn gweddi: ond yn unig ymfoddloni eu hunain ag ychydig o lafur-gwefusau, ac ymagweddiad corphorol, a rhedeg rhesaid o eiriau yn anystyriol drosodd. Pan mae'r serchiadau yn wirioneddol ar waith mewn gweddi yna, mae'r holl ddyn ar waith; a hynny yn y

28 *Gweddïaf â'r YSPRYD; neu*

fath fodd, ac y bydd i'r enaid (megis pe ba 'i) dreulio ei hun yn ddim, yn hytrach nac y gad fyned ymaith y daioni y mae 'n ei ddeifyfu, sef cymmundeb a Duw yng Nghrist. Ae oddi yma y mae fod y saint yn treulio eu nerth ac yn colli eu bywydau, yn hytrach na myned ymaith heb y fendith. Sal. lix. 3.—xxxviii. 9, 10. Gen. xxxii. 24, 25, 26.

Yr holl bethau uchod fydd rŷ amlwg oddi wrth anwybodaeth, halogrwydd, ac yspryd cynfigen sy'n llywodraethu ynghalonnau y gwyr hynny, ac fydd mo'r dambaid am y ffurf, yn lle *yspryd* gweddi. Pring y ceir un o ddeugain yn eu mŷg a wyr, beth yw *geni drachfn*; beth yw cael cymmundeb a'r Tad trwy'r Mab; neu brofi grym ac awdurdod gras yn sancteiddio eu calonau. Eithr wedi eu holl weddïau maent yn arwain bywydau aflan a melltigedig, megis tyngu, meddwi, godinebu, torri'r sabboth; gan fyw mewn malais, llîd, twyll, cynfigen, ac erlid anwyl blant Duw; a ffyrdd sancteiddrwydd. O pa fath dymmestl ddychrynlyd o farn a digofaint Duw fydd ym mron a'u gorddiwes!—yr hyn ni's gall eu holl ymgynnulliad rhagrithiol ynghŷd, a'u holl weddïau ffurfiol, fyth eu cymmorth a'u diogelu rhagddo.

Drachefn, Gweddi yw *tywalltiad* y galon neu'r enaid allan. Mewn gweddi y mae dyn yn ei ddifynwesu ei hunan, ac yn agoryd mynwes Duw, trwy ochneidiau, gruddfannau. a gwreslog dywalltiad yr enaid ger ei fron. "O'th flaen di, Arglwydd, y mae fy holl "ddumuniad, ac ni chuddiwyd fy uchenaid "oddi wrthyt," Sal. xxxviii. 9. A thrachefn, "Sychedig

“ Sychedig yw sy enaid am Dduw, am y Duw
 “ byw; pa bryd y deuas ac yr ymddangosaf
 “ ger bron Duw? Tywalltwn fy enaid ynof
 “ pan gofiwn hynny,” xlii. 2, 4. Creffwch,
 “ *Tywalltwn* fy enaid ynof.” Ymadrodd yw
 sy’n arwyddocau, fod yr holl fywyd a’r nerth
 yn myned allan mewn gweddi at Dduw. Megis
 y mae mewn lle arall, “ Gobeithiwch ynddo
 “ ef bob amser; O bobl, *tywelliwch* eich calon
 “ ger ei fron ef,” lxii. 8. Dyma’r weddi i
 ba un y gwneir yr addewid o waredu enaid
 truan o gaethiwed a chystudd. “ Os oddi yno
 “ y ceisi yr Arglwydd dy Dduw, ti a’i cai ef,
 “ os ceisi ef a’th holl galon, ac a’th holl en-
 “ aid,” Deut. iv. 29.

Drachefn, tywalltiad y galon neu’r enaid
 allan i *Dduw* ydyw. Hyn hefyd a ddengys
 odidowgrwydd yspryd gweddi. Yr un y
 mae’n myned atto yw’r Duw mawr. “ Pa
 “ bryd y deuas ac yr ymddangosaf ger bron
 “ Duw,” Sal. xlii. 2. Ac mae’n arwyddo
 pan fyddo’r enaid yn y modd hwn yn gweddio
 mewn gwirionedd, ei fod yn teimlo gwagter
 ymhob peth tan y nesoedd; ac mai yn Nuw yn
 unig y mae digonolrwydd a gorphwysra’r
 enaid. “ Yr hon sydd wir weddw ac unig,
 “ sydd yn gobeithio yn Nhw,” 1 Tim. v. 5.
 Felly y dywed Dafydd, Salm lxxi. 1, 3.
 “ Ynot ti O Arglwydd y gobeithiajs, na’m
 “ cywilyddier byth. Bydd i mi’n drigfa gadarn
 “ i ddyfod iddi bob amser; gorchymynaiſt fy
 “ achub, canys ti yw sy nghraig a’m ham-
 “ ddiffynfa.” Llawer a soniant am Dduw
 mewn *geiriau*; ond gwir weddi sy’n gwneuthur
 Duw yn *obaith*, yn *amddiffynfa*, yn *oll* iddi.

Nid yw gwir weddi yn canfod un peth sylweddol ac y tal edrych arno ond Duw ei hun; A hynny y mae 'n ei wneuthur mewn ffordd *ddifrifol, deimladol, a gwrefog*, megis y dywedais o'r blaen.

Drachefn, Gweddi yw difrifol, deimladol a gwrefog dywalltiad y galon neu'r enaid allan i Dduw trwy Grist. Y geiriau hyn *trwy Grist* fy' raid eu chwanegu os amgen y mae i'w gwestiynno pa un ai ei bod yn *weddi*, er mwyn ymddangosiad, er y dichon fod fyth mo'r ymadroddus a godidog. Crist yw 'r *ffordd* trwy ba un y mae i'r enaid ddyfodfa at Dduw; ac heb ba un y mae 'n amhosibl myned un deifysiad i glustiau Arglwydd y lluoedd. "Pa beth bynnag a "ofynnoch yn fy enw i, hynny a wna," Ioan xiv. 13. Dyma oedd *ffordd* Daniel wrth weddio tros bobl Dduw; efe a wnaeth hynny yn enw Crist. "Ond yr awr hon gwrando, "O ein Duw ni, ar weddi dy was, ac ar ei "ddeifysiadau, a llewyrcha dy wyneb ar dy "gyffeigr anrheithiedig, er mwyn yr Arglwydd" Dan. ix. 17. Felly Dasydd, Sal. xxv. 11, "Er mwyn dy *enw* Arglwydd;" (hynny ydyw, er mwyn dy Grist,) "maddeu "fy anwiredd, canys mawr yw." Ond yn awr nid pob un a enwa enw Crist mewn gweddi, fy'n wirioneddol ac yn effeithiol yn gweddio ar Dduw trwy Grist. Y dyfodiad hyn at Dduw trwy Grist yw'r peth anhawsaf a chalettaf mewn gweddi. Haws i ddyn fod yn deimladwy o'i weithredoedd, i'e ac yn ddifrifol hefyd chwennych trugaredd, ac etto heb allu dyfod at Dduw trwy Grist. Rhaid i'r dyn hwnnw a fo 'n dyfod at Dduw trwy Grist, fod

ganddo,

ganddo, yn *gyntaf*, wybodaeth o hono. “Rhaid
“yw i’r neb sy’n dyfod at Dduw gredu ei fod
“ef,” Heb. xi. 6. Ac felly rhaid i’r hwn a
ddel at Dduw trwy Grift gael ei nerthu i
adnabod Crist. “Hyspyfa i mi dy ffordd, atto-
“lwg, (medd Moses) fel i’th adwaenwyf,”
Exod. xxxiii. 13.

Y Crist hwn ni ddichon neb ond y Tad ei
ddatguddio, Mat. xi. 27. Ac i ddyfod trwy
Grift yw i’r enaid gael ei nerthu gan Dduw i
ymguddio ei hunan tan gyfgod yr Arglwydd Ie-
su, megis y mae dyn yn ymguddio tan ryw
noddod am ddiogelwch. Oddi yma y mae fod
Dafydd mo’r fynych yn galw Grift ei darian,
ei ymddiffyn, ei graig, ei gadernid, ei dwr, ei
waredydd, &c. Sal. xviii. 2. Nid yn unig o
herwydd mai trwyddo, ef y gorchfygai ei elyni-
on; ond y cai ffafr hefyd gyd a Duw ’r Tad.
Ac felly y dywed wrth Abraham, “Nac ofna,
“myfi yw dy darian,” &c. Gen. xv. 1. Rhaid
gan hynny i’r fawl a ddel at Dduw trwy Grift,
fod ganddo *ffydd*, trwy ’r hyn y mae’n gwisgo
Crist, ac ynddo ef yn ymddangos ger bron
Duw. Yn awr yr hwn y mae *ffydd* ganddo a
anwyd o Dduw, a anwyd drachefn, ac felly
weni dyfod yn blentyn i Dduw, Ioan. iii. 1.
trwy rinwedd yr hyn y mae wedi ei uno â
Christ, a’i wneuthur yn aelod iddo. Eph. v.
30. O herwydd paham, yn *ail* y mae efe fel
aelod o Grift yn dyfod at Dduw; fel *ailod*
meddaf o hono: Felly mae Duw yn edrych ar
y dyn hwnnw fel rhan o Grift; rhan o’i gorph,
a’i gnawd, a’i esgyrn; wedi ei uno ag ef trwy
etholedigaeth, galwedigaeth, llewyrchiad: o
blegid fod yr yspryd wedi ei roddi ynghalon y

32 *Gweddiaf â'r YSPRYD; neu*

dyn truan hwnnw gan yr Arglwydd. Felly mae'n awr yn dyfod at Dduw yn haeddiant Crist, ei waed, ei gyfiawnder, buddugoliaeth; eiriolaeth; ac felly yn sefyll ger ei fron yn "gyummeradwy yn yr Anwylyd," Eph. i. 6. Ac o herwydd fod y creadur truan hwn fel hyn yn *aelod* o'r Arglwydd Iesu, tan yr ystyriaeth yma mae ganddo rydd-did i ddyfod at Dduw: a trwy rinwedd yr undeb yma hefyd y mae'r Yspryd Glan yn cael ei gyfrannu iddo, trwy'r hwn y mae'n cael ei nerthu i dywallt ei hun, sef ei enaid allan ger bron Duw, ac yn ei wrandawriad. A hyn fy'n fy arwain yn nesaaf at y pedwerydd peth neilltuol.

4. Gweddi yw difrifol, deimladol, a gwresfog dywalltiad y galon neu'r enaid allan ger bron Duw trwy Grist, *yn nerth a thrwy gymmorth yr YSPRYD GLAN*. Canys y pethau hyn sy'n ymddibennu yn y fath fodd y naill ar y llall, fel y mae'n amhosibl bod gweddi heb eu cydgyfylltu â'u gilydd pe byddei byth mo'r ymadroddus, ardderchog a godidog: heb y pethau hyn nid yw ond y fath weddi ac fydd wrthodedig gan Dduw. Canys heb ddifrifol, deimladol, a gwresfog dywalltiad yr enaid allan ger bron Duw, nid yw ond gwefus-lafur yn unig; ac os na fydd trwy Grist mae'n syrthio yn fyrr ymhell oddi wrth swnio yn gymmeradwy yng-hlustiau Duw. Felly hefyd os na fydd *yn nerth, a thrwy gymmorth yr Yspryd Glan*, ni byddwn, megis meibion Aaron, ond yn offrymmu tan dieithr, Lef. x. 1, 2. Ond mi gaf lefaru ychwaneg am hyn tan yr *ail* ben. Yn y cyfamser, gan hynny, yr hyn ni erfynir trwy gyfarwyddyd a chymmorth yr Yspryd, mae'n amhosibl ei fod yn *ol ewylls* Duw.

5. GWEDDI

5. GWEDDI yw difrifol, deimladol, a gwre-
fog dywalltiad y galon neu'r enaid allan ger bron
Duw yng Nghrist, trwy nerth â chymmorth yr
Yspryd Glan, *am y cyfryw bethau a addawodd*
Duw. *Gweddi* yw pan fyddo o fewn cwrpas
mesur gair Duw: a *chabled*, neu yr hyn goreu,
cellwair pan fyddo y naill du iddo. Dasydd
gan hynny yn ei weddiau, a gadwei fyth ei
olwg ar air Duw. "Glynodd fy enaid, medd
"efe, wrth y llwch; bywhâ fi yn ol dy air,"
Sal. cxix. 25. A thrachefn, "Diferodd fy
"enaid gan ofid; nertha fi 'n ol dy air," adn.
28. "Cofia 'r gair wrth dy was, yn yr hwn y
"peraiſt i mi obeithio," adn. 49. Ac yn wir
nid yw'r Yspryd Glan yn ddifysymwth yn
bywhau ac yn cynhyrfu 'r galon *heb*, ond *trwy*,
a *chyd â'r* gair; gan ei ddwyn i'r meddwl a'i
oleuo ynddo; trwy 'r hyn y cymmhellir yr
enaid i fyned at Dduw, a thaenu ei achos ger
ei fron; gan ddadleu a deisyf yr hyn a fo'n ol
y *gair*. Fel yr ydoedd gyd â Daniel, y pro-
phwyd galluog hwnnw o eiddo'r Arglwydd.
Ac efe yn deall wrth lyfrau, fod caethiwed
plant Israel yn agos i ddibennu; efe, yn ol y
geiriau oedd ynddynt, a wnaeth ei weddi at
Dduw. "Myfi Daniel, ebe fe, a ddëallais
"wrth lyfrau rifedi y blynnyddoedd, am y rhai
"y daethai gair yr Arglwydd at Jeremi y
"prophwyd, y cyflawnai efe ddeng mlynedd a
"thrugain yn anghyfannedd-dra Jerusaleu.
"Yna y trôais fy wyneb at yr Arglwydd Dduw,
"i geisio trwy weddi ac ymbil, ynghyd ag
"ympryd, a sach-liain a lludw," Dan. ix.
2, 3. Felly, fel y dywedais, fod yr Yspryd
yn llywodraethu ac yn cynnorthwyo'r enaid,

34 *Gweddïaf â'r YSPRYD; neu*

pan y mae'n gweddïo'n ol ewyllys Duw: yr un modd mae'n ei gyfarwyddo *gyd â*, ac yn ol gair Duw a'i addewid. Oddi yma yr oedd, ddarfod i'n Harglwyd Iesu Grift ei hun wneuthur ymattatiad, pan oedd ei fywyd ar gael ei gymmeryd ymaith oddi wrtho. "A ydwyt ti yn tybied na's gallaf yr awr hon ddeisyf ar fy Nhad, ac efe a rydd yn y fan i mi fwy na deuddeg llen o angylion? Pa fodd ynteu y cyflawnid yr ysgrythyrau, mai felly y gorfydd bod," Mat. xxvi. 53, 54. Megis pe dywedasei, 'Pe byddei ond *gair* am hynny yn yr ysgrythyrau, buan y byddwn allan o ddwylaw fy ngelynion. Ymddiffynid fi gan angylion. Ond ni chaniatta'r ysgrythyr y fath erfyniad a hwn ac fy'n tyftio i'r gwrthwyneb.' Gweddïo gan hynny ydyw yn ol y *gair* â'r *addewid*. Rhaid i'r Yspryd trwy'r gair gyfarwyddo yn gyftal yn y *dull* ac yn y *defnydd* o weddi. "Mi a weddïaf â'r Yspryd, a mi a weddïaf â'r deall hefyd." Ond nid oes deall heb y gair. "Wele gwrthodasant air yr Arglwydd, a phaddoethineb fydd ynddynt?" Jer viii. 9.

6. GWEDDI yw difrifol deimladol, a gwresfog dywalltiad y galon neu'r enaid allan ger bron Duw yng Nghrist, trwy nerth a chymmorth yr Yspryd Glan, am y cyfryw bethau a addawodd Duw, *er lles i'w eglwys*. Y diwedd-glo yma o ddisgrifiad gweddi fy'n cyrhaeddyd i ba beth bynnag a berthyn i anrhydedd Duw, derchasiad Crist, neu ddaioni a lles ei bobl. Canys Duw a Christ, a'i bobl ydynt felly wedi eu cyd-gysylltu, fel pan weddier am les neu ddaioni un, fef yr eglwys, rhaid yw fod gogoniant Duw a derchasiad

derchafiad Crist yn gynnwysedig ynddo. Canys fel y mae Crist yn y Tad, felly y mae'r faint yng Nghrist; ar neb sy'n cyffwrdd a'r faint, sy'n cyffwrdd a chanwyll llygad Duw, Zec. ii. 8. Am hynny, Gweddïwch am heddwch Jerusaleml. Gweddïwch am yr hyn oll a ofynnir go. Canys ni fydd Jerusaleml fyth mewn perffaith heddwch, nes y byddo yn y nesoedd; ac nid oes dim y mae Crist yn ei ddymuno yn fwy na'i glewed yno. Dyna hefyd y lle a roddodd Duw trwy Grist iddi. Yr hwn gan hynny sy'n gweddïo am heddwch a daioni Seion neu'r Eglwys, fydd yn gofyn yn ei weddi yr hyn a bwrcafodd Crist a'i waed; ac hefyd yr hyn a roddodd y Tad iddo ef megis gwerth ei waed. Yn awr yr hwn sy'n gweddïo fel hyn rhaid iddo weddio am helaethrwydd o ras i'r Eglwys am gymmorth yn ei holl demtasiynau; na adawo Duw ddim yn rhy galed iddi; ar fod i bob peth gyd-weithio er ei daioni; a bod y duwiolion yn "ddiargyoedd a diniw-
" eid, yn blant difeius i Dduw, ynghanol
" cenhedlaeth ddrygionus a throfaus," Phil.
ii. 16. A thyma swm gweddï Crist ei hun yn Ioan xvii. Holl weddiau St. Paul hefyd a redasant y ffordd hon, fel y mae un yn neullduol yn eglur ddangos, Phil i. 9, 10, 11. "A
" hyn yr wyf yn ei weddio, ar amlhau o'ch
" cariad chwi etto fwyfwy, mewn gwybodaeth
" a phob synwyr; fel y profoch y pethau sy a
" gwahaniaeth rhyngddynt, fel y byddoch bur
" a didramgwydd hyd ddydd Crist: wedi eich
" cyflawni a ffrwythau cyfiawnder, y rhai fydd
" trwy Iesu Grist, er gogoniant a moliant i
" Dduw."

Gweddï

Gweddï fer, chwi welwch, etto yn gyflawn o ddeisyfiadau da dros yr eglwys, o'r dechrau i'r diwedd: ar fod iddi sefyll a myned ymlaen, a hynny yngrym yr Ysryd; yn ddifeius, yn bur, a didramgwydd hyd ddydd Crist; bydded ei phrofedigaethau neu erlidiau yr hyn a fyddont. Ac o herwydd, megis y crybwyllais ei-foes, fod gweddï yn ymostwng i ewyllys Duw, ac yn dywedyd, "Gwneler dy ewyllys," fel yr addysgodd Crist, (Mat. vi. 10.) am hynny rhaid i bobl Dduw, gyd a phob gofyingeiddrwydd, osod eu hunain a'u gweddïau wrth draed Crist, i wneuthur a hwynt fel y gwelo ei ddoethineb nefol yn oreu; etto heb ammeu na fydd i Dduw ateb dymuniadau ei bobl, yn y ffordd hynny a fyddo fwyaf er ei ogoniant ef a'u lles hwythau. Pan fyddo'r faint gan hynny yn gweddïo mewn ymostyngiad i ewyllys Duw, nid arwydd ydyw eu bod yn ammeu neu'n cwestiyno cariad a thynernwch Duw tu ag attynt: ond o herwydd nad ydynt bob amfer mo'r ddoeth na fedr Satan gael y fath fantais arnynt a'u temtio i weddïo am y pethau hynny, y rhai, pe derbynient, ni fyddent er gogoniant i Dduw na lles i'w ei bobl. Etto "hyn yw'r
 "hyfder fydd gennym tu ag atto ef; ei fod ef
 "yn ein gwrando ni, os gofynnwn ddim yn
 "ol ei ewyllys ef. Ac os gwyddom ei fod yn
 "ein gwrando ni, pa beth bynnag a ddeisyfi-
 "om, ni a wyddom ein bod yn cael y deisyfi-
 "adau a ddeisyfiasom ganddo," i Ioan v. 14,
 15.—Hynny yw, a ni yn gofyn mewn yspryd grâs a gweddïau. Canys, fel y dywedais o'r blaen, y deisyfiad hwnnw a'r na osodir i fynu yn a thrwy yr Ysryd, nid yw i gael ei ateb,
 o herwydd

o herwydd ei fod y naill ochr i ewyllys Duw; canys yr Ysryd yn unig a edwyn hwnnw; ac felly yn ganlynol a wyr pa fodd i weddio yn ol yr ewyllys hwnnw o eiddo Duw. "Canys pa "ddyn a edwyn bethau dyn, ond ysryd dyn "yr hwn fydd ynddo ef? felly hefyd pethau "Duw nid edwyn neb ond Ysryd Duw," i Cor. ii. 11. Ond mwy am hyn yn ol llaw. Fel hyn y gwelwch, yn *gyntaf*, Beth yw Gweddi. Yn awr i fyned ymlaen:

II. *Beth yw gweddio a'r YSPRYD.*

Yn awr i *weddio ar Ysryd*, (canys dyna'r unig weddiwr ac nid neb arall derbynol gan Dduw) ydyw i ddyn, megis y dywedwyd o'r blaen, ddyfod yn ddifrifol ac yn deimladol gyd a gwresogrwydd ysryd at Dduw trwy Grist, &c. yr hwn ddifrifol, deimladol, a gwresog ddyfodiad fydd raid ei fod yn waith Ysryd Duw. Nid oes un dyn, nac eglwys yn y byd, a ddi-chon ddyfod at Dduw mewn gweddi, ond trwy gymmorth yr Ysryd Glan. Canys trwy Grist y mae i ni oll ddyfodfa mewn un Ysryd at y Tad, *Eph. ii. 18.* Am hynny St. Paul a ddywed, "Ni wyddom ni beth a weddiom "megis y dylem; eithr y mae'r Ysryd ei hun "yn erfyn trosom ni ac ochneidiau anrhaeth- "adwy. Ar hwn fydd yn chwilio'r calonnau "a wyr beth yw meddwl yr Ysryd; canys y "mae efe yn ol ewyllys Duw yn erfyn dros y "saint," Rhuf. viii. 26, 27. A chan fod amlygiad mor llawn o Ysryd gweddi yn yr ysgrhythyr hon, ac o analluogrwydd dyn i weddio hebdo: Bydd i mi gan hynny, mewn yehydig eiriau, roddi *agoriad* arno.

"Canys ni wyddom ni;" Ystyriwn yn
gyntaf

38 *Gweddïaf â'r YSPRYD ; neu*
gyntaf y neb sy'n llefaru, sef Paul, ac yn ei
berfôn ef yr holl apostolion eraill.—“Nyni
“Apostolion; nyni swyddwyr goruchel; a
“phen-saer celfyddwyr, y rhai ybu i rai o hon-
“om gael ein cippio i fynu i baradwys.” “Ni
“wyddom ni beth a weddiom.”

“Canys ni wyddom ni beth a weddiom :”
“Ni wyddom ddefnydd y pethau yr ydym i
“weddiio am danynt, na'r gwrthddrych ydym
“i weddiio arno; na'r cyfrwng trwy ba un yr
“ydym i weddiio, Mat. xi. 27. 1 Cor. ii. 9,
“10, 11. Ni wyddom ni ddim o'r pethau hyn,
“ond trwy gymmorth a chyfarwyddyd yr Ys-
“pryd Glan: Pa un a ddylem weddiio am gym-
“munde b a Duw trwy Grist; neu am ffydd,
“am gyfiawnhâd trwy Ras, a chalon wir sanc-
“teiddiol? Ni wyddom ni ddim o'r pethau
“hyn.” Canys megis na edwyn dim “bethau
“dyn, ond yspryd dyn yr hwn fydd ynddo ef,
“felly hefyd pethau Duw nid edwyn neb ond
“Yspryd Duw. Ond och! mae'r Apostol
yma yn llefaru am bethau tu fewnol ac yspryd-
ol, yr hwn ni wyr y byd am dano.

Drachefn, fel na adweinir *defnydd* gweddi
heb gymmorth yr Yspryd; felly ni adweinir ei
threfn heb yr unrhyw: ac am hynny mae fe'n
chwanegu, Rhuf. viii. 26. “Ni wyddom ni
“beth a weddiom megis y dylem; eithr y mae'r
“Yspryd ei hun yn erfyn trosom ni, ag och-
“neidiau anrhaethadwy.” Crefwch yma,
ni fedrent fyned mo'r wych ac mor wrol trwy'r
ddyledswydd hon, a rhai yn ein dyddiau ni.

Pan oedd hyd yn oed yr apostolion eu hun-
ain ar y goreu, ie pan gynnorthwyid hwynt
gan yr Yspryd Glan, yr oeddynt yn dychwelyd
oddi

oddi wrth eu dyledswydd dan ruddfan ac ochneidio, heb allu agor eu meddyliau wrth Dduw, ond trwy ruddfannau ac ochneidiau anrhaethadwy.

“Canys ni wyddom ni beth a weddiom “megis y dylem.” Nodwch hyn, “Megis “y dylem.” Canys o ddiffyg ystyried y gair hwn, neu o’r hyn lleiaf, bod heb ddëall yr Ys-
pryd a’r gwirionedd o hono, a barodd i lawer gam-arfer y ddyledswydd hon, a’i chyflawni mewn ffordd amgen nag a ofodwyd allan yngair Duw. Ond, medd Paul, ‘Mae’n
‘rhaid i ni weddio megis y *dylem*; a hyn nis
‘gallwn ei wneuthur er holl *scîl*, a chyfar-
‘wyddyd, a dyfais dynion ac angylion: “Ca-
“nys ni wyddom ni beth a weddiom megis y
“dylem; eithr y mae’r Yspryd (ie fe yn
“unig) yn cynnorthwyo ein gwendid ni.”
Un peth yw cyflawni dyledswydd yn ol dych-
ymmyg dynol, peth arall yw ei gwneuthur yn
ol meddwl Duw a’i air. Y mae llawer yn
gofyn a’r nad ydynt yn derbyn, o herwydd eu
“bod yn gofyn ar gam,” Iago iv. 3. Ac felly
nid ydynt nes byth i dderbyn yr hyn a geisiant.
Nid gweddio ar antur a ynnilla Dduw, neu a
bar iddo ogwyddo ei glust i wrando. Tra’r
ydym yn gweddio y mae Duw yn chwilio’r gal-
lon, i weled o ba wreiddyn neu yspryd y mae’n
tarddu. “A’r hwn fydd yn chwilio’r calon-
“nau, a wyr,” (hynny yw, fydd foddlon i)
“feddwl yr Yspryd; canys y mae efe yn ol
“ewyllys Duw yn erfyn dros y saint,” Rhuf.
viii. 27. Canys yn yr hyn ag fydd yn ol ei
ewyllys ef yn unig y mae yn ein gwrando. Yr
Ysyrpd yn unig a ddichon ein dysgu i ofyn
felly;

felly; o herwydd ei fod yn chwilio allan bob peth, i.e. dyfnion bethau Duw. Heb ba Ys-
 pryd pe ba'i gennym holl lyfrau gweddïau 'r
 byd etto ni's gwyddom ni beth a weddiom me-
 gis y dylem, gan ein bod wedi ein hamgylchu
 â'r gwendidau hynny ag sy 'n ein gwneuthur
 yn llwyr anghymmwy's i'r fath orchwyl: y
 rhai 'n wendidau er bod yn anhawdd i gyd eu
 henwi, etto ymmysg eraill gall fod y rhai a
 ganlyn.

1. Mae dyn mor ddirym heb yr yspryd, fel
 trwy 'r holl foddion eraill na ddichon feddwl un
 meddwl cywir, cadwedigol am Dduw, a Chrifft,
 a'i bethau sanctaidd: ac am hynny y dywedir am
 yr annuwiol, Sal. x. 4. "Nid yw Duw yn
 "ei holl feddyliau ef;" oddi eithr pan y mae
 yn tybied ei fod yn gwbl fel yntau, Sal. i. 20.
 Canys y mae "holl fwriad meddylfryd ei galon
 "yn unig yn ddrygionus bob amfer," Gen.
 vi. 5. viii. 21. Am hynny gan na's gallant
 feddwl yn uniawn am Dduw ar yr hwn y
 maent yn gweddïo; am Grifft trwy'r hwn y
 maent yn gweddïo; neu'r pethau am ba rai y
 maent yn gweddïo, megis y dangoswyd o'r
 blaen, pa fodd y nefânt at Dduw heb yr ys-
 pryd i gynnorthwyo'r gwendid hwn? Dywed
 rhyw un ysgatfydd, mai trwy gymmorth ffurf
 o weddïau wedi eu cyfansoddi gan eraill: ond
 ni ddichon hynny fod, oddi eithr iddynt agor
 llygaid, a datguddio i'r enaid yr holl bethau a
 ragddywedwyd eisoes am danynt. Yr yspryd
 ei hun yw datguddydd y pethau hyn i eneidiau
 tlodion, ac a bar ei hiawn ddirnad. O ba her-
 wydd y dywed Crifft wrth ei ddisgyblion, pan
 addawodd anfon iddynt yr Yspryd Glan, y
 Diddanydd;

Diddanydd; “Efe a gymmer o’r eiddof, ac a’i
 “mynega ei chwi,” Ioan. xvi. 14. Megis
 pe dywedasai, ‘Mi a wn eich bod wrth naturi-
 ‘aeth yn dywyll ac yn anwybodus ymherthy-
 ‘nas i iawn-amgyffred pethau ysprydol; er
 ‘cynnyg o honoch y naill ffordd a’r llall, etto
 ‘eich anwybodaeth a fydd yn aros; y mae’r
 ‘llen wedi ei thanu tros eich calonau, ac nid
 ‘oes dim a ddichon fymmud yr unrhyw, neu
 ‘gyfrannu deall ysprydol i chwi, ond yr yf-
 ‘pryd.’ Rhaid i wir weddi, yn gyftal yn y
 rhannau allanol a thusewnol o honi, darddu
 oddi wrth yr hyn a fo’r enaid yn amgyffred
 yngoleuni’r yspryd, os amgen hi a gyfrifir yn
 ofer ac yn ddiles; o herwydd nad yw’r tafod
 a’r galon yn cyd fyned ynddi; ac ni’s gallant
 ychwaith, oddi eithr fod yr yspryd yn cyn-
 northwyo ein gwendid ni. A hyn a wyddai
 Dafydd yn dda, pan weddiodd, “Arglwydd,
 “agor fy ngwefusau, a’m genau a fynega dy
 “foliant,” Sal. li. 15. Yr wyf yn meddwl
 na amheuir am Ddafydd, nad oedd ei ddawn
 gweddi mor helaethed a neb yn yr oes yma,
 fel yr ymddengys yn eglur oddi wrth ei waith.
 Ond er hyn i gyd pan a’i’r gwr enwog yma i
 addoli Duw, rhaid cael o hono ei gynnorthwyo
 gan yr Arglwydd, neu ni all efe wneuthur
 dim. “Arglwydd, agor fy ngwefusau,” &c.
 Ni fedrai lefaru un gair, ond megis y rhoddai
 ’r yspryd iddo ymadrodd. “Canys ni wyddom
 “ni beth a weddiom megis y dylem; ond y
 “mae’r yspryd yn cynnorthwyo ein gwendid
 “ni.”

2. Fe ymddengys fod yn rhaid gweddio a’r
 yspryd, os amgen ni fydd ein gweddi yn effeith-
 iol:

iol: canys fel y mae dynion hebddo yn ddideimlad, felly yn rhagrithiol, oer, difraw, ac beb barchedig ofn, Heb. xii. 28. ac felly y maent hwy a'u gweddïau yn myned yn ffaidd yngolwg Duw. Nid godidowgrwydd y llais, nâ gwrefogrwydd y ferchiadau, neu daerineb ymddangosol yr hwn a fo 'n gweddïo fydd gymmeradwy gan Dduw, heb yr YsPRYD. Canys dyn fel y mae 'n ddyn fydd mor llawn o halogedigaeth, nad oes un o'i eiriau na 'i feddyliau, llawer llai ei weddi gyfan, yn bur ac yn dderbyniol gyd a Duw: ac o herwydd yr achos hyn y cafodd y Phariseaid, a'u gweddïau hefyd eu gwrthod. Nid rhaid ammau nad oedd doniau helaeth ganddynt i drefnu eu deisfyfiadau, ac yr oeddynt yn fath neillduol: ond nid oedd mo YsPRYD Crist ganddynt i'w cyfarwyddo, a'u cynnorthwyo yn eu dyledfwyddau; am hynny yr oeddynt yn eu cyflawni yn amherffaith, ac a ddaethant yn fyr o *ddisfrifol, deimladol, a gwrefog dywalltiad yr enaid allan ger bron Duw, yn nerth yr YsPRYD Glan.* Dyma'r weddi ag fydd yn myned i'r nefoedd, fef yr hon a anfonir yno yngrym, neu nerth yr YsPRYD Glan. Canys,

3. Ni ddichon dim ond yr YsPRYD ddatguddio i ddyn yn eglur ei druenus gyflwr, ac felly gosod dyn mewn agwedd i weddïo.

Nid yw geiriau ond geiriau, megis yr arferwn ddywedyd; ac felly nid yw ond genau-addoliad, os na fydd teimlad o'n trueni yn cydfyned ag ef. O pa ragrith melltigedig fydd ynghalonau y rhan fwyaf a fynnent eu cyfrif yn weddiwyr yn y dyddiau hyn, a'r cyfan o ddiffyg teimlad o'u trueni! Ond yn awr yr
YsPRYD

Yspryd a hyfryd ddengys i ddyn ei waeledd; pa le y mae, a pheth sydd yn debyg o ddyfod o hono, a'r annioddefol gyflwr y mae ynddo: canys yr Yspryd sy 'n effeithiol argyhoeddi o bechod a thrueni, ac yn dangos yr angenrheidrwydd o'r Arglwydd Iesu; a thrwy hynny yn dod i'r enaid ar ffordd hyfryd, ddifrifol, deimladol, a gwresfog o weddio Duw, yn ol rheol ei sanctaidd air.

4. Pe gwelai dynion eu pechodau, yr hynny heb gyfarwyddyd yr Yspryd ni *weddient*, ond yn hytrach a *ffoent* oddi wrth Dduw gyd â Chain a Judas, gan lwyr anobeithio am drugaredd. Pan y mae dyn yn deimladwy mewn gwirionedd o'i bechod a melldith Duw, anhawdd ei berfwadio y pryd hynny i anturio at Dduw mewn gweddi; canys, medd yr enaid, 'Nid os obaith; ofer yw i mi nesâu at Dduw; 'yr wyf yn greadur mor ffaidd, mor halogedig, mor druenus, nâ dderbyn mo honwyf 'byth.' Yn awr y mae 'r Yspryd yn dyfod i amddiffyn yr enaid, ac yn ei gynnorthwyo i dderchafu ei olwg i fynu at Dduw, trwy ollwng i mewn i'r galon ryw radd fechan o deimlad o'i drugaredd, a'i ewyllys da; yr hwn oblegid hynny a elwir y *Diddanydd*.

5. Rhaid gweddio yn, a chyd â'r Yspryd, canys hebddo ni's medr neb yr iawn ffordd at Dduw. Peth hawdd yw i ddynion ddywedyd, eu bod yn dyfod at Dduw *yn a thrwy* ei Fab; ond y peth calettaf o ddim yw dyfod at Dduw *yn iawn*, ac yn ei *ffordd ei hun* heb yr Yspryd. Yr Yspryd yw 'r hwn sydd yn chwilio pob peth, i.e. dyfnion bethau Duw, 1 Cor. ii. 10. Yr Yspryd a raid ddangos y ffordd o ddyfodiad i ni
at

44 *Gweddïaf â'r YSPRYD; neu*

at Dduw; ac hefyd yr hyn sydd yn Nuw i beri ei ddymuno gennym. "Hyfpyfa i mi dy ffordd, attolwg, (ebe Moses) fel y 'th adwaenwyf," Ecsod. xxxiii. 13. Ac Ioan xvi. 14. "Efe a gymmer o'r eiddof, ac a'u mynega i chwi."

6. O herwydd er gweled o ddyn ei drueni, ac hefyd deall y ffordd i ddyfod at Dduw; etto ni allai byth gleimo hawl yn Nuw, Crist, a thrugaredd, heb fod cyfiawnder yn foddlon. O pa orchwyl anhawdd ydyw, i'r enaid truan ag fy'n deimladwy o'i bechod a digofaint Duw, i ddywedyd yr un gair hwn, *Tâd!* Yr wyf yn dywedyd i chwi, beth bynnag yw meddwl rhagrithwyr, etto y mae'r cristion, ag sydd felly mewn gwirionedd, yn teimlo'r anhawstra mwyaf yn yr un peth hwn, sef galw Duw yn *Dad* iddo. 'O! medd efe, ni's meiddïaf ei 'alw yn Dad:' ac oddi yma y mae fod yn rhaid i'r Ysryd gael ei anfon i galonnau plant Duw, i'r diben fel y gallont ddywedyd wrtho, "Ein Tâd;" gan mai gwaith caled iw gyflawni yn ddeallus ac yn gredadwy ydyw hebddo. Pan wyf yn dywedyd yn *ddeallus* neu 'n *adnabyddus*,—fy meddwl yw, adnabod ein bod wedi ein *geni drachefn*, ac yn blant i Dduw. A phan ddywedwyf yn *gredadwy*,—fy meddwl yw, i fod yr enaid yn credu, a hynny trwy wir brofiad, ddarfod i waith gras gael ei wneuthur ynddo; ac oddi yma y gallwn alw Duw yn Dad mewn gwirionedd. Nid i *fabliad* drosodd Weddi'r Arglwydd (a elwir felly) ar dafod, fel y mae llawer yn gwneuthur, megis yn cynnwys cynnifer o eiriau wedi eu gosod mewn llyfr: nag ê, dyma'r man y mae bywyd gweddi yn

yn sefyll; pan fo dyn wedi ei wneud yn deimladwy o bechod, a'r ffordd i ddyfod at Dduw am drugaredd; mae 'n dyfod, meddaf, yn nerth yr Yspryd, ac yn llefain arno dan yr enw *Tad*. Yr un gair yma wedi ei lefaru mewn ffydd, sydd well nâ miloedd o weddïau, a eilw dynion felly, ac a ddywedir, neu a ddarlennir drofodd, mewn ffordd ddifraw, oer ffurfiol, a marwaidd. O pa mor fyrred a phelled oddi wrth deimlo a phrofi 'r pethau hyn yw 'r cyfrwy bobl a gyfrifant yn ddigon i ddyfsgu dywedyd gweddi 'r Arglwydd, y credo, a'r deg gorchymyn eu hunain a'u plant hefyd, pan, mae Duw 'n gwybod, y maent yn hollol ddideimlad o honynt eu hunain a'u truenus gyflwr, ac o adnabod pa beth yw myned at Dduw trwy Grift! O enaid truan! ystyria dy drueni, a llef ar Dduw am ddangos i ti dy ddallineb a'th gamfyniad, cyn y byddech ry brysur i'w alw yn *Dad*, nag i ddyfsgu i'th blant wneuthur felly. A gwybydd, mai i alw Duw yn *Dad* i ti, mewn ffordd o weddi neu ymddiddaniad, heb brofiad o waith ei ras ar dy enaid, yw dywedyd dy fod yn Iuddew ac nid ydwyf, ac felly yn llefaru celwydd. Chwychwi a ddywedwch wrtho, "Ein *Tad*;" ynteu a ddywed eich bod yn cablu. Dywedwch chwi mai Iuddewon ydych, hynny yw, gwir grift'nogion: Dywed yntau mai celwydd ydyw. "Wele, mi a "wnaf iddynt hwy o synagog Satan (y rhai "sydd yn dywedyd eu bod yn Iuddewon, ac "nid ydynt, ond dywedyd celwydd y maent:)" "A mi a adwain gabledd y rhai sy 'n dywedyd "eu bod yn Iuddewon, ac nid ydynt ond "synagog Satan," Dat. ii. 9.—iii. 9. Gwaeth-

af

af i gyd a fydd y pechod, pa fwyaf y goreurir ef trosto â rhith sancteiddrwydd, megis y gwnaeth yr Iuddewon wrth ymddiddan, â Chrïst, Ioan viii. ben. yr hyn a barodd i Grïst mewn geiriau eglur i adrodd eu barnedigaeth iddynt, am eu holl ymddugiadau rhagrithiol. Ac etto er hyn i gyd fe geiff y putteinwyr, lladron, meddwon, tyngwyr, torwyr-sabbothau, masweddwyr, a'r cyffelyb eppil fell-digedig, y rhai nid yn unig a fuont felly mewn amseroedd gynt, ond a ydynt felly yn bresennol; y rhai hyn meddaf, a gyfrifir gan y byd yn ddynion rhinweddol, os deuant i'r llan, ac adrodd drosodd â'u geneuau cableddus, "Ein Tad ni;" pan mewn gwirionedd maent yn euog o gabledd erchyll, bod tro y dywedont felly. Ac o herwyd na's gall eraill, o egwyddor fwy difrifol, foddloni ar wag arferiad o eiriau megis hwythau; maent yn barod i edrych ar y cyfryw fel rhwygwyr yr eglwys, a gelynyddion y llywodraeth: Pan, mewn gwirionedd, y mae eu pechodau eu hunain o ryfyg a rhagrith, yn gosod y Duw mawr yn eu herbyn, ac yn peri iddo eu cyfrif fel ei elynion.

Am hynny rhoddwch gennad i mi 'i ymrelymmu ychydig â chwychwi, O drueiniaid deillion ac anwybodus:

(1.) Ysgatfydd mai dyna dy holl weddi, dywedyd "Ein Tad yr hwn wyt yn y Nefoedd," &c. A ydwyd yn deall meddwl y geiriau cyntaf o'r weddi hon? A elli di gyd ag eraill o'r saint ddywedyd mewn gwirionedd, "Ein Tad ni? A ydwyd wedi 'th wir eni drachefn? A dderbynïaist di Yspryd y mabwysiad? A ydwyd yn canfod dy hunan yng Nghrist, ac a elli ddyfod

at Dduw fel aelod o hono ef? Neu a ydwyf yn anwybodus o'r pethau hyn, ac etto a feiddi ddywedyd, Ein Tad ni? Onid y diafol yw dy dad! ac onid gweithredoedd y cnawd yr wyt ti yn ei wneuthur? ac er hynny a feiddi di ddywedyd wrth Dduw, Ein Tad ni; Ysgatfydd mai erlidiwr ei blant ydwyf, a bod ynot gafineb gwreiddiol tu ag attynt? ac etto a oddefi di i'r geiriau hyn ddyfod allan o'th enau cableddus, ein Tad ni; Eu Tad hwy ydyw, ag yr wyt ti yn eu herlid ac yn eu gwadio. Ond megis y daeth Satan ymhlith meibion Duw, pan ymgynhullent gynt ynghyd i'w addoli ef, Job i. 6. felly y mae yn awr: o herwydd pan orchmynnir i'r saint ddywedyd, Ein Tad ni; am hynny rhaid i holl giwed ddall, anwireddus y byd hefyd arferyd yr un geiriau, Ein Tad ni.

(2.) Ac a ydwyf mewn gwirionedd yn dywedyd "Sancteiddier dy enw," o'th galon. A ydwyf yn myfyrio trwy bob ffordd uniawn a chyfreithlon, i dderchafu enw, sancteiddrwydd, a mawrhydi Duw? A ydyw dy galon a'th ymarweddiad yn-cyd uno â'r deisyfiad hwn? A ydwyf yn ymdrechu i ddilyn Crist ym hob gweithred gyfiawn a orchymmynodd efe, ac i'th annogwyd ymlaen iddi? Felly y mae gyd â thi, os un ydwyf a all yn wirioneddol, ac yn ol meddwl Duw ddywedyd, Ein Tad ni. Neu yn hytrach, onid y peth lleiaf yn dy feddwl ydyw ar hyd y dydd? ac onid wyt yn ei wneuthur i ymddangos yn eglur mai rhagrithiwr melldigedig ydwyf, trwy gondemnio a'th ymarferiad beunyddiol, yr hyn yr wyt yn ei gymmeryd arnat a'th dafod twyllodrus i weddio am dano.

(3.) A

Wm. J. H.

(3.) A chwennychit i deyrnas Dduw ddyfod mewn gwirionedd, a hefyd i'w ewyllys gael ei wneuthur "ar y ddaear, megis y mae yn y "nefoedd?" nag ê er dywedyd o honot yn ol y ffurf, "Deued dy deyrnas;" onid parod ydwyt i wrthwynebu teyrnasiad ei ras ef ar y ddaear? A phe deuai Crist i'r farn a'r utgorn yn dad-seinio 'r awyr: y meirw yn cyfodi, a thithau dy hun yn myned i ymddangos ger bron Duw, pa syndod, pa ddychryn, pa wallgofrwydd a'th feddiannai, wrth feddwl rhoddi cyfrif o'r hyn oll a wnaethost yn y corph! Nag ê onid yw'r meddyliau am hyn yn anhyfryd i ti? a phe ewyllys Duw a wnelid ar y ddaear, megis y mae yn y nefoedd, onid dy ddinystr di a fyddai? Nid oes un gwrthryfelwr yn erbyn Duw yn y nefoedd; a phe byddei felly ar y ddaear, onid rhaid a fyddei iddo dy ymchwelyd di yn ddisymmwth i uffern? Felly yn ganlynol am yr holl erfyniau eraill yng ngweddi'r Arglwydd, O pa mor drist y gwelid wynebâu 'r dynion hyn, â pha ddychryn y rhodient i fynu ac di wared ar hyd y byd, pe baent ond yn adnabod y celwydd a'r cabledd sy'n tarddu o'u geneuau, i.e. pan gymmeront arnynt ymdrin fwyaf a pethau crefyddol. Yr Arglwydd a'ch diuno, ac a'ch addysgo, encidiau truain, gyd â phob gostyng-eiddrwydd, i ochelyd bod yn ffraeth ac yn fyrbwyll â'ch calonau, a llawer mwy felly â'ch geneuau. Pan ymddangosoch o flaen Duw, fel y dywed y gwr doeth, "Nâ "fydd rŷ brysur â'th enau; ac na frysied dy "galon i draethu dim ger bron Duw," Preg. v. 2. yn enwedig i alw Duw yn Dâd, heb ryw brofiad bendigedig o hono, yn ei gariad a'i drugaredd tu ag attad. Ond i fyned heibio i hyn,

7. Rhaid ei fod yn weddio â'r Yspryd os byth y bydd yn dderbyniol, oblegyd nad oes dim ond yr Yspryd a ddichon dderchafu'r enaid neu'r galon i fynu at Dduw mewn gweddi: "Parottoad y galon mewn dyn, ac ymadrodd "y tafod, oddi wrth yr Arglwydd y mae," Diar. xvi. 1. Hynny yw, ymhob rhan o waith Duw, (yn enwedig mewn gweddi) os y galon a gyd â a'r tafod, rhaid ei fod o barottoad Ys- pryd Duw. Yn wir y mae'r tafod yn dra thueddol i redeg ymlaen o hono ei hun, heb nag ofn na doethineb: ond pan y mae'r tafod yn attebiad y galon, a honno wedi ei pharottoi gan yr Yspryd; yna y mae'n llefaru felly fel ag y mynnai Duw, ac megis y mae'n gorch- ymmyn ac yn ewyllysio.

Geiriau cedyrn o eiddo Dafydd yw y rhai hynny, pan y mae'n dywedyd, "Attat ti, O "Arglwydd y derchafaf fy enaid," Sal. xxv. 1. Gorchwyl mawr ydyw derchafu'r galon at Dduw, i.e. amhosibl ei gyflawni, heb gymmorth a chyfarwyddyd yr Yspryd: ac am hynny yr wyf yn barnu mai dyma un o'r rhesyfymau, pahan y mae'n cael ei alw, Yspryd y deisyfiad; oblegyd mai'r hyn ydyw ag sy'n cynnorthwy- o'r enaid i ymdrechu a Duw, pan fyddo'n gwneuthur hynny mewn gwirionedd; ac am hynny, medd Paul, Eph. vi. 18. "Gan "weddio bob amser a phob rhyw weddi a dei- "syfiad yn yr Yspryd: ac felly y mae yn y "testyn, Gweddïaf â'r Yspryd."

Gweddi heb y galon ynddi, fydd gyffelyb i sain heb fywyd: a chalon heb ei derchafu i fynu at Dduw gan yr Yspryd, ni all weddio arno mewn gwirionedd.

8. Megis y rhaid derchafu 'r galon i fynu gan yr Ysryd cyn y gallo iawn weddio: felly hefyd y rhaid iddi gael ei chynnal i fynu ganddo, cyn y *parhao* i iawn weddio. Ni wn yn sicr pa fodd y mae gyd ag eraill wrth weddio, pa un ai bod eu calonnau yn cael eu derchafu i fynu gan yr Ysryd, a'u cynnal felly, neu beidio: Ond hyn yr wyf yn sicr o hono;—

Yn *gyntaf*, Fod yn amhosibl i'r holl ffurf o weddiau a gyfansoddwyd erioed gan ddynion, dderchafu i fynu, a pharottoi 'r galon; gan mai gwaith y Duw mawr ei hunan ydyw.

Ac yn yr *ail* le, Yr wyf yn sicr, eu bod mor analluog i'w chynnal i fynu, pan fyddo felly, ac yn wir yma y mae bywyd gweddi yn sefyll, sef, bod y galon yn cael ei chynnal gyd â Duw yn y ddyledswydd. Peth mawr i Moses oedd cynnal ei ddwyllaw i fynu mewn gweddi at Dduw; ond pa faint mwy ydyw i'r galon gael ei chynnal felly!

Dyffyg hyn a barodd i'r Arglwydd achwyn ar yr Iuddewon gynt, gan ddywedyd, “Nesâu y mae y bobl hyn attaf â'u genau a'm han-
“rhydeddu â'u gwefusau, a'u calonnau fydd
“bell oddi wrthyf,” Mat. xv. 8. Ac yn wir os dywedaf fy mhrofiad fy hun i chwi, a dangos oddi wrth hwnnw yr anhawstra a deimlais i weddio Duw megis ag y dylwn, parai i lawer o ddynion cnawdol, deillion, anwybodus, ac ysgatfydd rai proffeswyr hefyd, feddwl yn ddi-eithr am danaf. O herwydd ymherthynas i'm calon fy hun, pan elwyf i weddio, yr wyf yn ei chael yn hwyrfrydig i fyned at Dduw; a phan fyddo gyd ag ef, mor anhawdd yw ganddi aros yno, fel yr wyf yn gorfod yn fynych yn fy

fy ngweddïau, yn gyntaf, i ddeisyf ar Dduw am gymmeryd fy nghalon yn ei law, a'i gosod yn sefydlog arno ei hun a Chrïst; a phan fyddo yno, ei chadw gyd ag ef, tra'r wyf yn anfon fy eirchion i fynu at ei orsedd. Nag ê llawer pryd yr wyf heb wybod pa *beth* i weddïo am dano; na pha *fodd* i weddïo, gan faint yw fy anwybodaeth a'm tywyllwch: yn unig, bendigedig fyddo gras Duw, "y mae'r Yspryd yn "cynnorthwyo ein gwendid ni."

O! 'r tyllau a'r dirgelfannau sydd gan y galon i ymlusgo iddynt yn amser gweddi: Ni wyr neb pa gynnifer o groesffyrdd, na pha gymmaint o lwybrau gwyrngam sydd ganddi i fyned iddynt o bresennoldeb Duw. Pa gymmaint o falchder sydd barod y'n meddiannu, os galluogir ni â dawn ymadrodd? A pha faint o ragrith sydd ynom, wrth weddïo o flaen eraill. Pa mor lleied cydwybod a wneir hefyd, o weddi rhwng Duw a'r enaid yn y dirgel, os na fydd yr Yspryd gennym yn ein cynnorthwyo? Pan ddel yr Yspryd i'r galon, y pryd hynny yr ym yn gweddïo mewn gwirionedd, ac nid o'r blaen.

9. Yr enaid ag sy'n gweddïo mewn gwirionedd, sydd yn rhaid ei fod yn gweddïo yn nerth, a thrwy gymmorth yr Yspryd; o herwydd mai amhosibl i neb fynegu ei gyflwr wrth Dduw hebddo. Pan wyf yn dywedyd, na all neb fynegi ei gyflwr hebddo wrth yr Arglwydd mewn gweddi, fy meddwl yw, fod yn amhosibl i'r galon mewn modd difrifol, teimladwy, a gwrefog, i dywallt ei hun allan ger bron Duw, gyd â'r ocheneidiau a'r gruddfannau hynny ag sy'n tarddu o galon wir ddrylliedig, heb gym-

morth yr Yspryd. Nid yr ymadrodd yw'r peth pennaf ag sydd i sylwi arno mewn gweddi, ond pa un a ydyw'r galon yn llawn gwrefogrwydd, a thaerineb wrth Dduw, fel y mae'n amhosibl traethu mewn geiriau, yr hyn a fo'n ei ddeisyfu: Canys yna y mae dyn yn deisyfu mewn gwirionedd, pan y mae ei ddeisyfiad mor nerthol taer, a mynych, na's gall yr holl eiriau, dagrau, a gruddfannau a ddel allan o galon dyn, eu gwir ddisgrifio. "Y mae'r Ys-
 " pryd ei hun yn erfyn trosom ni ag ochneid-
 " iau anrhaethadwy." Gweddi dlawd yw honno a ddatguddir yn unig mewn cynnifer o eiriau.

Ni's gall y dyn hwnnw a weddio un weddi mewn gwirionedd, fyth adrodd y dymuniad, teimlad, gwrefogrwydd, a'r hiraeth am Dduw, a brofodd yn ei enaid y pryd hwnnw. Mae'n fynych yn y gweddïau goreu fwy o fuddfannau nag o eiriau; a'r geiriau hynny sydd ynddynt, nid ydynt ond cysgod o enaid, bywyd, ag ysp-
 pryd y cyfryw weddïau. Nid ydym yn cael dim geiriau a ddarlennwn ni am danynt, yn dyfod allan o enau Moses, pan ymadawodd â'r Aipht, ac a erlidid gan Pharao; er hynny efe a wnaeth i'r nesoedd ddadseinio â'i weddïau: Ond llef a gruddfannau anrhaethadwy ei enaid oeddynt, yn, a thrwy yr ysp-
 ryd. Duw sydd yn Dduw'r ysp-
 rydoedd, a'i lygaid yn edrych ymhellach nag ar y rhan allanol i ddyledswydd. Ychydig y mae hyn yn gael ei ystyried, o bo-
 sibl, gan lawer a gymmerant arnynt weddio â'u geneuau, pan y mae eu calonau yn ddiadna-
 byddiaeth o Dduw, ac yn ddieithr i waith ei ras ef arnynt.

Pa agosaf y mae dyn yn dyfod i wneuthur un gwaith y mae Duw yn ei orchymyn iddo yn ol ei feddwl ef, mwyaf caled ac anhawdd ydyw iddo: a'r rheswm o hynny yw, am na fedd dyn fel y mae'n ddyn allu digonol i'w gyflawni. Eithr y mae gweddi (fel y rhagddywedpwyd) nid yn unig yn ddyledswydd, ond yn un o'r dyledswyddau uchaf a godidoccaf y cristion, ac o gymmaint a hynny yn anhaws ei chyflawni. Am hynny fe wyddai Paul yn dda pa beth oedd yn ei feddwl, pan y dywedodd, "Mi weddiâf â'r Yspryd." Da y gwyddai efe mai nid yr hyn a gyfansoddid neu a adroddid gan eraill a allai ei wneuthur ef yn weddiwr: neb llai nâ'r Yspryd a allai ei wneuthur.

10. Rhaid yw gweddio â'r Yspryd, os amgen fel y methwn yn y weithred ei hunan, felly y methwn, i.e. y diffygiwn yn y parhad o honi. Gweddi yw ordinhad Duw, ag fydd raid iddi aros gyd â'r enaid, tra y mae'n pebyllio yr ochr hyn i ogoniant. Ond fel y dywedais o'r blaen, peth amhosibl ydyw i ddyn dderchafu ei galon o'i nerth ei hun at Dduw mewn gweddi: felly hefyd y mae mor anhawdd ei chadw yno, neu ei chynnal gyd ag ef, heb gymmorth yr Yspryd. Ac os felly, yna i ddyn aros yn barhaus gyd â Duw mewn gweddi, hyn o angenrheidrwydd fydd raid ei fod oddi wrth yr Yspryd.

Dywaid Crist i ni, "Fod yn rhaid gweddio" yn wastad, ac heb ddiffygio," Luc xviii. 1. A thrachefn y mae rhagrithwyr yn cael eu nodi allan fel y canlyn: sef, un ai ni pharhant i alw ar enw yr Arglwydd yn wastadol, neu a wnant hynny yn ffurfiol, ac yn unig mewn ymddan-

ymddangosiad, Job xxviii. 10 Mat. xxiii. 14. Peth hawfaf o fil yw cwympo oddi wrth rym neu fywyd gweddi, i'r ffurf allanol o honi; ond y peth calettaf o ddim yw aros yn yspryd, bywyd, a grym dyledswydd, yn neillduol yr un honno o weddi. Y fath orchwyl yw hwn na's gall dyn gymmaint ag unwaith ei gyflawni fel y dylai, heb yr Yspryd, llawer llai parhau hebdo mewn tymmer gweddi, ac i weddio felly fel y byddo i'w weddiau esgyn i synu i glustiau Arglwydd y Sabbaoth.

Ni ddarfu Jacob yn unig ddechrau, ond para i weddio: "Ni'th ollngaf, oni 'm bendithi," Gen. xxxii. 26. Felly y gwnaeth eraill o'r duwiolion, Hof. xii. 4. Ond hyn ni's gall'fai fod heb Yspryd gweddi: "O blegyd trwyddo "ef y mae i ni ddyfodfa mewn un Yspryd at y "Tâd," Eph. ii. 18.

Ysgrythyr hynod yw yr un honno yn epistol Judas, adn. 20, 21. Wedi annog y faint trwy ddangos barnedigaethau Duw ar yr annuwiol, i sefyll yn ddiysgog, a pharhau i aros yn ffydd yr efengyl, heb yr hyn efe a wyddai na's gallent ei wneuthur; medd efe, "Ymgedwch ynghariad "Duw, gan eich adeiladu eich hunain ar eich "sancteiddiaf ffydd, a gweddio yn yr Yspryd "Glân." Megis pe dywedasai, "Frodyr, "gan fod addewid o iechydwrïaeth wedi ei "roddi yn unig i'r rhai a barhant hyd y diwedd; "gwybyddwch na's gellwch wneuthur hynny "ond trwy barhau i weddio yn yr Yspryd." Twyll pennaf y diafol ac anghrist ydyw; i hudo dynion i aros yn y ffurf o unrhyw ddyledswydd, megis pregethu, gwrando, gweddio, &c. Y rhai hyn ydynt hwy ag fydd "A chanddynt
" rith

“ rith duwioldeb, eithr wedi gwadu ei grym
 “ hi; a’r rhai hyn gochel di,” 2 Tim. iii. 5.

—Yn awr y canlyn y trydydd pheth:

III. *Beth yw gweddïo â’r Yspryd, ac â’r
 Dëall hefyd.*

Y peth nesaſ i’w ddangos ydyw, pa beth yw
 gweddïo â’r Yspryd, ac â’r *Dëall* hefyd. Canys
 y mae ’r apostol yn gosod gwahaniaeth neilltu-
 ol rhwng gweddïo â’r Yspryd ac â’r deall.
 Gan hynny pan y mae ’n dywedyd, “ Mi
 “ weddiaf â’r Yspryd;” y mae ’n chwanegu,
 “ ac a weddiaf â’r *dëall hefyd.*” Yr achos o
 ofod y gwahaniaeth yma i lawr ger bron y
 Corinthiaid ydoedd, o herwydd eu diffyg yn
 yn-sylwi, mai eu dyledswydd oedd gwneuthur
 yr hyn a wnelent er eu hadeiladaeth eu hun yn
 gyſtal ag eraill; pan yr oeddynt yn ei wneuthur,
 mae ’n debygol, yn hytrach er mwyn clod a
 derchafiad yn yr eglwys. Dyna yw fy marn
 i: Canys fel yr oedd llawer o honynt yn
 meddu doniau rhagorol, megis llefaru amryw
 dafodau, neu ieithoedd, &c. am hynny yr
 oeddynt yn ymddangos yn fwy chwannog i’r
 doniau hyn, nag i adeiladu eu gilydd yn y
 ffydd; yr hyn oedd yr achos o ddarfod i’r
 apostol ysgrifennu ’r bennod hon attynt. I
 ddwyn ar ddeall iddynt, mai ar fod doniau
 neillduol yn ganmoladwy; etto fod gwneuthur
 yr hyn a wnelent er adeiladaeth yr eglwys yn
 fwy canmoladwy. “ Canys” (medd efe adn.
 14.) “ os gweddïaf â thafod dieithr, y mae fy
 “ yspryd yn gweddïo, ond y mae fy neall
 (ynghyd a deall rhai eraill) “ yn aros yn
 “ ddiffrwyth Gan hynny mi a weddiaf â’r Yf-
 “ pryd, ac â’r deall hefyd.”

Mae'n angenrheidiol am hynny fod y deall ar waith mewn gweddi, yn gyftal a'r galon a'r gwefusau. "Mi a weddïaf â'r Ysptyd, ac â'r deall hefyd." Yr hyn a wneler â'r deall a wneir yn fwy effeithiol, teimladwy, a chalon-nog, megis y dangosaf ar fyrder rhagllaw, nâ'r hyn a wneler hebddo. Hyn a barodd i'r Apostol weddïo tros y Colosiad, pen. i. 9. Ar fod i Dduw eu cyflawni hwy "a gwybodaeth ei ewyllys ef, ymhob doethineb a deall yspydol." A thros yr Eph. pen. i. 17. Ar i Dduw roddi iddynt "Ysptyd doethineb a datguddiad, trwy ei adnabod ef." Ar un modd am y Philippiaid pen. i. 9. A'r amlhau o'u "cariad etto fwyfwy, mewn gwybodaeth a phob synwyr." Dealltwriaeth addas a fernir yn ganmoladwy ymhob peth a gymmerom yn llaw, bydded dymhorol neu yspydol; ac o herwydd hynny a ddylid ei ddymuno yn fawr gan bawb a fynnent fod yn iawn weddiwyr, ac yn llwyddianus wrth orfedd gras. Wrth lefaru am hyn ymhellach, cafddangos i chwi pa beth yw gweddïo â'r deall.

Wrth y deall y meddylir am weddïo yn ein mam-iaith, neuyntau yn brofiadol. Mi af heibio i'r cyntaf, ac a draethaf yma yn bennaf am yr ail, neu'r diweddaf.

Fel yr iawn weddier ar Dduw fe ofynnir fod deall da neu yspydol, ym hawb a nesânt atto.

i. Gweddïo â'r deall, yw gweddïo fel y'n haddysgir ni gan yr Ysptyd, yn yr amgyffred o'r pethau hynny y mae'r enaid i weddïo am danynt. Er y gall dyn fod yn y ddiffyg thwyaf o faddeuant pechod, ac ymwared rhag y llid a fydd; etto oni fydd yn deall hyn, ni ddeisyfa

ddeifyfa monynt oll, neu a fydd mor oer a difraw yn ei ddeifyfiadau am danynt, fel ag y bydd i Dduw ffeiddio tymmer eu hyspyrd wrth eu gofyn. Fel hyn yr oedd gyd â'r eglwys yn Laodicea; yr oeddynt yno mewn diffyg o ddeall ysprydol: ni's gwyddent eu bod "yn resynol, " yn dlawd, yn ddall, ac yn noeth;" yr hyn oedd yn peri iddynt hwy a'u gwafanaeth fod yn ffaidd gan Grist, fel y mae 'n bwgwth eu chwydu allan o'i enau, Dat. iii. 17. Dynion heb ddeall ysprydol a allant ddywedyd yr un geiriau a dynion eraill: ond os bydd y deall yn un, ac heb ddim yn y llall, O y mae yno wahaniaeth nid bychan, yn traethu yr un geiriau! Un sy 'n llefaru oddi ar ddeall ysprydol o'r pethau hynny y mae â geiriau yn eu dymuno; a'r llall fydd yn adrodd geiriau yn unig, a thyna'r cyfan.

2. Y mae deall ysprydol yn canfod ynghalon yr Arglwydd, barodrwydd ac ewyllysgarwch i gyfrannu'r pethau hynny i'r enaid, ag y mae'n sefyll mewn diffyg o hono. Medrai Dafydd wrth hyn ddeall meddwl Duw tu ag atto, Sal. xl. 5. Ac yn gyffelyb i hyn yr oedd gyd â'r wraig o Ganaan, Mat. xv. 22—29. yr hon trwy ffydd a deall ysprydol, a ganfu (heibio i holl ymddygiad farrug Crist tu ag atti) dynerwch a pharodrwydd yn ei galon, i'w chynnorthwyo hi a'i merch, yr hyn a'i hannogodd i fod yn daer ac yn ddibaid yn ei deifyfiadau arno, ni's mwynhau'r drugaredd yr oedd yn ei cheisio.

Nid oes dim a annog yr enaid yn fwy i geisio Duw, na deall yr ewyllysgarwch rhyfedd fydd ynddo i achub pechaduriaid. Pe can-

fyddai Dyn dlŵs o werth canpunt yn gorwedd mewn clawdd, etto os na ddeallai ei werth, efe ai heibio iddo yn ddiystyr; ond pan wypai ei bris, efe a anturiau hyd at y gwddf iw dynnu allan. Felly y mae gyd ag eneidiau ymherthynas i bethau ysprydol. Pan ddel yr enaid unwaith i ddeall eu gwerth, yna y mae ei holl alluoedd yn ymestyn tu ag attynt, ac ni's medr fod yn esmwyth hyd oni feddianno hwynt. Fel yr oedd y ddau ddeillion yn yr efengyl yn sicr gredu, fod yr Iesu ag oedd yn myned heibio yn alluog ac yn ewyllysgar i rod-di eu golwg iddynt, hwy a waeddasant arno; a pha fwyaf y ceryddid hwynt i dewi, "hwythau a leasant "fwy, nes caniatâu eu dymuniad iddynt," Mat. xx. 29, 30, 31.

Trwy fod y deall fel hyn wedi ei ysprydol oleuo, y mae'r ffordd yn cael ei hamlygu i'r enaid ar hyd pa un y mae i ddyfod at Dduw; yr hyn sy'n rhoddi grym ac annogaeth nid bychan iddo. Y mae'n amgen gyd â'r enaid truan yn gyffelyb i un a chanddo orchwyl i'w wneuthur, yr hwn y mae'r perygl yn fawr o beidio a'i gwblhâu; ond os gwneir ef, y mae'r wobwr yn gyfattedbol: Ond nid wyr pa fodd i'w ddechrau, nac i fyned ymlaen ynddo; ac felly trwy ddigalondid mae'n ei adael o'r neilldu, ac yn rhedeg y perygl.

4. Y mae'r deall wedi ei oleuo yn canfod helaethrwydd digonol yn yr addewidion i'w annog i weddio, yn hyn sy'n ei gadarnhau, ac yn chwanegu cryfdwr iddo. Megis pan fyddo dynion yn addaw y cyfryw â'r cyfryw bethau i bawb a ddelent i'w ceisio, mae'n annogaeth i'r sawl a wyddant pa addewidion sy'n cael

cael eu gwneuthur, i fyned i ofyn am dahynt.

5. Pan fyddo'r deall wedi ei oleuo, y mae'n enaid yn cael ei ddyfsgu i ddyfod at Dduw ag ymadroddion cymmwys; weithiau mewn ffordd o ymddadleu, fel Jacob, Gen. xxxii. 9. waith arall mewn ffordd o erfyn; etto nid ag amadroddion yn unig; ond gyd â'r fath ymbiliau taer, gwresfog, ac effeithiol, a anfonir allan gan yr Yspryd o'r galon, trwy'r dealltwriaeth, ag fy'n cynhyrfu ymysgaroedd Duw. Pan gafodd Ephraim iawn olwg ar ei ymddygiad anweddus tu ag at Dduw, yna y dechreuodd alaru trosto ei hun, Jer. xxxi. 18, 19. 20. ac yn ei gwynfannau mae'n arfer y fath eiriau a rhesyddymau wrth yr Arglwydd, ag fydd yn cyffroi ei ymysgaroedd ef, ac yn tynu maddeuant oddi wrtho, ac yn gwneuthur Ephraim yn blentyn ei hyfrydwch, trwy Iesu Grist ein Harglwydd. "Gan glywed y clywais Ephraim yn cwynfan fel hyn (medd Duw,) Cof-
 "paist fi, a mi a gofpwyd, fel llo heb ei
 "gynnefino â r iau: Dychwel di fi, a mi a
 "ddychwelir; oblegyd ti yw yr Arglwydd fy
 "Nuw. Yn ddiau wedi i mi ddychwelyd, mi
 "a edifarheais; ac wedi i mi wybod (neu iawn
 "ddeall am fy nghyflwr) mi a darewais fy
 "morddwyd; myfi a gywilyddiwyd, ac a
 "waradwyddwyd hefyd, am i mi ddwyn gwarth
 "fy ieuengctyd." Dyma gwynfannau Ephraim, a'i alar trosto ei hun; wrth yr hyn y mae'r Arglwydd yn torri allan i'r ymadroddion tor-galonus yma; gan ddywedyd, "Ai mab
 "hoff yw Ephraim; ai plentyn hyfrydwch
 "yw? canys er pan lasarais i yn ei erbyn ef,
 "gan gosio y cofiaf ef etto; am hynny fy
 "mherfedd

60 *Gweddïaf â'r YSPRYD; neu*

“ mherfedd a ruant am dano ef; gan drugar-
 “ hâu y trugarhâf wrtho, medd yr Arglw-
 “ ydd.” Fel hyn y gwelwch, megis y gofynir
 i ni weddio â'r Ysryd, felly i weddio â'r
 deall hefyd. Ac i egluro ymhellach yr hyn a
 ddywedwyd trwy gyffelybiaeth: Bwriwch fod
 dau yn dyfod at eich drws i ofyn elusen; un yn
 dlawd, yn noeth, ac yn archolledig, ymron ne-
 wynu; y llall yn raenus ac yn wrol, heb ddif-
 fyg arno: y mae'r ddau yn arferyd yr un
 geiriau yn eu gofynion; dywed un ei fod ym-
 ron newynu, ac felly y gwna'r llall yr un
 modd; ond y mae'r dyn tlawd, anghenus, yn
 llefaru gyd â mwy o daerni, difrifwch, a theim-
 lad o'i ddiffig, nag a ddichon y llall ei
 wneuthur: yr hyn a ddeallir wrth ddwysder ei
 ymadrodd, a gofyngeiddrwydd ei ymddygiad:
 Ei drallod a'i dlodi sy'n peri iddo lefaru gyd ag
 ysryd mwy ymbilgar, na'r hwn a fyddo yn
 iach ac yn amhlygiedig, ac a dofturir wrth y
 naill yn gynt nâ'r llall, gan y rhai a fyddo â
 theimlad cyffredin ganddynt. Felly yn gym-
 mwys y mae gyd â Duw: y mae rhai a
 weddiant 'rhan defod ac arfer; eraill yn
 chwerwder eu henaid. Un a weddïa oddi ar
 ddychymmyg, a gwybodaeth noeth yn unig, y
 llall oddi ar deimlad o'i angen a'i ddiffig a
 dywallt ei enaid allan ger bron Duw. Diau
 mai dyma'r hwn a edrych Duw arno, “ sef ar
 “ y truan a'r cystuddiedig o ysryd, ac fydd
 “ yn crynu wrth ei air ef. Esay lxxvi. 2.

6: Y mae deall wedi ei iawn oleuo o ddefnydd
 mawr hefyd, ymherthynas i fatter a threfn
 gweddi. Yr hwn a iawn arferodd ei ddëall i
 ddirnad gwahaniaeth rhwng drwg a da, ac a'i
 gosfododd

gosododd ar waith i ystyried trueni dyn, neu drugaredd Duw; Nid rhaid i'r cyfryw un wrth gyfansoddiad eraill i'w dysgu trwy ffurf i weddio: Canys fel na raid i'r hwn sydd tan ei ddolur gael ei ddysgu lefain Oh! felly am yr hwn sydd â'i ddëall wedi ei oleuo gan yr Ysryd nid rhaid iddo wrth ddysgiadau dynion eraill i'w hyfforddi felly, fel na fedr weddio heb-ddynt. Y teimlad o'i ddiffyg presennol, ynghyd â'r baich a'r wasgfa sydd ar ei feddwl, a'i cymhella i danu ei achosion o flaen Duw. Pan oedd Dafydd "a gofidion angau yn ei amgyl-
"chu, a gofidiau uffern yn ei ddal," nid oedd raid iddo wrth offeiriad i'w ddysgu i ddywedyd, "Attolwg, Arglwydd, gwared fy enaid;" neu edrych mewn llyfr am gyfarwyddyd, i dywallt ei enaid allan ger bron Duw, Sal. cxvi. 3, 4. Y mae 'n dueddol i ddynion cleifion ruddfan am esmwythder, pan fyddont yn rhwym ar welyau cystudd. Fel hyn yr oedd gyd â Dafydd, fel y gwelir yn Sal. xxxviii. hyd y 12fed adn. Ac felly, bendigedig a fyddo'r Arglwydd, y mae gyd â'r rhai a gynnysgaeddwyd â gras Duw.

7. Mae 'n angenrhaid wrth ddëall wedi ei oleuo, i'r diben fod i'r enaid gael ei gadw yn barhaus yn y ddyledswydd o weddi. Nid yw pobl Dduw heb wybod, pa gynnifer o ddichellion, a dychymmygion sydd gan y diafol, i ymosod trwyddynt ar yr enaid ag sydd yn wir foddlon i dderbyn Iesu Grist, a hynny ar ei ammodau ei hun hefyd: i flino yr enaid hwnnw, meddaf, trwy ei demtio i lwfrhau yn ceisio wyneb Duw; ai fod yn anewyllysgar i drugarhau wrth y fath un ag ydyw ef. 'Ie,
'medd

‘ medd Satan, gweddïo yn wir a elli, ond
 ‘ byth ni lwyddi gyd â Duw: ti a weli fod dy
 ‘ galon yn oer, yn galed, ac yn farwaidd; nid
 ‘ wyt yn gweddïo â'r Ysryd, nac yn ddisfrifol;
 ‘ mae dy feddyliau yn rhedeg ar bethau eraill,
 ‘ pan wyt yn cymmeryd arnat weddïo Duw:
 ‘ ymaith a thi ragrithwr; na ddos ymlaen ym-
 ‘ hellach, ofer i ti ymdrechu dim yn rhagor.’

Yma yn awr os na fydd yr enaid wedi ei iawn oleuo yn ei ddëall, efe a fydd barod i le-
 fain allan, “ Yr Arglwydd a'm gwrthododd,
 “ a'm Harglwydd a'm hanghofnodd,” Eſay
 xlix. 14. Ond yr enaid wedi ei iawn oleuo a
 ettyb feb hyn; ‘ Wel, mi ddisgwyliaf etto
 ‘ wrth yr Arglwydd, ac a lefaf arno: ni’s
 ‘ gadawaf lonydd iddo, er ei fod yn ddistaw
 ‘ wrthyf, heb lefaru gair o gyfur.’ Yr oedd
 Duw yn caru Jacob yn anwyl, ac etto fe ga-
 fodd hir ymdrechu am y fendith, cyn ei
 mwynhau. Nid ydyw hwyrfrydigrwydd ym-
 ddangosol yn Nuw yn arwydd o'i anfodlon-
 rwydd. Dichon guddio ei wyneb dros amfer
 oddi wrth ei bobl anwylaf. Mae'n caru cadw
 ei blant ar y gwaith o weddïo, a'u clywed yn
 curo yn wastad wrth borth y nefoedd. ‘ Yf-
 ‘ gatfydd, medd yr enaid, mai fy mhrofi y mae
 ‘ ’r Arglwydd, neu ei fod yn hoffi fy nghlywed
 ‘ yn gruddfan allan fy nghyflwr ger ei fron.’ Ni
 chymmerai 'r wraig o Ganaan ommeddion ym-
 ddaŋgosiadol Crist am rai gwirioneddol: hi a
 wyddai mai un trugarog oedd yr Arglwydd, ai
 fod yn dial ei bobl, “ er iddo hir oedi trostynt,”
 Luc xviii. 7, 8. ‘ Fe ddisgwyliodd yr Ar-
 ‘ glwydd yn hwy wrthyf fi, nag y disgwyliais
 ‘ i wrtho ef.’ Ac fel hyn yr oedd gyd â Da-
 fydd;

fydd, Sal. xl. 1. “Disgwyliais yn ddyfal am
 “yr Arglwydd,” ebe fe; hynny yw, “yr
 “ydoedd yn hir cyn i mi gael fy atteb ganddo;
 “ond o’r diwedd” “efe a ymostyngodd attaf,
 “ac a glybu fy llefain.” A’r feddyginiaeth
 oreu i hyn, yw dëall wedi ei iawn oleuo, a’i
 gyfarwyddo gan air Duw. Och, pa gynnifer
 o eneidiau truain a geir yn y byd, ag fy’n gwir
 ofni ’r Arglwydd, y rhai o herwydd na iawn
 oleuwyd eu deallturaethau, ydynt barod i gy-
 frif y cyfan yn golled, ar bob ymosodiad a
 themtasiwn o eiddo’r diafol! Yr Arglwydd
 a dofturio wrthynt, ac a’u cynnorthwyo i
 “weddïo â’r Ysryd, ac â’r dëall hefyd.”
 Llawer o fy mhrofiad fy hun a allwn ei adrodd
 yma. Pan fu ing a chyfyngder ar fy ysryd,
 cefais fy nerthol berswadio i roddi i fynu weddïo
 a cheisio’r Arglwydd mwyach: Ond trwy ddy-
 fod i ddëall, pa bechaduriaid mawrion a gym-
 merasai ’r Arglwydd drugaredd arnynt, ac mor
 halaeth etto oedd ei addewidion i bechaduriaid;
 ac mai nid y rhai iach ond y cleision; nid y
 rhai cyfiawn ond anghyfiawn; nid y llawnion,
 ond y gweigion, y daeth efe i estyn gras a
 thrugaredd iddynt. Hyn, trwy gymmorth ei
 Sanctaidd Ysryd, a barodd i mi lynu wrtho,
 a hongian arno, ac i ymbil â’i wyneb drachefn;
 er, yn bresennol, na chawsw’n un attebiad.
 A’r Arglwydd a helpio i’w holl bobl druain,
 dlodion, a themtiedig, i wneuthur yr un modd;
 ac, yn ol ymadrodd y prophwyd, i *ddisgwyl yn*
ddyfal am yr Arglwydd: ac a’u cynnorthwyo,
 i’r diben hynny, i weddïo, nid â’r Ysryd yn
 unig, ond â’r *dëall* hefyd.

Yn awr mi a attebas ofyniad neu ddau, a
 fyddant dueddol o gyfodi yma. *Gof.*

Gof. 1. Ond beth a fynnech i ni greaduriaid tlodion ei wneuthur, y rhai na's gwyddom pa fodd i weddio? yr Arglwydd a wyr, na's gwn i pa fodd, neu pa beth i weddio am dano.

Att. Enaid truan! Nis medri weddio, meddi; attolwg, a fedri di ganfod dy drueni? A ddangosodd Duw i ti, dy fod wrth natur tan felldith ei gyfraith? Os felly, na chamsynia, mi wn dy fod yn gruddfan, a hynny yn dra chwerw am waredigaeth oddi wrthi. Mae'n ddiogel gennyf na's ceir di, ond yn anfynych, yn dilyn dy alwedigaeth, na bo dy galon yn llefain tu a'r nefoedd, a gruddfannau yn tarddu o dy yspryd ymhob congl y byddech ynddi. Mi a wn ei bod felly gyd â thi, ac y mae dy brofiad yn tyftio yr un peth. Onid yw dy galon môr llawn o ddymuniadau am bethau'r byd arall, fel yr wyt, rai prydiau, hyd yn oed yn anghofio pethau presennol? Adolwyn darllen yr ysgrythyr honno, Job xxiii. 12.

Gof. 2. Ie, ond pan elwyf-fi i'r dirgel, i fwriadu tywallt fy enaid allan ger bron Duw: ni's gwn pa fodd i agor fy ngenau wrtho, neu ofyn ganddo yr hyn a ddylwn.

Att. O enaid truan! nid yw'r Arglwydd yn edrych gymmaint ar dy eiriau, fel nâ'th wrendy, oni fydd gennyt ymadrodd trefnus a chyson. Y mae ei lygaid ef ar ddrylliedigrwydd dy galon; a thyna yw'r hyn a bar i ymysgaroedd yr Arglwydd redeg allan tu ag attat. "Calon ddrylliog, gyftuddiedig, O Dduw, ni ddirmygi," Sal. li. 17.

2. Dichon attaliad dy eiriau darddu, oddi wrth ormod mesur o drallod yn dy galon. Yr oedd Dafydd weithiau mor drallodus, nâ's gallai

gallai lefaru, Sal. lxxvii. 3, 4. Dylei hyn fod yn gyfur i'r cyfryw eneidiau trallodedig ag ydwyt ti; yr hwn, gan gyfyngder dy Yspryd, ni elli draethu ond ychydig o eiriau ger bron Duw; etto y mae'r Yspryd Glan yn creu gruddfannau ac ochneidiau yn dy galon, o gymmaint a hynny yn fwy gwresog: a phan mae dy enau wedi ei gaued i fynu, etto nid yw dy Yspryd felly. Moses, fel y rhagddywedpwyd, a wnaeth i'r nesoedd ddadseinio â'i weddïau, pan nad ydym yn darllen am un gair a ddaeth allan o'i enau. Ond,

3. Os chwennychit danu dy achos yn helae-thach ger bron Duw; myfyria, yn gyntaf, ar druenusrwydd dy gyflwr; yn ail, addewidion Duw; yn drydydd, ymysgaroedd Crist tu ag attat—yr hyn a elli ei adnabod neu ddirnad, 1. Wrth ei ymostfyngiad mawr i ddioddef tros bechaduriaid. 2. Wrth y drugaredd a estynodd efe i'r rhai gwaelaf o honynt yn y dyddiau gynt, a phledio dy anheilyngdod dy hun yn ganlynol mewn ffordd o alar; a gwaed Crist, mewn ffordd o ddadl, yn iawn am dy holl drosedd: ac yn dy weddïau bydded i'r drugaredd a wnaeth efe ag eraill, ynghyd â'i addewidion cyfoethog o ras, orphwys yn fawr ar dy yspryd. Etto gad i mi 'th gynghori, 1. I gymmeryd gofal, na cheisfech dy foddloni dy hun â geiriau. 2. Na feddylech mai arnynt hwy yn unig y gwrendy Duw. 3. Pa un bynnag ai bod dy eiriau yn ychydig neu lawer, bydded dy galon yn cydfyned â hwynt; ac yna ti a'i ceisi ac a'i caif, pan y ceisfech ef â'th holl galon, Jer. xxix. 13.

Gwrth. Chwi a ymddangosafoch gynt fel yn llafaru

66 *Gweddïaf â'r YSPRYD; neu*

llafaru yn erbyn pob trefn arall o weddïo, ond â'r Ysryd: ac yn awr chwychwi eich hunan ydych yn gosod cyfarwyddiadau o'n blaen i hynny.

Att. Dylem y naill annog y llall i'r ddyledswydd fawr o weddi, ond ni ddylem osod terfynau i'n gilydd ynddi. Nid yw'r apostol yn rhoddi o'n blaen un ffurf i weddïo wrthi; etto mae'n ein hannog i weddïo yn ddibaid, i Thef. v. 17. Na fydded i neb gan hynny benderfynu, mai o herwydd y gallwn osod cyfarwyddiadau i'n gilydd, yn gyfreithlon, i weddïo, ei fod yn gymmwys i wneuthur ffurfiau i'n gilydd i weddïo wrthynt.

Gwrth. Ond os na arferwn ffurfiau, pa fodd y dysgw'n i'n plant weddïo?

Att. Fy marn i ydyw, fod y rhan fwyaf o ddynion yn myned o chwith i ddyfsgu i'w plant weddïo, trwy osod ger eu bronau ryw res o ymadroddion, a'u gorchymyn i'w cadw yn eu coffadwriaeth.

Y mae'n ymddangos gyd â mi yn well ffordd i bobl fynegu i'w plant yn bryddlon, pa fath greaduriaid melltigidig ydynt; a'u bod tan ddigofaint Duw oblegyd eu pechod gwreiddiol a gweithredol: hefyd i egluro iddynt natur y digofaint hwnnw, ynghyd â thosfer a pharhad ei gospedigaeth; yr hyn os bydd iddynt ei wneuthur yn gydwybodol, hwy a ddyfsgant eu plant yn gynt nag y maent i weddïo. Y ffordd y mae dynion yn dyfod i ddyfsgu gweddïo, yw trwy argyhoeddiad am bechod; a thyma'r ffordd fwyaf effeithiol i ddyfod a'n rhai bychain i wneuthur hynny. Eithr am y ffordd gyffredinol ddyfsgu iddynt
ffurf

ffurfio weddïau, cyn gwybod i ba ddiben y gweddïant; dyma'r ffordd nefaf i'w gwneuthur yn rhagrithwyr melltigatedig, a'u chwyddo ifynu â balchder. Dysgwch gan hynny i'ch plant adnabod eu gwael a'u truenus gyflwr; llefarwch wrthynt an dân uffern, a'u pechodau; y ffordd i ddiangc rhag un, ac i fod yn feddïannol o'r llall (os gwyddoch eich hun am danynt) a hyn a bar ei ddagrau ddilifo ar hyd eu gruddïau tyner, ac ei ddwys ochenediau ddyfod o'u calon: yna gellwch ddangos iddynt ar bwy, ac yn *entw* pwy y dylent weddio; hefyd adrodd am addewidion Duw, a'r gras a gyfrannodd efe gynt i bechaduriaid, yn ol ei air sanctaidd.

O eneidïau anwyl! yr Arglwydd a agoro eu llygaid, ac e'u gwnelo yn grist'nogion mewn gwirionedd. Ebe Dafydd, "Deuwch blant, gwrandewch arnaf; dysgaf i chwi osn yr Arglwydd," Sal. xxxiv. 11. Nid dywedyd y mae, llanwai eu hymmenyddïau a geirïau gweddi; ond "ddysgaf i chwi *osn* yr Arglwydd:" yr hyn ydoedd, i adnabod eu truenus gyflwr wrth natur, a'u hyfforddi yn gwirionedd yr efengyl: yr hyn, trwy'r Yspryd, sy 'n cenhedlu gweddi ymhob un' a'i haddysgo mewn gwirionedd; a pha fwyaf y dysgoch hyn iddynt, tebyccaf i gyd a fydd eu calonnau o reddeg allan mewn gweddi at Dduw, yn achos eu hanfarwol eneidïau.

Ni chyfrifwyd Paul erioed yn weddiwr gan yr Arglwydd, nes ei argyhoeddi a'i ddychwelyd; yr un modd y mae'n cyfrif eraill tra byddont yn ei gyflwr, Act. ix. 11.

Gwrth. Ond yr ydym yn cael, fod y digybllion

gyblion yn erfyn ar Grift i ddyfsgu iddynt weddio, megis ag y dysgasai Ioan i'w ddyfsgyblion, Luc. xi. 1. ac ar hynny iddo ddyfsgu iddynt ffurf o ymadroddion, a elwir yn gyffredin, *Gweddï'r Arglwydd.*

Att. Cael ein haddysgu gan Grift yw 'r hyn nid yn unig y maent hwy, ond ninnau hefyd yn ei ddeisyfu: a chan nad yw efe yma yn awr yn ei berson ei hun i'n dysgu; y ffordd y mae 'n gymmeryd i hynny yn bresennol yw, trwy ei air a'i Yspryd; canys yr Yspryd yw 'r hwn a addawod efe ei anfon yn ei le ei hun, wedi ei fyned ef ymaith; megis y gwelir yn Ioan xiv. 16. &c.

2. Ond ymherthynas i'r geiriau eu hunain, ni's gallaf feddwl i Grift eu bwriadu fel ffurf sefydlog o weddi: O herwydd,

(1.) Ei fod ef ei hun yn amrywio yn ei hymadroddion, fel y gellwch weled wrth gymharu Mat. vi. a Luc xi. ben. Ond pe buasai ein Harglwydd yn ei hamcanu fel ffurf sefydlog o weddi, ni ofodafid hi i lawr gyd â chymmaint o amrywiaeth: canys ffurf sefydlog yw cynnifer o eiriau wedi eu doddi i lawr, heb ddim i chwanegu attynt, nac i dynnu oddi wrthynt.

(2.) Nid ydym yn cael i'r apostolion un amfer ei harferyd fel y cyfryw; ac ni annogasant eraill i wneuthur hynny: Chwiliwch eu holl epistolau; etto, yn sicr yr oeddynt o ran eu gwybodaeth i ddeall, a'u ffyddlondeb i ymarfer, mor enwog a neb a fu ar eu hol hwynt, a fynent ei gosod i fynu fel ffurf sefydlog.

Ond, mewn gair, y mae Crist trwy 'r geiriau hyn, "Ein Tâd ni," &c. yn dysgu i'w bobl,

bobl,
Duw
(1
(2
(3
ei ew
ol y
G
wedd
ddoc
a ch
A
ei gy
2.
ai D
ganc
hond
derb
" u
" Y
" y
" c
" a
" p
" Y
adn
pryo
er e
G
ond
Crist
I
wed
nai'
fenn
Ac,

bobl, pa reolau a ddylent eu dilyn wrth weddio Duw.

(1) Ar fod iddynt weddio mewn ffydd.

(2) At Dduw yn y nefoedd.

(3) Am y cyfryw bethau ag a fyddo yn ol ei ewyllys ef.—Gweddiwch fel hyn, neu yn ol y *drefn* yma.

Gwrth. Ond y mae Crist yn gorchymyn i weddio am yr Yspryd; ac y mae hyn yn arwyddocâu, y geill dynion weddio heb yr Yspryd a chael eu gwranddo. Gwel Luc xi. 9.—14.

Att. Y mae ymadrodd Crist yno yn cael ei gyfarwyddo at yr eiddo ei hun, adn. 1.

2. Y mae Crist wrth fynegi iddynt, y rhoddai Duw yr Yspryd Glan i'r rhai a ofynnent ganddo, i'w ddeall, am gyfraniad helaethach o hono i'r disgyblion, y rhai ydoedd eisoes wedi derbyn mesur o hono: Canys, eb efe, “pan *weddiöch*, dywedwch, Ein Tad,” adn. 2. “Yr wyf yn dywedyd i *chwi*,” adn. 8. “Ac yr ydwyf yn dywedyd i *chwi*,” adn. 9. “Os chwychwi gan hynny y rhai ydych ddrwg, a fedrwech roi rhoddion da i'ch plant *chwi*; pa faint mwy y rhydd eich Tâd o'r nef yr Yspryd Glan i'r rhai a ofynno ganddo,” adn. 13. Dylei crist'nogion weddio am yr Yspryd Glan, hynny yw, am ychwaneg o hono, er eu cynnysgaeddu ag ef eisoes gan Dduw.

Gof. A fynnech i neb gan hynny weddio, ond y rhai a wyddant eu bod yn ddisgyblion Crist? *Atteb*, Mynnaf:

1. Bydded i bob enaid a fynnai fod yn gadwedig, dywallt ei hun allan ger bron Duw er nai's gall o herwydd ei anghrediniaeth yn bresennol, benderfynu ei hun yn blentyn Duw. Ac,

2. Mi a wn os yw gras Duw ynot, y bydd mor naturiol i ti ruddfan allan dy gyflwr wrtho, ag ydyw i'r plentyn sugno lefaint am y fron. Gweddïo yw un o'r pethau cyntaf sy 'n amlygu dyn yn grifion, Act. ix. 12. Eithr os gwir weddi ydyw, bydd yn gyfryw un ag a ganlyn.

(1) Ei dymuniad a fydd at Dduw yng Nghrist, er ei fwyn ei hun, ei sancteiddrwydd, ei gariad, ei ddoethineb, a'i ogoniant. Canys y mae gwir weddi yn myned trwodd at Dduw yng Ngrist; felly y mae yn ymorphwys arno ac ynddo yn unig. "Pwy fydd gennyf fi yn "y nesoedd ond tydi; ac ni ewyllysiais ar y "ddaeir neb gyd â thydi," Sal. lxxiii.

(2) Fel y byddai i'r enaid fwynhau cymundeb gwaftadol ag ef, yma, ac yn dragwydd. "Digonir fi pan ddihunwyf, a'th ddelfw "di;" neu yn *gyffelyb* i ti, Sal. xvi. 15. "Canys am hynny yr ydym yn ocheneidio," Eccl. 2 Cor. v. 2.

(3) Gwir weddi a ddilynir â llafur gwaftadol am yr hyn a weddir am dano. "Fy enaid "fydd yn disgwyl am yr Arglwydd yn fwy nag "y mae y gwylywyr am y bore," cxxx. 6. "Codaf yn awr, ceisïaf yr hwn a hoffa fy "enaid" Can. iii. 2 Attolwg, deliwech sulw yma, fod dau beth yn annogaeth i weddïo: un yw casineb at bechod, a diystyrwch o bethau 'r bywyd hwn; y llall yw dymuniad gwresog am gymmundeib â Duw, mewn stâd neu gyflwr perffaith, ac anllygreidig. Cymharwch yr un peth hwn yn unig â gweddïau y rhan fwyaf o ddynion, a chwi gewch weled nad ydynt ond gwatwor-weddïau, ac anadliad yspriad aflan:

aflan: Canys y rhan fwyaf o ddynion, un ai ni weddiant ddim, neu yntau a watworant Dduw a'r byd â rhith o wneuthur felly. Bydded i chwi ond cymharu eu gweddïau a'u bywydau â'u gilydd, a chwi ellwch yn hawdd weled, mai'r hyn a gymmerant arnynt weddïo yn ei gylch, yw'r peth y maent leiaf yn gofalu am dano ar ol hynny. O ragrithwyr truenus!

Fel hyn y dangosais i chwi, 1. Beth yw gweddi. 2. Beth yw gweddïo â'r Yspryd. 3. Beth yw gweddïo â'r Yspryd, ac â'r deall hefyd.

IV. C Y M H W Y S I A D.

Yn awr mi lasaraf air neu ddau mewn ffordd o gymhwysiad, i ddiweddu'r traethawd hwn, ag, 1. Gair o addysg. 2. Gair o annogaeth. 3. Gair o gerydd.

Defn. 1. Gair o addysg.

Yn gyntaf, i'ch addysgu chwi—Megis mai dyledswydd pob un o blant Duw yw gweddïo; ac fydd hefyd yn cael ei ddwyn ymlaen gan Yspryd Crist yn yr enaid: Felly pob un a gymmer arno ei chyflawni, a ddylai fod yn dra gochelgar ynddi a myned ynghylch y gorchwyl pwysig hwn neillduol yn ofn Duw, yn gyftal ag â gobaith o drugaredd Duw yng Nghrist.

Gweddi yw ordinhad Duw, ymha un y mae dyn yn nesáu yn dra chyfagos at Dduw, ac o gymmaint a hynny y mae'n galw am ychwaneg o gymmorth ei Yspryd ef, i alluogi'r enaid i weddïo felly, megis un a fyddai ymhresennoldeb Duw. Peth gwaradwyddus ydyw i un ymddwyn yn anweddus o flaen brenhin; ond y mae'n

mae'n bechod i wneuthur felly ger bron Duw. Ac fel na foddlonir brenhin (os yw'n ddoeth) ag araith ac ymddygiad ynfyd ac anfoesol; felly nid yw'r Arglwydd yn foddlon i aberth ffyliaid, ac "nid oes ganddo flas ar rai ynfyd," Preg. v. 1, 4. Nid tegwch yr ymadrodd, na medrusrwydd y tafod, yw'r hyn y mae Duw yn craffu arnynt; ond calon ddrylliog, oftyngedig, a chystuddiol, yw'r hyn sy'n aroglï yn beraidd yn ffroenau'r Goruchaf: O herwydd pa ham, er mwyn dy addysgu ymhellach ynghylch y ddyledswydd hon—gwybydd fod y pum peth canlynol yn rhwystrau iddi, ac sy'n gwneuthur deisyfiadau'r enaid yn ofer.

1. Pan y mae dynion yn craffu ar anwiredd yn eu calonnau, wrth weddio o flaen Duw. "Pe edrychafwn ar anwiredd yn fy nghalon, "ni wrandawfai'r Arglwydd," Sal. lxvi. 18. Pan y mae dirgel gariad ynom at y peth hwnnw yr ydym a gwefusau twyllodrus yn gweddio am nerth yn ei erbyn. Canys cymmaint yw twyll calon dyn, tra mae ynddo ei hunan, ag y glŷn wrth yr hyn y mae â'i dafod yn llefain yn ei erbyn: a'r cyfryw a hyn ydynt hwy, ag sy yn anrhydeddu Duw â'u gwefusau, a'u calon ymhell oddi wrtho, Esay xxix. 13. O! pa mor anferth a fyddei yn ein golwg ni, i weled cardottyn yn gofyn elusen, mewn bwriad i'w thafu i'r cŵn! neu a ddywedai ag un anadl, 'Attolwg, rhoddwch y peth a'r peth i 'mi;' ac â'r llall, Na roddwch mo'no. Ac etto dyma fel y mae gyd â'r cyfryw ddynion a hyn. Maent yn dywedyd, "Bydded dy ewyll—"ys ar y ddaear;" ac â'u calonnau yn ei wyrth-ywnebu. Dywedant â'u geneuau, "Sanct-eiddier

“ eiddier dy enw;” ac â'r un geneuau yn ei gablu, ac yn ei gymmeryd yn ofer ar hyd y dydd. Dyma weddïau sy'n cael eu troi yn bechod, Sal. cix. 7. ac er eu bod yn cael eu mynych adrodd, etto nid yw'r Arglwydd un amfer yn eu gwrando, 2 Sam. xxii. 42.

2. Pan y mae dynion yn gweddïo o ran ymddangosiad, er mwyn eu clywed, a'u tybied yn rhyw rai mewn crefydd, a'r cyffelyb, Y gweddïau hyn hefyd ydynt yn syrthio yn fyr o wrandawriad gan yr Arglwydd; ac yn anhebygol fyth o gael eu gwrando er iechydwriad i'r enaid.

Mae dau ryw fath o ddynion yn gweddïo i'r diben yma.

1. Y rhai a gymmerant arnynt fod yn weinidogion Crist, a gwneuthur gwafanaeth trosto; er mai, o bosibl, eu prif ddiben yw gwafanaethu eu chwantau, a chael derchafiad gan eu gilydd. Y rhai hyn a gysgodwyd allan gan brophwydi Baal, a dewiniaid Nebucodonoser, y rhai a arferent ddefosiwnau mawrion, a rhith addoliad; ond eu porthi eu hunain oedd eu hamcan, a'u hymgais pennaf ymhob rhan o'u crefydd.

2. Y rhei'ny hefyd ag sy'n ymosyn clod a pharch gan ddynion, oblegyd helaethrwydd eu doniau: y rhai sy'n ceisio difyrru clustiau a phennau eu gwrandawyr, yn fwy na dim arall. Y rhai hyn ydynt hwy a weddiant “ fel yr “ ymddangosont i ddynion;” ac fydd “ yn “ derbyn eu gwobr,” Mat. vi. 5.

Y cyfryw ddynion a nodir allan yn y modd yma: 1. Maent yn unig yn golygu eu gwrandawyr yn eu gweddïau. 2. Maent yn edrych

74 *Gweddïaf â'r YSPRYD; neu*

am gammoliaeth wedi y darfyddont. 3. Eu hysprydoedd fydd un ai yn cael eu darostwng a'u derchafu, yn ol eu helaethrwydd, a'r parch a gaffont oddi wrth hynny. 4. Maent yn ymhoffi ym meithder eu gweddïau; ac i'r diben hynny, hwy a ail adroddant bethau drosodd a throsoedd drachefn; maent yn ymdrechu am helaethrwydd, ond ni ystyriant o ba fath galon y byddo yn tarddu. Disgwyliant eu gwobr, a hwnnw yn unig yn wag-ganmoliaeth dynion. Am hynny ni charant weddio yn eu 'stafellbedd, ond yn hytrach o flaen eraill. Ac os un amser y gwthir hwynt i'w hystafell gan eu cydwybod; etto rhagrith a bar iddynt dderchafu eu llais yno, fel y clywer hwynt gan y rhai a fyddant oddi amgylch; a phan ddarfyddant adrodd geiriau, dyna ddiwedd ar eu gweddïau: o blegyd nid arhosant i wrando, "beth a ddywed yr Arglwydd" wrthynt, Sal. lxxxv. 8.

3. Y trydydd math o weddio a'r na dderbynir gan Dduw, ydyw, un ai pan weddier am bethau gau; neu os byddant yn gyfreithlon, i weddio am danynt ar gau-ddibenion, fel y byddo iddynt gael eu cam-dreulio ar ein melyschwantau, Iago iv. 3. Dibenion gwrthwyneb i ewyllys Duw, fydd yn achos digonol iddo i droi 'r glust fyddar attynt. Oddi yma y mae fod cynnifer yn gweddio am y peth hyn a'r peth arall, heb ei dderbyn. Mae Duw yn ateb y cyfryw yn unig â distawrwydd; mae ganddynt eu geiriau yn unig am eu llafur, a thyna'r cyfan.

Gwrth. Ond y mae Duw yn gwrando rhai ar nad yw eu calonnau yn uniawn gyd ag ef; megis y gwnaeth ag Israel, trwy rododi cig iddynt,

ynt, yr hwn a ofynasant iddo wrth eu blys.

Att. Os felly y mae, eu deisyfiad roddir iddynt mewn ffordd o farn, ac nid trugaredd. Efe a ganiattaodd eu dymuniad, mae'n wir, i'r Israeliaid, ond gwell a fuasai iddynt hebddo; canys "efe a anfonodd gulni i'w henaid," Sal. cvi. 15. Gwae'r dyn, yr hwn a attebo Duw yn y modd yma!

4. Math arall o weddiâu sydd a'r nad attebir, a'r cyfryw ydynt a wneir gan ddynion, ac a ofodant ger bron Duw yn eu personau eu hunain yn unig, heb ymddangos ym mherson, a theilyngdod yr Arglwydd Iesu; canys er i Dduw ordeinio gweddi, ac addaw gwrando deisyfiad ei greadur; etto pwy bynnag ni ddel atto yn enw Crist, ni wrendy ar weddi hwnnw. "Os gofynnwch ddim yn fy enw i, mi ai gwnâf," Ioan xiv. 14. "Gan ddiolch yn wastad i Dduw a'r Tad, am bob peth yn enw ein Harglwydd Iesu Crist," Eph. v. 20. "Os gofynnwch ddim yn fy enw i," &c. Er bod o honoch byth mor wrefog, taer, difrifol, a pharhaus mewn gweddi, etto yng Nghrist yn unig y mae i chwi gael eich gwrando a'ch derbyn. Ond o'ch! y mae y rhan fwyaf o ddynion heb wybod beth yw dysod atto yn enw yr Arglwydd Iesu, yr hyn yw'r achos eu bod un ai yn byw yn annuwiol, yn gweddio yn annuwiol, ac hefyd yn marw yn annuwiol; neu yntau nid ydynt yn cyrhaeddyd ymhellach nag y dichon dyn anianol gyrhaeddyd, sef, i fod yn gyfiawn mewn gair a gweithred rhwng gwr a gwr, ac heb ddim ond cyfiawnder y gyfraith ganddynt i ymddangos ynddo o flaen Duw.

5. Y peth olaf ac sydd yn rhwystr i weddi,

yw'r *ffurf*, heb y *grym* o honi. Hawdd ydyw i ddynion fod yn wresog dros ffurf o weddïau, a osodwyd mewn llyfr; pan y maent yn anghofio eu hunain, a oes ganddynt rym ac yspryd gweddi. Y rhai hyn ydynt gyffelyb i ddyn wedi ei *baentio*, neu dynnu ei lun ar bared, a'u gweddïau fel gau-lais gwneuthuredig ag offeryn. Mae eu dull yn debyg i ragrithwyr, a'u gweddïau yn ffeidd-dra; cyffelyb ydynt i udiad cwn ynghlustiau yr Hollalluog, Hof. vii. 14.

Pan feddylicch gan hynny weddio ar Dduw 'r nesoedd a'r ddaear, ystyria 'r hyn a ganlyn:

(1.) Ystyria yn ddifrifol pa beth yr wyt yn sefyll mewn diffyg o hono: Na fydd fel llawer, ag sy'n unig yn curo 'r awyr â'u geiriau, ac yn gofyn y cyfryw bethau a'r nad ydynt yn eu gwir ddymuno, nac yn gweled eu bod yn sefyll mewn diffyg o honynt.

(2) Pan welech yr hyn fydd yn angen arnat, cadw hynny yn dy olwg, ac ymdrecha i weddio yn deimladol.

Gwrth. Ond nid wyf yn teimlo diffyg o ddim; am hynny, yn ol eich barn chwi, ni ddylwn i weddio.

Att. Os wyt yn teimlo dy hunan tan fesur mawr o anheimpladrwydd, etto gwybydd na's gellit wneuthur hynny, ond trwy ryw radd o deimlad: canys y mae teimlad o ddideimpladrwydd. Yn ol y teimlad fydd gennynt, gan hynny, o'th angen o ryw beth, felly gweddïa, (Luc viii. 8.) ac os wyt yn teimlo dy ddideimpladrwydd, gweddïa ar yr Arglwydd am dy wneud yn deimladwy o ba beth bynnag y mae dy galon yn anheimpladol o hono. Dyma arfer gwaftadol

gwaftadol plant a phobl Dduw. "Arglwydd
 "par i mi wybod fy niwedd," Sal. xxxix. 4.
 "Eglura i ni'r ddamneg hon," ebe'r disgybl-
 ion, Mat. xv. 5.

At hyn y chwanegir yr addewid, "Galw
 "arnaf a mi â'th attebaf, ac a ddangosaf
 "i ti bethau mawrion a chedyrn y rhai ni's
 "gwyddost," Jer. xxxiii. 3. — hynny yw,
 pethau nad wyt yn deimladol o'honynt. Ond,

2. Cymmer ofal fod dy galon yn nesáu at Dduw
 yn gyftal a'th wefusau. Na âd i'th enau fyned
 ddim ymhellach, nag yr ymdrechech i gael dy
 galon i gyd fyned ag ef; canys mor belled ag
 yr elo'r genau heb y galon, mor bell a hynny
 nid yw ein gweddïau ond llafur-gwefusau yn
 unig. Ac er bod Duw yn galw am, ac yn der-
 byn "lloi ein gwefusau," Hos. xiv. 2. etto
 addoli â'r wefus heb y galon, fy'n arwyddo,
 nid yn unig ddideimladrwydd, ond anheimlad
 o'n dideimladrwydd. Am hynny os ewyllyfi
 ymhelaethu mewn gweddi ger bron Duw, ed-
 rych am ei fod o'r galon.

3. Cymmer ofal rhag ymboffi mewn dull o
 ymadroddion, ac felly i foddhau dy hunan â'u
 hymarferiad, fel yr anghofiech fywyd gweddi.
 Mi ddiweddaf y *defnydd* hwn â chyngor neu
 ddau ymhellach: ac,

Yn gyntaf, Gochelwch rod-di heibio'r ddy-
 ledswydd o weddi, trwy berfwadiad disymmwrth
 y gelyn nad yw'r Ysryd gennyt, ac nad wyt
 yn gweddi ag ef. Prif-orchwyl y diafol yw
 gwneud ei oreu, neu yn hytrach ei waethaf,
 yn erbyn y gweddiwyr mwyaf. Mae fe'r
 gwenieithio i ragrithwyr a gau weddiwyr, ac yn
 eu porthi â miloedd o ddychymmygion, yng-
 hylch

hylch daioni eu gweithredoedd, pan y mae eu holl ddyledswyddau o weddio a phethau eraill, yn arogli yn ffaidd yn ffroenau 'r Goruchaf: ac ar yr un pryd fe saif Satan ar ddeheulaw rhyw Josua dlawd i'w wrthwynebu, hynny yw, i'w berfwadio, nad yw ei berson nâ i gyflawniadau yn gymmeradwy gyd â Duw. Gochel gan hynny y fath gam-farnau, a dychymmygion difail ynghylch dy gyflwr: ac os cynnygiant arnat, bydd mor belled oddi wrth lwfrhau trwyddynt, fel y byddont yn foddion i'th ofod ar waith i ymosyn am fwy o rym a hyder yn dy yspryd, wrth nesâu ger bron Duw.

Yn ail, Fel na ddylai profedigaethau disym-mwrth dy attal rhag gweddio, a thywallt dy enaid allan ger bron Duw; felly ni ddylai llygredd dy galon dy hun i wneuthur hynny. Ysgatfydd dy fod yn brofiadol ynot dy hun o'r holl bethau a rag-grybwyllwyd, ac y bydd iddynt ymosod arnat yn feunyddiol yn dy nefâd at Dduw: Dy ddyledswydd y pryd hynny yw eu gwrthsefyll, a gweddio am gymmorth yn eu herbyn, a'th ofod dy hun, o gymmaint a hynny yn îs wrth draed Duw, dan deimlad o'th drueni; a bod dy wendidau a'th lygredigaethau yn achos o fwy o daernu a hiraeth ynot, wrth lefain ar Dduw yn y dirgel am du fewnol ras ei yspryd, yn hytrach nag yn achlysur o ddigalondid ac anobaith. Dafydd a aeth ymlaen yn y ffordd yma, tan lefain, "Ar-glwydd, maddeu fy anwiredd, canys mawr yw" Sal. xxv. 11.

Defn. 2. Gair o annogaeth,
Ac am hynny, mi roddaf air o annogaeth ym-
hellach

hellach i'r enaid gwan, temtiedig, i weddio ar Dduw trwy Grift. Er y rhaid i'r holl weddiau a wrandewir gan Dduw, ymherthynas i fywyd tragywyddol, fod yn yr Yspryd; canys efe yn unig sydd, " yn ol ewyllys Duw, yn ersyn " dros y faint;" etto gan y dichon fod llawer o eneidiau truain, a'r Yspryd Glan yn gweithredu arnynt, ac yn peri iddynt ruddfan tu a'r nefoedd am drugaredd; er, trwy anghredini-aeth nid ydynt, nac yn bresennol ni's gallant, gredu eu bod yn bobl i Dduw: gan y dichon fod gras gwirioneddol wedi meddiannu'r cyfryw; bydd i mi, er annogaeth iddynt, ofod yr ychydig bethau neillduol a ganlyn ymhellach at eu hyfytiriaeth.

1. Yr ysgrythyr honno yn Luc xi. 8. sydd yn dra annogaethol i'r cyfryw eneidiau truain ag sy'n sychedu am Grift. Yn y 5med, 6fed a'r 7fed adnodau, mae efe 'n llefaru dammeg am ryw un a aethai at gyfaill iddo, i fenthycca tair torth o fara ganol nos; yr hwn yn y dechrau a fynnai ei ommedd ef; " etto o " herwydd ei daerni," efe a gyfododd, ac a roddodd iddo yr hyn oll a geisfiau. Y ddammeg hon sy'n dangos yn eglur, er y dichon fod eneidiau tlodion heb wybod mai cyfeillion Duw ydynt, neu rai weddi eu heddychu ag ef yng Nghrist; etto na ddylent byth roddi heibio i ofyn, a churo wrth borth trugaredd. " Yr wyf yn dywedyd i chwi (ebe Crist) Er " na chyfyd efe a rhoddi iddo, am ei fod yn " gyfaill iddo; etto o herwydd ei daerni (neu " ei ersyniau dibaid) efe a gyfyd ac a " rydd iddo gynnifer ag y sydd arnoeu heisfiau." Enaid truan! yr wyt yn barod i lefain allan

nad yw Duw yn dy wrando, ac nad wyt dithau yn gyfaill iddo, ond yn hytrach yn elyn mewn meddwl, trwy weithredoedd drwg: ac yr wyt yn teimlo fel pe ba'i'r Arglwydd, yn gyffelyb i'r un yn y ddamneg, yn dywedyd wrthynt, "Na fflina fi,—ni allaf godi "a'u rhoddi i ti:" etto, meddaf, dal allan i guro, wylo, llefain, a gruiddfan uwch ben dy gyflwr; dywedaf i ti, er na chyfyd efe a rhoddi ti am mai ei gyfaill ydwynt; etto o herwydd dy daerineb, efe a gyfyd ac a rydd i ti gymmaint a fo'n eisiau arnat.

I'r un pwrpas y mae'r ddamneg honno yn LUC XVIII. 1—9. ynghylch y weddïw daer, a'r barnwr anghyfiawn, taerineb yr hon a'i gorchfygodd ef. Ac yn wir mae fy mhrofiad fy hun yn dywedyd i mi, nad oes dim a orchfyga gyd â Duw fel taerineb. Onid felly y mae gyd â chwi ymherthynas i'r tlodion a ddwl at eich drysau. Er ysgatfydd na chlywch ar eich calon i roddi dim iddynt ar eu gofyniad cyntaf; etto os dilynant chwi, gan lefain ar eich ol am elusen, oni thosturiwch wrthynt, ac onid yw eu taerineb yn eich gorchfygu chwi? A oes gyfryw ymysgaroedd ynoch chwi ag fy'n bechadurus, ac a weithredir arnoch mor fuan trwy daerineb cardottyn? ewch a gwnewch chwithau yr un modd trwy ddyfal lefain ar Dduw am drugaredd. "Efe a gyfyd ac a rydd i chwi gymmaint a fo'n eisiau arnoch."

2. Annogaeth arall i enaid truan, crynedig, argyhoeddus ydyw, i ystyried y lle, gorsedd, neu'r eisteddfa, ar ba un y mae'r Duw mawr wedi ei ofod ei hun, i wrando gweddïau ac erfyniau ei greaduriaid tlodion, a honno ydyw gorsedd-

gorfeddfaingc y gras, Heb. iv. 16. Y drugarfeddfa yn Ecsod. xxv. 22. oedd yn arwyddoccâu, y byddei i Dduw yn nyddiau'r efengyl breswyllo yn neillduol mewn trugaredd a maddeuant. Ac oddi yno y mae'n arfaethu gwrandio pechadur, a llafaru wrtho. "A mi" a gyfarfyddaf â thi yno, ac a lasaraf wrthyt "oddi ar y drugareddfa." Creffwch, oddi ar y drugareddfa. Mae eneidiau truain yn dra pharod i gynnwys meddyliau dieithr am Dduw, a'i ymddygiad tu ag attynt, ac yn dueddol i benderfynu yn fyrbwyll nawrendy byth arnynt, pan etto y mae efe ar orfedd trugaredd, ac yn eistedd yno i'r diben i wrando, a derbyn gweddïau ei greaduriaid tlodion. Pedywedasai efe, 'Mi a lasaraf wrthyt oddi ar orfedd barn,' yna yn wir y buasei hynny yn achos o gryndod i chwi, a ffoedigaeth oddi wrth y Dwyfol Fawrhydi. Ond pan yw'n dywedyd ei fod yn gwrandio, ac yn llafaru wrth bechaduriaid oddi ar orfodd gras, neu oddi ar y drugareddfa; dylai hyn fod yn annogaeth i ti, a'th gymmell i ddyfod yn obeithiol, i.e. "yn hyderus at orfeddfaingc y gras, fel y derbyniom drugaredd, "ac y caffom ras yn gymmorth cyfamserol," Heb. iv. 16.

3. Y mae etto annogaeth arall i barhau mewn gweddi ar Dduw; a hynny yw'r hyn a ganlyn:

Megis y mae Duw yn awr yn foddlon i lefaru wrth bechaduriaid oddi ar y drugareddfa; felly hesyd y mae Iesu Grist yn sefyll ger llaw iddi, i'w thaenellu â'i waed yn wastadol; o herwydd pahan y mae'n cael ei alw, "Gwaed y taenelliad," Heb. xii. 24. Nid ai yr arch-offeiriad i mewn heb waed i'r cyffeigr sancteidd-

iolaf tan y gyfraith; gwelwch Heb. ix. 7.
 'Pa'm hynny? O blegyd er fod Duw ar y drugareddfa, etto ei fod ef yn berffaith gyfiawn, yn gyftal ac yn drugarog. Yn awr gwaed oedd i attal cyfiawnder rhag rhuthro ar y personau hynny ag oedd a rhan yn eiriolaeth yr arch-offeiriad, megis yn Lef. xiv. 13—17. i arwyddocâu, na ddylai dy holl anheilyngdod di ag wyt yn ei ofni, dy rwyfstro rhag dyfod at Dduw yng Nghrist am drugaredd. Yr wyt yn llefain allan 'dy fod yn aflan, ac am 'hynny na fydd i Dduw wrando dy weddi.' Gwir, os wyt yn ymbleferu yn dy aflendid; ac yn dyfod at Dduw yn unig mewn rhith, neu ymddangosiad: ond os wyt ti oddi ar deimlad o'th drueni yn tywallt dy galon allan ger bron Duw, gan ddeifyfu cael dy wared oddi wrth dy euogrwydd, a'th lanhau oddi wrth aflendid dy anwireddau â'th holl galon, nac ofna; ni cheiff dy drueni a'th waeledd fod yn achos i beri i'r Arglwydd attal ei glust rhag gwrando ar dy lefain. Y mae gwerthfawrogrwydd gwaed Crist, yr hwn a daenellir ar y drugareddfa, yn attal cyfiawnder rhag dyfod allan yn dy erbyn; ac yn agor llif-ddorau trugaredd, i fendithion yr efengyl ddyliso i lawr i dy enaid. Mae gan hynny rydd-did gennyt, fel y rhag ddywedwyd, "i fyned i mewn i'r cysleg trwy waed Iesu; "ar hyd ffordd newydd a bywiol, yr hon a "gyffegrodd i ni, trwy'r llen, sef ei gnawd "ef," Heb. x. 19, 20. am hynny nac ofna, ni byddi marw ddim.

Heblaw hynny, y mae'r Iesu yno, nid yn unig yn taenellu y drugareddfa â'i waed; ond y mae fe'n llefaru, a'i waed yn llefaru hefyd;
 mae

mae fe'n cael ei wrando, a'i waed a wrandewir hefyd; yn gymmaint a bod Duw ar yr olwg o hono yn dywedyd, "yr a heibio i chwi, ac ni bydd pla dinystriol arnoch, Ecsod. xii. 13."

Ni chadwaf monoch yn hwy ar y pen yma. Byddwch sofr, ac amyneddgar; nesfŵch at y Tad yn enw'r Mab, a dywedwch eich cyflwr yn oftyngedig wrtho, trwy gymmorth y sanct-aidd Yspryd; ac yna chwi gewch brofi'r budd a'r cyfur, o "weddio â'r Yspryd ac â'r deall "hefyd."

Defn. 3. Gair o Gerydd.

1. Y mae hyn yn llefaru yn drift wrthy chwi, a'r nad ydych yn gweddio un amser. Gweddias, medd yr apostol, ac felly y dywed calonnau y rhai ydynt wir grist'nogion. Gan hynny nid cristion monot ti ag sydd heb weddio. Yr addewid yw, 'y gweddias pob duwiol,' Sal. xxxii. 6. Annuwiol hollawl ynteu ydwyt ti, a'r nad wyt yn gweddio. Fe gafodd Jacob yr enw Israel wrth ymdrechu â Duw, Gen. xxxii. 28. Ac fe gafodd ei holl had yr enw hynny ar ei ol ef, Gal. vi. 16. Ond y bobl a anghosi-ant weddio, ac a'r nad y'nt yn galw ar enw yr Arglwydd, y mae iddynt weddi wedi ei gwneuthur drostynt, ag sydd gyfryw un a hon, "Tywallt dy lid ar y cenhedloedd y rhai ni'th "adnabuant, ac ar y teuluoedd ni alwasant ar "dy enw," Jer. x. 25. Pa fodd yr wyt yn blasu hyn, O tydi ag sydd mor bell oddi wrth dywallt dy enaid ger bron Duw, a'th fod yn myned i'th wely fel ci, ac yn cyfodi o hono fel ymochyn, heb feddwl plygu iddo na galw ar ei enw. Pa beth a wnai pan y'th ddamnier am hyn yn uffern, ac o herwydd na's clywit ar dy galon

84 *Gweddïaf â'r YSPRYD; neu*

galon i ofyn am y nesoedd? Pwy a doffuria wrth dy ofid, yr hwn ni chyfrifit drugaredd Duw yn werth ei ofyn? Dywedaf i ti y bydd y cŵn a'r cigfrain, &c. yn cyfodi yn dy erbyn yn y farn; canys hwynt hwy yn ol eu rhyw a'u naturiaeth a grefant neu a waeddant am ryw beth i'w diwallu, pan fo'nt mewn eisiau: Ond nid oes gennyt ti un galon i lefain am ras a thrugaredd, er dy fod yn sicr o golledigaeth dragywyddol, os nâ feddianni hwynt.

2. Mae hyn yn eich ceryddu chwi ag fy'n gwneuthur ymarferiad o ddiystyru, gwawdio, a dibrisio'r Ysryd, ac o weddio trwyddo. Pa fodd yr ymdarewch pan ddel Duw i'ch galw i gyfrif am y pethau hyn? Yr ydych yn ei gyfrif yn deyrnfradwriaeth i lefaru ond gair yn erbyn y brenhin; nag ê, chwi grynwch wrth feddwl am hynny. Ac etto chwi a feiddiwch gablu Ysryd yr Arglwydd yn ei bobl. Ai un i gellwair ag ef ydyw Duw mewn gwirionedd, ac a fydd y diwedd o hynny yn hyfryd i chwi? Ai i'r diben i'w gablu yr anfonodd efe ei Ysryd Sanctaidd i galonnau ei bobl? Ai dyma yw ei wasanaeth ef, ac arwydd o ddiwygiad yn er eglwys? O waith echryflon! Ai ni ellwch foddloni i bechu yn erbyn y gyfraith, heb bechu hefyd yn erbyn yr Ysryd Glan?

A raid i sanctaidd, ddiniweid, a phur Ysryd y gras, anian Duw, addewid Crist, a Diddanydd ei bobl, heb ba un ni's gall neb wneuthur gwafanaeth cymmeradwy gan y Tad: A raid i hyn, meddaf, fod yn destyn eich cân, i'w watwar, diystyru, a'i ddibrisio. Os bwriodd Duw Cora â'i gynnulleidfa bendramwnwgl i uffern, am lefaru yn erbyn Moses

ses ac Aaron, (Num. xvi. 33.) a ydych chwi ag sy'n diystyru Yspryd Crist yn meddwl di-angc yn ddigosp? Heb. x. 22. A ddarllenafoch erioed am yr hyn a wnaeth Duw i Ananias a Saphira, am ddywedyd ond un celwydd wrtho? Act. v. 1—8. Hefyd am Simon Magus yr hwn ai dibrifiodd ef? pen. viii. 18—22. Ac a geiff dy bechod ti ei esgusodi, a myned heibio yn ddigosp, yr hwn wyt yn ei wneuthur yn orchwyl beunyddiol i ti i'w erlid, ac i wrthddywedyd yn erbyn ei swyddau, gwasanaeth, a'r cynnorthwy y mae'n ei roddi i blant Duw. Peth ofnadwy yw dirmygu Yspryd y gras. Gwel Mat. xii. 31. ynghyd â Marc iii. 20.

3. Megis mai dyma farnedigaeth y rhai ag sy'n eglur gablu yr Yspryd Glan, mewn ffordd o ddiystyrwch a gwaradwydd ar ei swyddau a'i wasanaeth: Felly hefyd y mae yn eich bwgwth chwithau, ag sydd yn gwrthwynebu Yspryd gweddi, â ffurf o ddyfais dyn. Dymadwyll y gelyn; sef, i beri i draddodiadau dynion gael eu dewis a'u derchafu yn fwy nag Yspryd gweddi; a phwy bynnag na chyd ymagweddo a hwynt, a gyfrifir yn Sifmaticiaid twyllodrus; ac yn deilwng o gael eu gyrru allan o'r deyrnas, ie allan o'r byd pe gallent.

Fel hyn y mae Yspryd gweddi yn cael ei wrthod a'i esgeuluso; a'r ffurf yn cael ei chynnal a'i derchafu gan bob graddau. Y rhai a weddiant â'r Yspryd, er eu bod fyth mor oftyngedig, sanctaidd a difeius, a gyfrifir yn ynfydion; a'r rhai a arferant ffurfiau a rhithweddiau yn unig yn rhinweddus. Pa fodd yr ettyb y cyfryw gamfarnwyr i'r ysgrythyr hon-
no

86 *Gweddïaf â'r YSPRYD; neu*

no, ag sy'n gorchymyn 'i ochelyd y rhai fydd a chanddynt rith, neu *ffurf* duwioldeb, eithr 'wedi gwadu ei grym hi,' 2 Tim. iii. 5. Hefyd darllenent 2 Thes. iii. 6, 7. Nid fy mhleser yw adrodd, neu ddal ymhellach ar y pethau hyn. Yr Arglwydd mewn trugaredd a agoro ddëall, ac a ddychwelo galonnau'r bobl i ymofyn yn fwy am Ysryd gweddi; ac yngrym a nerth yr unrhyw i dywallt eu heneidiau allan ger bron Duw.

Mi gaf ddiweddu'r Traethawd hwn gyd â gair o gyngor i holl bobl Dduw.

1. Credwch mai mor sicr a'ch bod yn teithio yn ffordd Duw, y bydd i chwi gyfarfod a phrofedigaethau.

2. Y dydd cyntaf yr ymunech ag eglwys Dduw, disgwyl gan hynny am danynt.

3. Pan oddiweddont di, deisyf ar Dduw dy gynnorthwyo i fyned trwyddynt.

4. Bydd eiddigus o'th galon dy hun, fel na thwylllo monot yn dy dystiolaeth am y nesoedd, nac ynghylch dy rodiad gyd â Duw yn y byd hwn.

5. Gochel weiniaeth gau-frodyr, ynghylch dy gyflwr.

6. Aros yngrym a bywyd y gwirionedd.

7. Edrych yn bennaf ar bethau ni welir.

8. Cymmer ofal i ymgadw rhag pechodau bychain.

9. Cadw'r addewid yn wrefog ar dy yspryd.

10. Adnewyddu weithrediadau dy ffydd yn feunyddiol yngwaed Crist.

11. Ystyria waith dy adenedigaeth.

12. Cyfrif redeg gyd â'r blaenaf ynddo.

Grâs a fyddo gyd â thi, *Amen.*

Kath. p. 100

Rbwygiad Llen y Deml:

N E U,

F Y N E D I A D

I'R

Sanſtaidd-Sanſteiddiolaf

T R W Y

FARWOLAETH CRIST.

A AGORWYD MEWN

P R E G E T H

Ar MATHEW xxvii. 51.

A Bregethwyd yn ol Ministriad Sacra-
ment Swpper yr ARGLWYDD, yn *Car-
noc, Scotland, Gorphenaf 12, 1719.*

GAN YR ENWOG AR PARCHEDIG

MR. RALPH ERSCIN, A. M.

Gweinidog yr Efengyl yn *Dumfferlin*:
Awdwr y Llyfr defnyddiol a elwir,
MARW I'R DDEDDF, &c.

MARC XV. 37, 38.

*A'r IESU a lefoedd â llef uchel, ac a ym-
adawodd â'r YSPRYD: A llen y deml a
rwygwyd yn ddwy oddi fynu hyd i wared.*

C A E R F Y R D D I N,

ARGRAPHWYD YN Y FLWYDDYN,
M, DCC, XC.

Rhwygiad Llen y Deml, &c.

M A T H E W xxvii 51.

Ac wele, llen y deml a rwygwyd yn ddau, oddi fynu byd i wared.

***HAI addywedant, Beth a wna'r gweini-
 * R * nidog or testyn yma; a pha berthyn-
 * as sydd ganddo i waith y dydd
 *** heddyw? Yn wir ni addawaf wneuthur dim o hono, oddi eithr i'r Arglwydd ei hun wneuthur rhyw-beth o hono i chwi: ond trwy ei gymmorth â'i bresennoldeb ef, gallwn gael ynddo wledd i'n heneidiau ar gefn y wledd y bu amryw o honom yn gyfrannogion o honi. Crist a osodwyd allan yn eglur fel wedi ei groeshoelio yn eich plith; ac fel y'ch galwyd i wledda ar ei ddioddefiadau, felly yn awr y'ch gelwir i wledda ar y ffrwyth a'r effaith o honynt. A welfoch ef yn marw ar y groes drofoch? O deuwch a gwelwch yr hyn yn ebrwydd a ganlynodd ei farwolaeth: Wele, "llen y deml a rwygwyd yn ddau, oddi fynu hyd i wared". Fel y b'o i mi ddosparthu'r geiriau, ac yna eu hegluro; gellwch ystyried yma,

1. Berthynas yr adnod hon â'r hyn a adroddir o'r blaen, wrth y gorair bychan *Ac*; yn arwyddocau amser y gwyrthiau hyn; sef ei ddigwydd ar farwolaeth Crist, adnod 50 "A'r Iesu wedi llefain drachefn â llef uchel,

“ a ymadawodd a'r Ysryd.” Y llef uchel hon oedd yn arwyddocau, ybyddai i'w farwolaeth gael ei chyhoeddi, a'i mynegi i'r holl fyd, megis i chwi heddyw: a'r walth yn rhoddi i fynu yr Ysryd, oedd yn dangos ewyllysgar offrymiad ei enaid tros bechod, yn ol yr hyn a gymmerodd arno megis ein meichiau ni, Eſay lili. 10. Yn gymmaint a bod marwolaeth yn goſp am dorriad y cyfammod cyntaf, “ Gan farw ti a fyddi farw;” yr oedd yn rhaid i Gyfryngwr y cyfammod newydd wneuthur iawn i gyfiawnder trwy farwolaeth, pe amgen nid oedd maddeuant. Yn awr eſe “ a ymadawodd,” neu “ a roddodd i fynu yr Ysryd, ac “ yn ebrwydd llen y deml a rwygwyd.”

2. Y mae gennych yma nod o ryfeddod, Wele! Yn arwyddocau, pa beth rhyfedd a ganlynodd ei farwolaeth ef. Amryw wyrthiau eraill heblaw rhwygiad y llen a grybwyllir yma; ond hwn a ymddengys yn fwyaf hynod. Dywedir i ni ddarfod i'r ddaear grynu, y meini hollti, a'r beddau agor, “ a llawer o gyrph y “ ſaint a hunafent a gyfodasant:” ond yr hyn a nodir ymlaenaf yma ydyw, “ Wele, llen y “ deml a rwygwyd yn ddau.” Ac yr ydym yn cael yr eſangylwr Marc yn crybwyll hyn yn neilltuol, heb ddim o'r gwyrthiau eraill yn canlyn; megis pe buasai y rhwygiad hyn o'r llen yn fwyaf i ſylwi arno, fel yn cynnwys rhyw-beth tra dirgel, ac arwyddocauol ynddo, Marc. xv. 37, 38. Lle mae gennym yr un geiriau ac yn y testyn; A'r Iesu a lefodd “ â “ llef uchel, ac a ymadawodd â'r Ysryd: A “ llen y deml a rwygwyd yn ddwy, oddi fynu “ hyd i wared.” Ac yma, yn y testyn, y dygir

dygir ef i mewn gyd ag *Wele*: ‘Trowch o’r
 ‘neilldu ac edrychwch ar y gwyrthiau mawr
 ‘yma, a rhyfeddwch wrtho.’ Ond beth ydym
 i’w ryfeddu yma o’i blegyd? Yn,

3. Gwelwch wrthddrych y rhyfeddod yma:
 “Wele, llen y deml a rwygwys yn ddau,”
 yn y cyfamfer ag y trengodd ein Harglwydd
 Iesu ar y groes: sef llen y deml honno ag oedd
 yn gwahanu rhwng y lle sanctaidd a’r sancteidd-
 iolaf, â llaw gallu anweledig. Trwy y gwyr-
 thiau hyn ac eraill, rhoddais Grist dystiolaeth
 eglur o’i Dduwdod; gan ddangos gallu a grym
 ei natur ddwyfol, pan yr oedd ei natur ddynol,
 sef ei enaid a’i gorph, megis llen y deml, yn
 rhwygo yn ddau oddi wrth eu gilydd. Peth i
 sylwi arno ydyw, y modd y mae’r efangylwyr
 yn disgrifio’r dull, ymha un y rhwygwyd llen
 y deml; gan arwyddo pa rwygiad cyflawn a
 hollawl ydoedd. Dywed Luc, Ei rhwygo
 “yn ei chanol,” pen. xxiii. 45. Ac yma Ma-
 thew a Marc a ddywedant ei rhwygo “yn
 ddau;” ei rhwygo “oddi fynu hyd i wared.”
 Dyma rwygiad cyflawn. Ond beth oedd ystyr
 hyn i gyd? Beth oedd rhwygiad y llen yma yn
 arwyddocau?

1. Yr ydoedd yn arwyddocau ymddattodiad
 Crist, yr hwn yw’r *wir* deml; ymha un yr
 oedd “cyflawnder y Duwdod yn preswyllo yn
 “gorphorol.” Pan lefodd ac yr ymadawodd
 efe a’r yspryd, ac y rhwygwyd llen ei gnawd;
 y deml yn Jerusalem megis a attebodd y llef a’r
 ergydion, trwy rwygiad y llen oedd ynddi
 hitheu.

2. Yr ydoedd rhwygiad llen y deml yn ar-
 wyddocau datguddiad dirgeledigaethau yr hen
 deffament

destament. Y llen oedd i gadw pethau yn guddiedig. Yr ydoedd yn dra pheryglus i neb edrych ar ddodrefnau y lle sancteiddiolaf, y tu fewn i'r llen, oddi eithr yr arch-offeiriad; nac efe ond unwaith yn y flwyddyn, pan ymddangosai gogoniant yr Arglwydd trwy'r cwmmwl mwg, 2 Cron. v. 13, 14. yr hyn oedd yn cyf-godi tywyllwch yr oruchwyliaeth honno, 2 Cor. iii. 3. Ond yn awr ar farwolaeth Crist fe agorwyd y dirgeledigaethau, a'r hyn oedd guddiedig a ddaeth i'r amlwg, "fel y rhedo yr hwn a'u "darllenno," yr ystyr o honynt.

3. Rhwygiad llen y deml oedd yn arwyddocau undeb yr Iddewon a'r Cenhedloedd, trwy symmud ymaith y mur gwahaniaeth oedd rhyngddynt, yr hyn oedd y gyfraith seremoniol. Crist trwy ei farwolaeth a'i dileodd, ac a ddiddymodd 'sgrifen-law'r ordinhadau hynny, gan ei hoelio wrth y groes, ac a fwriodd i lawr ganol-fur y gwahaniaeth; a thrwy ddiddymu y gosodedigaethau a'r defodau hyn, trwy y rhai y gwahanid yr Iuddewon oddi wrth bob cenedlaethau eraill; efe "a ddirymodd trwy ei gnawd "ei hun y gelyniaeth, sef deddf y gorchymyn- "ion mewn ordeiniadau; fel y creai y ddau "ynddo ei hun yn un dyn newydd," Eph. ii. 14, 15. Yn gymmwys fel y gwneir dwy ystafell yn un, trwy dynnu y mur gwahaniaeth i lawr oddi rhyngddynt.

4. Yr oedd rhwygiad y llen yn neillduol arwyddocau cyfflegriad ac agoriad ffordd newydd a bywiol at Dduw. Yr oedd y llen yn attal dynion rhag nesau i'r cyffleg'r sancteiddiolaf; ond y rhwygiad o honi oedd yn arwyddocau i Grifft, trwy ei farwolaeth, agoryd ffordd iddo ei hun

ei hun at Dduw, ac i ninneu fel ein harch-offeiriad, ynddo ef.

1. Trosto ei hun: Hwn ydoedd ddydd mawr y cymmod, ymha un yr aeth ein harch-offeiriad ysprydol, nid trwy waed geifr a lloi, ond trwy ei waed ei hun, unwaith am byth, i mewn i'r lle sancteiddiolaf; yn arwydd o ba un y rhwygwyd llen y deml, Heb. ix. 7, hyd adn.

13. Er nad aeth Crist i mewn i'r lle sanctaidd hwnnw yn berfonol, hynny yw i'r nesoedd, uwchlaw deugain niwrnod ar ol ei farwolaeth, etto efe a aeth yno mewn effaith y pryd hynny. Fe ddechreuodd ei fynediad i mewn i'r sanctaidd-sancteiddiolaf, sef i'r nesoedd y pryd hynny. Wedi offrymmu ei aberth yn y cyntedd nefasaf allan, y gwaed oedd i'w daenellu ar y drugareddfa o'r tu mewn i'r llen, yn ol arfer yr offeiriad tan y gyfraith. Ond yn awr yr oedd y cysgodau deddfol i gyd i ddiflannu, wedi myned y mawr â'r uchel arch-offeiriad i mewn; ac felly,

2. A ennillodd i ninneu fynediad rhydd i mewn i'r sanctaidd-sancteiddiolaf, megis y mae'r apostol yn ei gymhwyso, Heb. x. 19, 20.—“Fod i ni rydd-did i fyned i mewn i'r
“cyffegr trwy waed Iesu: ar hyd ffordd new-
“ydd a bywiol, yr hon a gyffegrodd efe i ni,
“trwy'r llen.” Mae i ni yn awr ddyfodfa hyderus at orseddfaingc y gras, at Dduw yng Ngrift, Heb. iv. 16. Yr oedd llen y deml yn gwahanu yn y fath fodd rhwng yr addolwyr tan yr hen oruchwyliaeth a'r cyffegr sancteiddiolaf fel na's gallent fyned i mewn nac edrych iddo, ond yr offeiriad yn unig, fel y dangoswyd ei-foes. Eithr yr oedd y rhwygiad yma o'r llen
yn

yn arwyddocau, fod y wir sanctaidd-sanct-
iddiolaf, y nef ei hun, yn awr yn agored i ni,
trwy ragfynediad ein harch-offeiriad mawr ei
hun iddi; fel y byddai i ninneu hefyd megis
orenhinol offeiriadaeth, fyned i mewn trwy
fydd, "i'r man yr aeth y rhagflaenor drosom
ni," Heb. iv. 19. Nid oes dim i luddias
neu ddigalonni ein dyfodfa at Dduw yn ei ras
a'i ogoniant, canys y llen fydd wedi ei rhwygo.
Yn awr yr wyf i gyffwrdd ychydig â'r dirgel-
wch neillduol a ofodir yma ger bron: "Wele,
llen y deml a rwygwyd yn ddau, oddi synu
hyd i wared."

Sylwiwn, ddarfod i Grist, trwy ei angau,
rwygo'r llen oedd yn gorchuddio rhyngom ni
a Duw, ac yn lluddias ein dyfodfa atto ef.
Efe, "a ymdawodd a'r yspryd; ac wele, llen
y deml a rwygwyd." Pedr iii. 18. "Crist
hefyd unwaith a ddioddefodd tros bechodau,
y Cyfiawn dros yr anghyfiawn. Paham? "fel
y dygai ni at Dduw." Ac i'r diben hynny
o rwygo'r llen o euogrwydd a digofaint, ag
oedd yn gwahanu rhyngom ni ag ef: Fel y sym-
mudai ymaith y cerubiaid a'r cleddyf tanllyd,
ysgwydedig, ag oedd yn cadw ffordd pren y
bywyd.

Y drefn a gymmeraf i lefaru ymhellach ar y
testyn yma, a fydd i ddangos,

1. Beth ydoedd y llen honno ag oedd yn
gwahanu rhyngom ni a Duw.

2. Pa fodd y rhwygwyd hi trwy farwolaeth
Crist.

3. Ymha ystyr y mae'r llen wedi ei rhwygo.

4. I ba ddiben y rhwygwyd hi.

5. Tynnu rhai defnyddiau oddi wrth y cyfan
mewn ffordd o gymhwysiad.

Gall

Gall fod rhai a ddaethant yma ar yr achos hyn, sef i “edrych ar brydferthwch yr Ar-
 “glwydd, ac i ymosyn yn ei deml.” Ond O
 maent yn barod i achwyn iddynt fethu’r nod,
 paham? maent yn teimlo llen rhyngddynt a
 gogoniant Duw, a bod yn amhosibl dyfod
 trwyddi atto ef. Ond ni chofiasant fod llen y
 deml wedi ei rhwygo, ac o herwydd hynny ni
 welsant brydferthwch yr Arglwydd yn ei deml.
 Pe gwybuafech rwygo’r llen “oddi fynu hyd i
 “warded,” chwi nefafech yn fwy hyderus i’r
 lle sancteiddiolaf; ac etto os credwch fod yllen
 wedi ei rhwygo, gellwch fod yn sicr o gael go-
 lwg ar ei ogoniant trwyddi. “Oni ddywedais
 “i ti, pe’s credit, y caith ti weled gogoniant
 “Duw,” Ioan xi. 40. Ond mi af rhagof yn
 ol y dull a amcenais.

1. Yn gyntaf, Gan hynny, Beth yw y llen
 ag oedd yn gorchguddio, neu ’n gwahanu rhyn-
 gom ni a Duw? Heb grybwyll am y llen o gyf-
 godau a seremonïau yr Hen Destament, yn awr
 wedi ei rhwygo a’i symmud ymaith trwy far-
 wolaeth Crist; y mae llenni eraill y rhai mewn
 modd neillduol oedd yn lluddias ein dyfodiad at
 Dduw, y rhai a ellir eu gwahaniaethu i’r tair
 canlynol; sef, y llen o ddrylliad neu dorriad y
 cyfammod; y llen o níweid neu gam â phriod-
 oliaethau Duw; a’r llen o bechodau dynion.

1. Y llen o ddrylliad y cyfammod, neu
 ddeddfgweithredoedd; pa un fel y gwyddoch, yd-
 oedd, “Gwna hyn a byw fyddi; os amgen ti
 “fyddi farw.” “Yn y dydd y bwyttai di o
 “hono, gan farw y byddi farw,” Gen. ii. 17.
 Yn yr hwn gyfammod chwi welwch fod gor-
 chymyn, addewidd, a bygythiad, Y gorchym-
 yn

yn ydoedd 'Gwna hyn,' sef dangos ufudd-dod
perffaith; yr addewid oedd, 'Bwy fyddi,' neu
dragywyddol wynfydedigrwydd ar eu hufudd-
dod iddo; os amgen, y gofp oedd marwolaeth, a
damnedigaeth dragywyddol ar eu hanufudd-
dod. Yn awr dyn trwy ei bechod, a dorres
orchymyn y cyfammmod hwnnw, ac felly a
torffettiodd yr addewid o fywyd, ac a dynnodd
arno gofp marwolaeth. Cyn y gallom nesáu
mwyach at Dduw, mae 'n rhaid i'r gorchymyn,
neu'r cyfammmod hwn a ddrylliwyd, gael ei
adferyd a'i ddiwygio drachefn; y bywyd hwn
a gollwyd gael ei brynu yn ol; a'r gospedigaeth
a gael ei chyflawni. Dyma'r llen sy'n gwahanu
rhyngom ni a Duw, sef torriad y cyfammmod
cyntaf; llen na ddichon gael ei rhwygo gan
ddynion nac angylion; ac etto llen fydd raid
ei rhwygo, os amgen rhaid marw yn dragywy-
ydd, a bod fyth yn golledig. A'r llen yma
fydd anhaws ei rhwygo, oblegyd yr un ganlynol;

2. Y llen o niweid, neu gam â phriodol-
aethau Duw; yn enwedig ei gyfiawnder a'i
sancteiddrwydd troseddol. Cyfiawnder, anfei-
drol gyfiawnder ydoedd len-gudd rhyngom ni
a'r nefoedd. Canys Duw oblegyd y trosedd a
ddigiodd, ac a lanwyd o ddigofaint yn erbyn y
pechadur. Efe a ofododd gofp arno trwy'r gy-
fraith, gan orchymyn perffaith ufudd-dod
iddi ar boen marwolaeth. Yr oedd cyfiawnder
Duw yn rhwym i gyflawni'r gospedigaeth hon
ar ddyn i'r eithaf ar ei gwymp i bechod. Dim
ni's gallai roddi boddlonrhwylld iddo ond
hynny. Cyflog pechod yw marwolaeth; ac ni
fydd i Dduw gyfiawnhau'r euog mewn un
modd. Felly os y llen hon ni rwygir trwy
roddi

roddi cyflawn foddlonrwydd i gyfiawnder, y pechadur sydd raid iddo fyned i lawr “ i ystlysau ’r ffos,” Esay xiv. 15.—Sancteiddrwydd Duw hefyd a niweidiwyd trwy dorriad y gyfraith. Pechod yw trosedd o’r gyfraith, troseddiad o’r gorchymmyn. Yn awr fel y mae cyfiawnder Duw yn sefyll i fynu i ymddiffyn y bygythiad a’r gosp am bechod; felly y mae ei sancteiddrwydd yn sefyll i fynu i ymddiffyn gorchymyn y gyfraith sanctaidd. Ni all Duw gyfiawnhau pechadur, a’i dderbyn fel un cyfiawn, oddi eithr fod ganddo gyfiawnder perffaith-gwbl. Nid cyfiawnder cloff, hannerog, ac amherffaith; ond cyfiawnder ymhob modd yn gyfattebol, ac yn gyd-fesuredig â gorchymyn y gyfraith, a foddlonia Dduw anfeidrol-sanctaidd a pherffaith. Megis na’s gellir boddloni anfeidrol gyfiawnder heb gyflawn foddlonrwydd, cyfattebol i fygythiad a chospedigaeth y gyfraith: felly anfeidrol sancteiddrwydd ni’s gellir ei foddloni, heb berffaith ufudd-dod, cyfattebol i orchymyn y gyfraith. Yn awr ein diffyg naturiol o allu i roi boddlonrwydd a perffaith ufudd-dod i’r gyfraith, sy’n peri i gyfiawnder a sancteiddrwydd, a pherffeithrwydd arall y Duwdod, sefyll ar ffordd ein hiechydyriaeth, a lluddias ein mynediad i’r nefoedd, megis llen na’s gellir ei rhwygo gennym ni; yn enwedig pan ystyr-
iom,

3. Y llen o’ bechod o’n tu neu ’n hochr ni. Dyma len y gwahaniaeth rhyngom ni a Duw. Esay lix. 2. “Eich anwireddau chwi a yf-
“ garodd rhyngoch chwi a’ch Duw.” Yn awr cyn y gallom nesáu at Dduw, rhaid i’r
llen

llen yma gael ei rhwygo; rhaid i euogrwydd pechod gael ei ddileu; canys "heb ollwng " gwaed nid oes maddeuant." Rhaid i halog- rwydd pechod gael ei lanhau; canys " Pwy " a efgyn i fynydd yr Arglwydd, a phwy a " faif yn ei le sanctaidd ef?" ond " y glan ei " ddwylaw, a'r pur ei galon," Sal. xxiv. 3, 4. Rhaid i rym pechod gael ei dorri a'i ddryllio.—Mae grym anwybodaeth ynom ni oll wrth natur; dyfnderoedd o dywyllwch yw 'n meddyliau; a hyn sydd y fath len rhyngom ni a Duw, fel oddi eithr ei symmud, nad oes i ni ddim gobaith am drugaredd. Am hynny y dywaid y prophwyd, " Nid pobl ddeallgar " ydynt, am hynny yr hwn a'u gwnaeth ni " thosturia wrthynt," Eſay xxvii. 11.—Mae ynom rym gelyniaeth. " Oblegyd syniad y " cnawd sydd elyniaeth yn erbyn Duw," Rhuf. viii. 7. Gelynion ydym " mewn me- " ddwl, trwy weithredoedd drwg," Col. i. 21. Dyma len ag y mae 'n rhaid ei rhwygo gan fraich o hollalluog nerth; canys llen neu *gurtain* ydyw o gadarn-waith y diafol, yr hon a wauodd efe â balchder, cnawdolrwydd, diofalwch, bydoldeb, ynghyd â phob pechod ac anwiredd arall pwy bynnag; y rhai ydynt gynifer o edafedd neu ddylif yn y wê, neu'r llen yma o elyniaeth.—Mae grym anghrediniaeth hefyd ynom; dyma len arall ag sydd o'n hochr ni, yn sefyll rhyngom a'r lle sancteiddiolaf, ac yn ysgar rhyngom a ffafr ddwyfol. " Yr " hwn nid yw yn credu a ddamniwyd eisoes," Ioan iii. 18.

II. Yn ail, Pa fodd y darfu i'r llen gaeleir rhwygo trwy farwolaeth Crist? Pan " yma-

E

" dawodd

“dawodd â'r yspryd,—wele, llen y deml a
“rwygwyd.”

1. Y llen o dorriad y cyfammod gweithred-
oedd a rwygwyd yn y fath fodd trwy farwolaeth
Crist, fel y gallem ni nesa trwyddi at Dduw.
Canys fe gyflawnwyd y gyfraith ymhob rhan o
honi, trwy ei ufudd-dod ef hyd angau. A
oedd gorchymyn y gyfraith yn gofyn ufudd-
dod? Wele, Crist trwy ei ufudd-dod hyd an-
gau, a “fawrhaodd y gyfraith, ac a'i gwnaeth
“yn anrhydeddus,” ac a ddug gyfawnder
tragywyddol i mewn. Ei farwolaeth oedd er-
gyd diweddaf, a'r weithred odidoccaf o'r ufudd-
dod hwnnw, trwy ba un y cyflawnwyd y
gyfraith.——A ydoedd addewid o fywyd
trwy'r gyfraith, neu'r cyfammod cyntaf, wedi
ei fforffetio a'i golli gennym ni? Wele Crist
a rwygodd y llen, trwy adferyd y golled hon i
ni â thywalltiad ei waed. Efe a brynodd yn
ol yr etifeddiaeth a werthasem; gan wneu-
thur pwrcas o honom ni, ac o iachawdwriaeth
dragywyddol i'n heneidiau.—A ydoedd cosp
marwolaeth trwy'r gyfraith hefyd yn sefyll ar
ein ffordd? Wele, Crist a ddaeth yn lle'r
pechadur i ddioddef ei gosp, tan felltith y
gyfraith; ac i fod “yn ufudd hyd angau; i
“ddwyn digofaint Duw, ac i'n gwaredu rhag y
“y llid a fydd.” Felly gwelwch y llen o dorri-
ad, neu ddrylliad y cyfammod cyntaf, yny
modd yma wedi ei rhwygo.

2. Y llen o niweid neu gam â phriodol-
iaethau Duw, yr hon oedd yn aros rhyngom ag
ef, a rwygwyd trwy farwolaeth Crist, ac a
fymudwyd ymaith. Crist a foddlonodd gy-
fawnder Duw, trwy ei offrymmu ei hun yn
aberth,

aberth, Eph. v. 2. Yr offrymiad hwn gan ei fod trwy 'r Ysryd tragywyddol, ydoedd o anfeidrol werth a theilyngdod. Yma yr oedd yr allor yn sancteiddio y rhodd. Yr allor ydoedd dduwdod Crist. Yr aberth hon a offrymwyd ar allor y natur ddwyfol, am hynny y gelwir y gwaed hwn o eiddo Crist yn waed Duw. Yr oedd yr aberth yma o anfeidrol werth a phris, i rododi iawn tros ddyn truenus i gyfiawnder, ac yn ganlynol i rwygo 'r llen o gam a niweid i brïdoliaethau 'r Duwdod. Ac yn awr megis y rhoddes foddlonrwydd i gyfiawnder, trwy ddioddef cospedigaeth y ddeddf a'i bygythiad; felly yr amddiffynodd sancteiddrwydd Duw, trwy gyflawni deddf a gorchymyn y gyfraith, yr hyn a wnaeth, nid yn unig trwy holl ystod ei fywyd, ond a'i perffaith orphenodd yn ei farwolaeth. Yn awr, os ydyw Crist wedi cyflawni'r gyfraith, boddioni cyfiawnder, ac ymddiffyn sancteiddrwydd Duw, trwy ei ufudd-dod hyd angau, yna gallwn edrych ar hyn yn llawen, a dywedyd, "Wele, llen y deml a rwygwyd!" Ond,

3. Y mae 'r llen o bechod o'n tu neu'n bochr ni: pa fodd y mae hon yn cael ei rhwygo trwy farwolaeth Crist? Gwybyddwch i'r Oen gael ei aberthu, i'r diben i rwygo 'r llen hon a'i symmud ymaith. "Wele Oen Duw, yr hwn sydd yn tynnu ymaith bechodau 'r byd," Ioan i. 29. Trwy ei farwolaeth ef y mae euogrwydd pechod yn cael ei ddiddymu. Canys efe yw 'r "hwn a ofododd Duw i fod yn iawn, trwy ffydd yn ei waed ef, i ddangos ei gyfiawnder ef, trwy y pechodau a wnaethid o'r blaen," Rhuf. iii. 25. Trwy

farwolaeth y mae euogrwydd pechod yn cael ei lanhau a'i buro: Canys y mae gwaed Crist " yn ein glanhau ni oddi wrth bob pechod," a hynny mewn ffordd o deilyngdod ac effaith hefyd: canys trwy ei farwolaeth ef y mae grym pechod yn cael ei dorri a'i ddryllio yn hanffodol, gan iddo trwy hynny bwrcafu yr Ysryd; yr hwn yn ei briodol amser ei hun y mae'n ei dywallt ar yr enaid, ac yn symmud y llen ymaith yn weithredol o'n plaid a'n hochr ni, yr hyn a wnaeth efe o ran cyfrifiad a'r rhinwedd o hono ar y groes.—Trwy yr Ysryd hwn a bwrcafodd y mae efe yn rhwygor'r llen o dywyllwch ac anwybodaeth. "Canys Duw " yr hwn a orchymynodd i'r goleuni lewyrchu " o dywyllwch, yw yr hwn a lewyrchodd yn " ein calonau," 2 Cor. iv. 6. Ni's gallai holl oleuni natur, rheswm, dysgeidiaeth, a doethineb dynol symmud y llen hon ymaith, nes rhoddi i ni " Ysryd doethineb a datguddiad, trwy adnabod Crist," Eph. i. 17. Trwy yr Ysryd hwn a bwrcafodd y mae yn rhwygo'r llen o elyniaeth, gan dywallt ei gariad ar led yn y galon: ac yn wir yr olwg a'r amgyffred o rymmus gariad Duw yng Nghrist, a ddichon yn unig rwygo'r llen gadarn honno o elyniaeth. Canys "yr ydym yn ei garu ef," pa bryd bynnag y gwelom " iddo ef yn gyntaf " ein caru ni," 1 Ioan iv. 19. Pan welo'r enaid y Duw hwnnw, mawredd pa un yr oedd yn ei arswydo, yn awr yn Dduw yng Nghrist, wedi ei gymmodi â'i enaid trwy'r aberth a offrymodd efe i fynu trosto; yna y mae'r enaid wedi ei gymmodi â Duw, ac felly y llen o elyniaeth wedi ei rhwygo " yn ddau."—Trwy yr

yr Yspryd hwn hefyd a bwrcafodd efe, y mae'n rhwygo'r llen o anghrediniaeth. Canys fel y mae efe yn Yspryd y goleuni i symmud ymaith y llen o dywyllwch; ac yn Yspryd y cariad i symmud ymaith y llen o elyniaeth; felly y mae efe yn dyfod i'r galon yn Yspryd ffydd, ac yn symmud y llen o anghrediniaeth. Y mae efe yn dechrau y rhwygiad hwn trwy waith o ddarostyngiad, pan y mae efe yn rhwygo'r galon yn ddwy â theimlad o bechod, ac â golwg i'r enaid ar ei druenus gyflwr; pan y mae'n gwneuthur iddo gondemnio pechod, a chyfiawnhau'r Arglwydd, er iddo ei ddannio am ei bechod. Mae'r rhwyg yn chwango trwy amlygiadau grasol o Dduw beunydd, megis y dywedir yn Ioan ii. 11. "Yr Iesu a eglurodd ei ogoniant, a'i ddisgyblion a gredasant ynddo." Fel hyn y mae efe yn rhwygo'r llen o anghrediniaeth ac yn gorphen y rhwygiad o honi, pan y mae ffydd yn troi yn olwg. Fel hyn y gwelwch ymha ddull neu ystyr y rhwygwyd y llen trwy farwolaeth Crist.

III. Yn drydydd, pa fodd, neu pa ddull y rhwygwyd y llen? Y cyfan a ddywedaf ar y pen yma a fydd mewn ymgyfattedbiad byr i rhwygiad llen y deml, yr hwn ydoedd mewn ffordd o wyrthiau a rhyfeddod, ac a arweinir i mewn yma gyd ag "Wele!"

1. "Wele, llen y deml a *rwygwyd*:" nid a dynwyd o'r neulldu, ond a *rwygwyd*; megis pe buasai Duw yn ddig wrth y wahan-len oedd yn gorchguddio rhyngddo a nyni; ac yn anfoddlon i absennoli ei hun yn hwy oddi wrth ein heneidiau. Yr oedd Duw wedi gosod ei feddwl

ar wneuthur cymmod rhyngddo â nyni, ac am hynny a estynodd law ei allu, ac a rwygodd y llen oedd yn aros i fynu rhyngom; i.e., efe a roes y fath rwygiad iddi, na chyfannir byth drachefn. Ni's gall holl gythreuliaid uffern ei wnïo i fynu felly, fel ag i rwystro amcan Duw i ddwyn ei bobl adref i undeb a chymmundeb ag ef ei hun.

2. "Wele, llen y deml" nid yn unig "a rwygwyd," ond "a rwygwyd yn ddau." Y llen ydoedd gynt yn *un*, a wnaethpwyd yn *ddwy*; fel y byddai i Dduw a dyn, oedd yn *ddau*, gael eu gwneuthur yn *un* drachefn. Nid yn unig hi a rwygwyd, ond a gafodd hollol rwygiad; "a rwygwyd yn ddau;" rhwygiad cyfan-gwbl.—I ddangos na fyddai Crist trwy ei farwolaeth yn *hanner* Iachawdwr, ond yn Iachawdwr cyflawn, ac Awdur iechydwr iaeth gyflawn a digonol; gan gymmeryd ymaith yn yn hollawl oddi ar y ffordd, pa beth bynnag oedd yn gwahanu rhyngom ni a Duw, heb adael gymmaint a phwyth o'r *curtain* i ddal i fynu yn gyfan heb ei rwygo. Na ddo: "Wele, llen y deml a rwygwyd yn ddau." Ac nid hynny yn unig, ond,

3. "Wele, llen y deml a rwygwyd yn ddau, *oddi fynu hyd i wared.*" Y llen a rwygwyd oddi *fynu*; y peth uchaf ag oedd yn gwahanu rhyngom ni a Duw, a "rwygwyd yn ddau." Ni's gallafem ni fyth gyrhaeddyd cwr uchaf y llen; i.e., ydoedd breichiau a dwylaw holl ddynion y ddaear, ac angylion y nef, yn rhy fyrion i gyrraedd cwr uchaf cyflawnder a sanct-eiddrwydd dwysol, ag oedd yn caead i fynu ein ffordd i'r nefoedd. Yr ydoedd cwr uchaf y llen,

llen, a'r mur gwahaniaeth yma, yn uwch na'r nesoedd. Beth a allafem ni, neu un creadur arall ei wneuthur, i'w rhwygo oddi *fynu*. Fe ddechreuodd y rhwyg i fynu, ond ni safodd yno: canys,

4. "Wele'r llen a rwygwyd oddi fynu hyd "i *ward*." Gwaelod neu gwr isaf y llen yma ag oedd yn gwahanu rhyngom ni a Duw, oedd yn cyrraedd mor ifed a gwaelodion uffern. Pwy a ddisgynasai i uffern, i rwygo'r llen yno trosom "hyd i *ward*?" Oddedwydd gredadyn! y mae Crist yn un a aeth i uffern trosot ti; fel y diffoddai â'i waed ei hun ei holl flammau hi; ac y gorchfygai ei holl alluoedd oedd yn sefyll rhyngot ti a'r nesoedd. Efe a ddisgynodd, mewn ystyr, i uffern, fel y rhwygai yno waelod, neu gwrr isaf y llen. Ond y mae etto fwy yma: fe rwygwyd y llen nid yn unig i *fynu* ac i *ward*; ond,

5. "Oddi fynu *hyd i ward*." Fe rwygwyd y cyfan; i fynu ac i *ward*, ynghyd â'r lled sydd rhyngddynt. Yr holl rwyfstrau rhwng nesoedd ac uffern, ag oedd yn sefyll ar ffordd credadyn, sydd wedi eu cymmeryd ymaith. Er bod y nesoedd wedi ei phwrcasu, ac uffern wedi ei gorchfygu; etto gallasai rhyw beth fod ar y ddaear, rhyw-beth yn y byd, rhwng nesoedd ac uffern, a allasai gaead i fynu y ffordd i'r llesancteiddiolaf; Ie, ond y llen a rwygwyd oddi fynu *hyd i ward*. Fe rwygwd y canol o honi yn gyftal a'r ymylau.

Felly yn awr mae mynediad o iselder trueni, i uchder gwynfydedigrwydd. Rhwygiad mawr ydoedd hwn; sef o uchder y nesoedd, i waelodion uffern. Ni a syrthiasom cyn ifed ag uffern

trwy bechod; ond Crist trwy ei farwol-aeth a wnaeth ffordd rydd o uffern i'r nefoedd: canys "Wle'r llen a rwygwyd yn ddau, oddi "fynu hyd i wared."

IV. Yn bedwerydd, I ba ddiben y rhwygwyd y llen? Ni soniaf wrthych ond am y ddau hwn yn bresennol. 1. Fel y byddai i Grist megis ein Harch-offeiriad, fyned i mewn i'r sancteiddiolaf trosom ni. 2. Fel y byddai i ninneu hefyd gael mynediad yno ar ei ol, a thrwyddo ef.

1. Llen y deml a rwygwyd, meddaf, fel y byddai i Grist, ein harch-offeiriad gogoneddus, fyned i mewn i'r cysfleg-sancteiddiolaf yn ein henwau ni. Dywedais i chwi eisoes, mai llen y deml ydoedd yr hyn ag oedd yn gwahanu rhwng y lle sanctaidd a'r sancteiddiolaf, ac yn cadw dynion rhag nesâu iddo. Y llen ydoedd i guddio 'r tu mewn i'r cysfleg-sancteiddiolaf, fel na byddai i neb fyned i mewn iddi ond yr arch-offeiriad, nac yntau ychwaith heb waed, sef gwaed yr aberth gyd ag ef, fel y gellwch weled yn Heb. ix. 3, 7. Yr ydoedd y lle sancteiddiolaf yn gyfgod o'r nefoedd; felly ein Harglwydd Iesu Grist wedi tywallt ei waed ei hun, a aeth i'r tu mewn i'r llen, i'r nefoedd, y wir gyfleg-sancteiddiolaf, gan ddwyn yno gyd ag ef waed ei aberth ei hun, Heb. ix. 12. "Nid trwy waed geifr a lloi, eithr trwy ei "waed ei hun, a aeth unwaith i mewn i'r "cysfleg." Nid darfod i Grist ddwyn ei waed naturiol yno yn ei law; ni ddylem ei ddeall mor gnawdol; ond iddo mewn modd ysprydol ac effeithiol wneuthur hynny. Tan y gyfraith yr oedd dydd y cymmod i fod ar y diwrnod

diwrnod hwnnw ag yr elai'r arch-offeiriad i
mewn i'r cysfegr sancteiddiolaf, Lef. xvi. 30.
Ar y dydd hwnnw y maddeuid i'r bobl eu holl
bechodau, ac a'u glanhaid oddi wrth eu holl
gamweddau, wedi bod yr arch-offeiriad o'r tu
mewn i'r llen, yn y cysfegr-sancteiddiolaf
dyna'r pryd yr oedd y cymmod yn cael ei
wneuthur yn weithredol. Er tywallt y gwaed
y tu allan i'r gwersyll, etto nid oedd y cym-
mod yn cael ei wneuthur, hyd oni ddygid ef i
mewn i'r lle sancteiddiolaf, Lev. xvi, 14, 15.
Beth ydoedd hyn yn ei gyfgodi, ond bod ein
cymmod ni yn cael ei gyflawn berffeithio ar
fynediad Crist i mewn i'r sanctaidd-sancteidd-
iolaf, sef i'r nefoedd? Gwelwch Heb. ix. 24.
"Canys nid i'r cysfegr o waith llaw, portreïad
"y gwir gyfsegr, yr aeth Crist i mewn; ond
"i'r nef ei hun, i ymddangos yn awr ger bron
"Duw trosom ni." Ysgatfydd cyn hyn eich
bod yn meddwl, ddarfod cyflawni gwaith y
prynedigaeth ar y groes felly, fel nad oedd
dim yn chwaneg i'w wneuthur: Ond gwy-
byddwch, nad digon oedd i'r aberth gael ei
ladd o'r tu allan i'r gwersyll; ond rhaid oedd
dwyn y gwaed i mewn i'r sanctaidd-sancteidd-
iolaf: nid oedd y cyfan yn cael ei wneuthur,
nes cael o hynny ei gyflawni hefyd. Yn wir
yr oedd yr aberth wedi ei ladd, a'r gwaed yn
cael ei dywallt pan fu Crist farw, ac nid oedd
un aberth i ganlyn mwyach; yr oedd y cyfan
yn yr ystyr hynny wedi ei gyflawni. Etto ni
chwblhawd y gorchwyl trwyddo, ni's i'r llen
ysprydol yn gystal a'r un gyfgodol gael ei
rhwygo. Gwaed Crist a ddygwyd i mewn i'r
lle sancteiddiolaf, hynny yw i'r nefoedd, y tu
fewn

fewn i'r llen, Er na esgynodd Crist yn berfoll, megis y soniwyd o'r blaen, i'r nefoedd tros ddeugain niwrnod ar ol ei groefhoeliad; etto efe a gafodd iawn i fyned i mewn, a derbyniad yno mewn effaith y pryd hynny. Felly fe ddechreuodd fyned i mewn ar ei farwolaeth; a phan esgynodd i'r nefoedd, fe gyflawnodd, ac a berffeithiodd hynny yn ei berfoll, yn y wir sancteiddiolaf, y nef ei hun, yr hyn a wnaeth yr arch-offeiriad yn gyfgodol yn y sancteiddiolaf ifod, yr hon yn yr oesoedd gynt o tan y gyfraith ydoedd ar y ddaear; ac yno trwy rinwedd ac awdurdod ei waed y gwnaeth Crist gymmod. Ac megis y gwnaeth yr arch-offeiriad tan y gyfraith, yr hwn a ddygai i mewn gyd ag ef henwau holl lwythau Israel, ar ei ddwyfron; a thrwy rinwedd gwaed yr aberth yma, a wnaeth iawn gymmod trostynt. Ond yna,

2. Diben arall o rwygiad y llen ydoedd, nid yn unig i wneuthur ffordd iddo ei hunan fel ein harch-offeiriad ni i'r lle sancteiddiolaf; ond fel y gwnelai ffordd i ninneu hefyd fyned i mewn trwyddo ef, a chael agoshau at Dduw, a mynediad helaeth i'r gogoniant. Gwelwch gan hynny y modd y dywedir, Fod y credadyn yn myned ar ol Crist i'r lle sancteiddiolaf, y tu fewn i'r llen, Heb. vi. 19, 20. Dywedir yno eu bod yn ffoi i gymmeryd gafael yn y gobaith a osodwyd o'u blaen: "Yr hwn fydd gennym
 " ni megis angor yr enaid, yn ddiogel ac yn
 " sicr, ac yn myned i mewn hyd at yr hyn
 " fydd o'r tu fewn i'r llen: I'r man yr aeth y
 " rhagflaenor drosom ni, sef, Iesu, yr hwn a
 " wnaethpwyd yn arch-offeiriad yn dragy-
 " wyddol

“wyddol yn ol urdd Melchisedec.” Dywedir ymhellach, pen. x. 19, 20. Fod “i ni rydd-
“did i fyned i mewn i’r cyfsegr trwy waed Iesu:
“A’r hyd ffordd newydd a bywiol, yr hon a
“gyfsegrodd ef i ni trwy’r llen, sef ei gnawd
“ef.” Ymha le y dywedir, Fod ein ffordd
i’r nesoedd trwy waed Crist, neu, yr hyn sydd
i gyd yr un, trwy ei gnawd offrymmedig ef
a aberthwyd drosom; trwy’r hwn, megis y llen
a rwygwyd, y mae i ni hyfdra i fyned • mewn.
Yn awr y mynediad yma i’r sancteiddiolaf,
neu’r agothad at Dduw sydd gennym yng
Nghrist, a ystyrir yn ddeu-blyg: Un ai yn
ddechreuol yma, neu yn derfynol ar ol hyn.

1. Y mae gennym fynediad dechreuol neu
raddol i mewn i’r sancteiddiolaf yma mewn am-
fer. Yn y lle sancteiddiolaf yr oedd yr allor
aur, ynghyd â’r arwyddion o bresenoldeb a
mawrhydi gogoneddus Duw: A’r mynediad i
mewn yno ydoedd gyfsgod o’n hagothad at Dduw
i’r nesoedd; yr hwn agothad sydd gennym yn
awr trwy hyfdra, ie mewn amfer, trwy rwyg-
iad y llen, y ffordd yr aeth ein harch-offeiriad
ar hyd-ddi i mewn i’r cyfsegr-sancteiddiolaf.
Heb. iv. 14, 16. “Gan fod wrth hynny i ni
“arch-offeiriad mawr, yr hwn a aeth i’r ne-
“foedd, Iesu Mab Duw: Am hynny awn yn
“hyderus at orseddfaingc y gras,” Ac felly y
crybwyllir oddi wrth yr un athrawiaeth, pen.
x. 22. “Nesawn â chalon gywir, mewn llawn
“hyderffydd.”

Hol. Beth yw’r agoſrwydd hwnnw at Dduw,
a’r ymnesâd sydd gan y credadyn atto mewn
amfer, pan y dyger ef y tu mewn i’r llen?

Atteb. Mae’n gynnwysedig nid yn unig yn y
cym-

cymhwyfiad cyntaf o ras, a chyfnewidiad cyflwr dyn; pan yng Nghrist Iesu y mae'r hwn ydoedd ymhell yn cael ei ddwyn yn agos trwy waed Crist: ond pa bryd bynnag y mae rhinwedd y gwaed hwnnw yn cael ei gymhwyso attom trwy'r Yspryd, y mae Duw yn nesáu attom, a ninnau yn cael ein dwyn i agosrwyd at Dduw; ac y mae ei bobl yn teimlo'r nesâd hwn at e fwy-fwy. Crist'nogion profiadol a fedrânt adrodd yn gywir am eu hagofrwydd ar rai prydiau at Dduw, a'r diffyg bryd arall o hono. Gellir ei gyfrif ef yn wir yn rhagrithiwr yr hwn ni wyr am gyfnewidiau yn ei gyflwr, Sal. lv. 19. Canys nid yw awyr y gwir gristion yn hir yn glir un amfer, ac heb gymmylau. Peth arferol yw cyfnewidiad tywydd a chyfnewidiad ffordd, i drafaelwyr tu a'r nesoedd. Y mae gan bob credadyn yn wir Yspryd Crist yn aros ynddo. "Ac od oes neb heb Yspryd
 " Crist ganddo, nid yw hwnnw yn eiddo ef," Rhuf. viii. 9. Ond fe addawyd neilltuol dywalltiad o'r Yspryd, yr hwn a gyfrannir, ac fydd adnabyddus i gredinwyr pan y maent yn cael amserau gwerthfawr o fwynhad cariad Duw yn eu heneidiau. Yr Yspryd "hwn ni
 " ddichon y byd ei dderbyn, am nad yw yn ei
 " weled, nac yn ei adnabod ef," medd Crist;
 " ond chwi ai hadwaenoch ef; o herwydd y
 " mae yn aros gyd â chwi, ac ynoch y bydd
 " efe," Ioan xiv. 17. Y nesâd yma at Dduw o'r tu fewn i'r llen, a fwynheir weithiau mewn gweddi; i.e. yn yr arferiad hwnnw fynychaf y derchefir llewyrch wynebryd Duw ar yr enaid, fel y dywaid, "Da gennyf wrando o'r Ar-
 " glwydd ar fy llef, a'm gweddiâu," Sal.

cxvi. 1. Oni wyddoch chwi hyn gredinwyr; eich bod rai prydiau mor gyftuddiol a thrallodedig o yspryd, fel na allech lefaru, Sal. lxxvii. 4.—Fod eich yspryd yn y fath gyfyngder na's gallech ddywedyd na gwneuthur dim ond gruddfan ger bron Duw; ond sefyll megis yn fud ac yn syn; oll yn dywyll i mewn, ac yn anghyfurus oddi maes; a pob drws fel wedi ei gaead yn eich erbyn. Esgeuluso gweddi ni's gallech, ac etto ni fedrech ei chyflawni. Ond, wele yn ddiarwybod, y pyrth yn agoryd o'ch blaen, eich calonnau yn ymehangu, eich tafodau yn cael eu rhyddhau, ffenestri'r nefoedd yn agor, a cheulenydd afon y bywyd yn malurio i lawr, a'r ffrydiau yn llifeirio trosodd i mewn i'ch eneidiau, fel yr adroddir yn Esay xlv. 3. “Tywalltaf ddyfroedd ar y sychedig, a ffrydiau ar y sychdir.” Hefyd, yr agothad hyn at Dduw i'r tu mewn i'r llen, a brofir weithiau mewn cymmundeb a chymdeithas hyfryd ag ef. “A'n cymdeithas ni yn wir sydd gyd â'r Tâd, a chyd â'i Fab ef Iesu Grift,” 1 Ioan i. 6. Y cymmundeb hwn â Duw sydd ddirgelwch mawr yn wir, ac yn anrhaethadwy hyfryd i'r rhai sydd yn ei feddiannu. Mae'n tra ragori ar bleserau cig a gwaed, a difyrrwch teimladol y ddaear. Ond iddynt hwy a'r na's profasant ef, y mae'n anghredadwy ac uwchlaw eu hamgyffred. Ni bydd i'r dieithr a wnelo ag ef, Diar. xiv. 10. Chwychwi a'r nad y'ch yn ei adnabod, megis dammeg ydyw yn eich golwg, ac fel sain anghyson yn eich clustiau. Profiad yn unig o hono, a ddatgan ei anrhaethol felusdra. “Profwch, a gwelwch mor dda yw'r “Arglwydd,” Sal. xxxiv. 8. Chwychwi y rhai

rhai a'i hadwaenoch, er na fedrwch ei ddangos a'i fynegi, etto medrwch archwaethu a deall ymadroddion iachusol am dano. Ysgatfyddeich bod yn ei brofi weithiau wrth fwrdd yr Arglwydd, waith arall mewn lleoedd dirgel, wrth dywallt eich eneidiau mewn gweddi ger bron Duw, megis Nathanael tan y ffigyfbren, Isaac yn y maes, &c. Eithr yr hyn a deimlasoch yno, ni fedrwch beri i'r byd ei ddirnad nâ i amgyffred. A phan glywoch rai o weision Duw yn crybwyll am dano yn eu cynghorion: 'O, meddwch, y cyfryw beth ydyw ag a deimlais i ar y cyfryw amser, ac yn y cyfryw le: yr hyn y mae'r gweinidog yn ei adrodd â'i enau o air Duw, fydd yn fwnio yn hyfryd o'r hyn a gefais i accw, pan nad oedd neb yn y byd yn fy ngwrando nac yn fy ngweled.' Ond, Nathanael, "pan oeddit tan y ffigyfbren, mi a'th welais di." 'Mi a'th glywais yn gruddfan wrthyf, ac yn ymdrechu â mi; mi roddais dy ddagrau yn fy nghostrel, ac a dywelltais i mewn fy nghysuron i'th enaid.' O, a wyddoch chwi beth yw cael eich nefâu atto, a chael y llennau a'r cymmylau fydd ar eich wyneb a'ch calon wedi eu gwasgaru, a llewyrch ei wynebpryd i gael ei dderchafu arnoch? Oni fuoch weithiau ar y mynydd, fel y meddylasoch gyd â Phedr, 'Mai da oedd i chwi fod yno?' Oni wybuoch beth yw bod pelydrau hyfryd a gwresog haul y cyfiawnder yn tywynnu arnoch, â meddyginiaeth yn ei esgyll? Oni phrofasoch hynny yn ei gymdeithas, ag a wnaeth holl ffynhonnau cysuron bydol fel dwfr lleidiog, yn ffaidd ac yn ddiffas i chwi? Ie, a wnaeth i chwi ruddfan yn y babell hon, a hiraethu am y cym-

y cymmundeb, a'r mwynhad cyflawn hwnnw uchod o Dduw, o ba un nid yw'r cyfan a brofasoch ar y ddaear, ond megis ernes fechan? Pa fodd bynnag, fe gafodd y llen ei rhwygo, fel yr elech i mewn i'r sanctaidd-sancteiddiolaf; i nesoedd ddechreuedig yma mewn byd o amser. Yr un yw gras, mewn ystyr, a gogoniant. Nid oes ond gwahaniaeth raddol rhyngddynt. O herwydd pa ham y dywedir, Fod y credadyn, i.e. ar y ddaear, wedi dofod "i fynydd Sion, ac "iddinas y Duw byw, y Jerusalem nefol, ac "at fyrddiwn o angylion: I gymmanfa a "chynnullleidfia y rhai cyntaf-anedig, y rhai a "sgrifenwyd yn y nesoedd, ac at Dduw "Barnwr pawb, ac at yspriedoedd y cyflawn y "rhai a berffeithiwyd," Heb. xii. 22, 23. Pa 'm? pa bryd y mae'r credadyn yn dyfod i hyn oll? Pan, trwy ffydd, y mae fe 'n dyfod "at Iesu, Cyfryngwr y testament newydd, a "gwaed y taenelliad," adn. 24. Y pryd hyn meddaf, y mae fe wedi dyfod i'r nef ei hun, y wir sanctaidd-sancteiddiolaf, trwy fynediad dechreuol iddi yma ar y ddaear. Ond,

2. Y mae mynediad diweddaf i'r credadyn i mewn i'r sancteiddiolaf, yr hwn a geiff ei brofi megis ffrwyth neu effaith y rhwygiad yma o'r llen; a hynny yw pan ddel yn gyflawn i'r nesoedd, i'r llŷs uchaf; "I'r man yr aeth y rhag- "flaenor drosom ni," (Heb. vi. 20.) wedi iddo rwygo'r llen; yr hyn a wnaeth efe i'r diben y gallem nesâu at Dduw yn y gogoniant, yn gyftal a thrwy ras yma yn y byd: Ac yna ni fydd y credadyn mwyach megis ag un hanner i mewn, a'r hanner arall allan; ond wedi ei ddwyn yn gyfan-gwbl i'r tu fewn i'r llen: can-
nys

nys yna y bydd ei gymmundeb â Duw yn gyflawn; ei wybodaeth am dano, ei gariad tu ag atto, ei hyfrydwch ynddo, ei weledigaeth eglur o'i ogoniant, a'i gyd-ffurfiad â'i ddelw ef, a fyddant yn gyflawn ac yn berffaith. "Pan
 " ddelo yr hyn sydd berffaith, yna yr hyn sydd
 " o ran a ddileir, 1 Cor. xiii. 10. O pa gyfnewidiad melys a fydd hwnnw! pan ddywedo ffydd wrth olwg, 'Yr wyf yn rhoddi lle i ti;' gobaith wrth fwynhad, 'Yr wyf yn rhoddi lle i ti;' gras wrth ogoniant, 'Yr wyf yn rhoddi lle i ti;' mwynhad amherffaith wrth berffeithrwydd, 'Yr wyf yn rhoddi lle i ti;' cysur anwadal a diflanedig wrth orfoledd tragywyddol, 'Yr wyf yn rhoddi lle i ti?'. Nid rhyfeddod gan hynny ydyw, fod credinwyr yn hiraethu am fod tu fewn i'r llen; canys yna y maent yn cael mynediad cyflawn i mewn i'r sancteiddiolaf trwy waed Iesu. Fel hyn y gwelwch y ddau brif ddiben, i ba rai y rhwygyd y llen; sef, fel y gwnelid ffordd i Grift fyned i mewn i'r sanctaidd-sancteiddiolaf, ac felly i ninneu ar ei ol ef. Ond yr wyf yn awr yn dyfod,

V. I wneuthur defnydd o'r cyfan mewn ffordd o gymhwysiad. Ai felly y mae, ddarfod i Grift trwy ei farwolaeth rwygo'r llen oedd rhyngddo a nyni, ac yn lluddias ein nefâd atto? Yna, yn gyntaf, er *byfforddiad*, ni welwn gan hynny,

1. Pa fath wledd gyflawn o gariad sydd genym i ymborthi arni ar ddydd ein cymmundeb; sef, cariad Crist nid yn unig yn marw, ond yn rhwygo'r llen, fel yr elai efe i mewn i'r sancteiddiolaf drosom ni. Yr apostol a ddywed,

ddywed, y modd y carodd Crist ni; a pha fodd y mae yn profi hynny Eph. v. 2. "Efe
" ai rhoddodd ei hun drosom ni, yn offrwm
" ac yn aberth i Dduw, o arogl peraid." Yr aberth yma o arogl-peraidd ydoedd offrym-
miad yr arogl-darth: a pha le yr offrymmid ef
dan y gyfraith? Yn ddiau y tu fewn i'r llen.
Dywedodd Duw wrth Moses, am beri i Aaron
gymmeryd "llonaid ei ddwyllaw o arogl-darth
" peraidd mân," a'i ddwyn o fewn i'r wahan-
len, Lef. xvi. 12. Yn awr Crist wedi ei
roddi ei hun yn offrwm ac yn aberth i Dduw
yn y byd hwn, o'r tu allan i'r gwersyll, y mae
yn rhwygo'r llen, ac yn myned i mewn i'r
nefoedd, gan ei offrymmu ei hun megis arogl-
darth peraidd o'r tu fewn i'r llen. Ysgatfydd
i chwi weled a meddwl o honoch am gariad
Crist yn marw ar y groes, wedi ei wneuthur
ei hun yn aberth trofoc. Ond, O gwelwch
ei gariad hefyd yn ei arogl-darthu ei hun o'r tu
fewn i'r llen! Yr ydym yn arferol o ymborthi
yn rhy gynnwl ar Grist, am hynny mae ein
ffydd yn wan Nid ydym yn cymmeryd attom,
y rhan fynychaf, ond un ddisgl yn unig; Crist
fel oen pasg wedi ei ladd ar y groes: Ond dy-
lem ddyfsgu ymborthi ar Grist fel offeiriad wedi
myned o'r tu fewn i'r llen. Ni ddylei ein
ffydd aros wrth y groes, ond myned ymlaen
ymhellach ar ol Crist i'r tu fewn i'r llen; i'r
nef ei hun. Dylai ffydd ffoi i gymmeryd
gafael ar bob rhyw obaith fydd wedi ei osod o'n
blaen. Ni bydd yr enaid yn sicr, diysgog, a
diogel, fel y dylai, hyd oni fwrier yr angor o'r
tu fewn i'r llen, Heb. vi. 19. Megis y dy-
waid yr apostol, Iago i. 4. "Caffed amynedd
ei

“ei pherffaith waith.” Felly dywedwn nin-neu am ffydd, ‘Caffed ei pherffaith waith!, Dilynwn Grift i’r tu fewn i’r llen: a golygwn ef nid yn unig yn tywallt ei waed trofom, ond yn myned i mewn i’r sanctaidd-sancteiddiolaf, y tu fewn i’r llen; ac yno yn taenellu ei waed ar, ac o amgylch y drugareddfa, megis yn Lef. xvi. 14. Yr offeiriaid tan y gyfraith a daenellent y drugareddfa trosodd â gwaed, yr hon oedd y tu fewn i’r llen: ‘A phan aeth Crist i mewn i’r nefoedd, efe a wnaeth hynny yn sylweddol ag a wna i’r offeiriaid tan yr hen oruchwyliaeth yn gysgodol, i’r diben i wneuthur cymmod cyflawn rhyngom a Duw. A phan y mae ffydd yn gweithredu ar hyn i gyd, yna y dywedir fod y credadyn yn dyfod at “waed y taenelliad.” Ac nid ydym yn defnyddio ffydd megis ag y dylem, pan nad yw yn myned ymhellach na marwolaeth Crist ar y groes; canys nid oedd y cymmod wedi ei wneuthur i fynu yn berffaith-gwbl, er ei fod felly mewn effaith, y pryd hynny; nes, ar rhwygiad y llen, i’n harchoffeiriad mawr fyned i mewn i’r lle sancteiddiolaf, gan daenellu y drugareddfa â’i waed;—trwy ba weithred, trugaredd a chyfiawnder a gyfarfuant a’u gilydd, ac a ymgusanasant.

2. Os felly y mae, fod llen y deml wedi i rhwygo; oddi yma gwelwn ogoniant goruchwyliaeth y testament newydd, tu hwnt i’r un honno o’r hen. Y mae’r wahanlen yn awr wedi ei rhwygo; tywyllwch yr oruchwyliaeth Iuddewig wedi ei chymmeryd ymaith trwy farwolaeth Crist, a dirgeledigaethau yr hen destament wedi eu datguddio yn y fath fodd, fel

fel y rhedo yr hwn a ddarlleno 'r ystyr o hon-
ynt. Yn awr y gallwn weled yn eglur, mai 'r
drugareddfa ydoedd Crist, yr iawn mawr am
bechod; y crochan â'r manna ydoedd Crist,
bara'r bywyd. Yn awr yr ydym i gyd ag wyneb
agored yn edrych ar ogoniant yr Arglwydd
megis mewn drych, yr hwn sydd yn nerthu ac
yn goleuo'r golygon, megis yr oedd y llen yn eu
tywyllu. Dichon rhwygiad llen y deml roddi
sail i ni hefyd i ddisgwyl, y bydd i'r llen o
anghrediniaeth gael ei chymmeryd ymaith oddi
ar galonnau yr Iuddewon. Canys "hyd y
" dydd heddyw, pan ddarllener Moses, y mae
" 'r gorchudd ar eu calon hwynt," 2 Cor. iii.

15.

3. Os yw 'r llen ag oedd yn gwahanu rhyng-
om ni a Duw, wedi ei rhwygo trwy farwo-
laeth Crist; oddi yma y gallwn weled pa un
yw ein ffordd i'r nesoedd, a pha fath agoshad
at Dduw sydd gennym y ffordd hon. Y mae
" i ni rydd-did i fyned i mewn i'r cyssegr trwy
" waed Iesu: Ar hyd ffordd newydd a bywiol,
" yr hon a gysfegrodd efe i ni trwy 'r llen,"
Heb. xii. 19, 20. Gallwn fyned yn hyderus
at orfeddfaingc y gras, o herwydd y llen a rwy-
gwyd, a'r ffordd trwy waed Iesu sydd wedi ei
hagor. Pa fodd y geill pechadur aflan anturio
i mewn i'r lle sancteiddiolaf i bresennoldeb
Duw? "Trwy waed Iesu," medd yr Yspryd
Glan, trwy rwygiad y llen. Mae llawer o
gam-syniadau ynghylch y ffordd i'r lle sanct-
eiddiolaf. Peth arswydus yw meddwl, fod
cynnifer wedi gwrando 'r efengyl (ysgatfydd
tros ddæg, ugain, neu ddeugain mlynedd,) y
rhai pe gofynnid iddynt am y ffordd i'r nesoedd:

Attebant,

Attebant, ‘Os gwawn ein goreu, gan fyw yr
‘gyfiawn ac yn foefol, a gwneuthur fel yr
‘ewyllysiom i eraill wneuthur i ninneu, diau
‘y byddwn yn gadwedig.’ Ond yr wyf fi yn
dywedyd i ti, y byddi yn sicr o fod yn *golledig*,
os na fydd ychwaneg na hynny gennyt. O
trist yw meddwl, wedi ’r holl oleuni a lewyr-
chodd ynghylch yr iechydwriaeth trwyddiodd-
efiadau Mab Duw, fod *moesoldeb* a geir ymhlith
y cenhedloedd, yn cael ei ofod i fynu, a’i gym-
meryd fel yr unig *deitl* neu hawl, ag fydd gan
lawer i fywyd tragwyddol! Eraill a obeith-
iant fyned i’r nefoedd trwy gyfiawnder gwell;
ond cyfiawnder o’r eiddo eu hunain ydyw. Dy-
wedant ‘y gwnant a allont; y bydd iddynt
‘ddarllen, gweddio, gwrando, rhoddielusen-
‘au,’ a’r cyfryw bethau eraill; ac felly y
maent yn gwneuthur ffordd iddynt eu hunain
i’r nefoedd. Ni all rhai oddef llefaru dim yn
erbyn hunan-gyfiawnder, megis pe na byddei
yn beryglus i neb gael eu dinystrio ganddo;
pan mai dyma ’r arfogaeth gadarnaf fydd gan
Satan, trwy ba un y mae ’n cadw eneidiau yn
ei feddiant. Yr wyf yn dywedyd i chwi, fy
nghyfeillion, fod eich gau-gyfiawnderau mor
bell o fod yn ffordd i’r nefoedd, fel nad yw
gwir-sancteiddrwydd ei hun ond gorchwyl i’w
ymarfer gan ddynion fydd yn rhodio ’r ffordd
honno. Col. ii. 6. “Megis gan hynny y
“derbyniaf och Grift Iesu yr Arglwydd, felly
“rhodiwch *ynddo*.” Ioan xiv. 6. “Myfi
“yw ’r ffordd, a’r gwirionedd, a’r bywyd;
“nid yw neb yn dyfod at y Tad, ond *trwof*
“*fi*.” Dyma ’r ffordd newydd a bywiol, a
gyffeigrwyd trwy ’r llen. “Llen y deml a
“rwygwyd,”

“rwygwyd;” a thrwy rwygiad y llen hon y mae'r ffordd i'r nefoedd. Llawer a ddychymmygant, mai peth caled ac anhawdd yw myned i'r nefoedd; ac y cyft lawer o amser, poen, ac ymdrech i'r sawl a el yno. Ond yma, medd un, y mae'r niweid neu'r perygl yn sefyll; 'nid yw dynion yn deall yr anhawstra o adnabod y ffordd i'r nefoedd; ac na adwaenir mo'ni gan gig a gwaed, nes yr anfono Duwei hun lewyrch goleuni ei efengyl i dywynnu ar yr enaid, a rhoddi iddo Ysryd doethineb a datguddiad, yngwybodaeth o Grist, yr hwn, wedi iddo trwy ei farwolaeth rwygo'r llen, yw'r unig ffordd i'r nefoed. O ni adwaenir y ffordd hon ond gan ychydig! Er hynny yr ym yn dwyn ar ddeall i chwi, fod gennych rydd-did i gyd i agoshau at Dduw y ffordd yma; ac nad oes dim a'ch rhwystro ynddi, oddi eithr eich calonau anneallus, ac anghrediniol eich hunain. Dim i luddias eich mynediad i mewn i'r sancteiddiolaf: canys y llen a rwygwyd, y gyfraith a gyflawnwyd, cyflawnder a foddlonwyd, a sancteiddrwydd a ymddiffynwyd, a phechod fydd wedi ei ddileu. Pwy o honoch a foddlon a fynd i'r nefoedd ar hyd y ffordd hon? Canys y mae'r llen wedi ei rhwygo, a'r drws yn agored i chwi o led y pen. “I chwi
“yr anfonwyd gair yr iachawdwriaeth hon,”
Aët. xiii. 26. I chwi ddynion ieuaingc, canol-oed, a henaint; i chwi dlodion a chyfoethogion, pwy bynnag ydych, ag fydd yn fyngwrando; i chwi y mae'r ffordd i'r sancteiddiolaf wedi ei hagog a'i chyfllegru: a phwy bynnag a ewyllysio, deued, ac eled i mewn ar hyd-ddi. A'r hwn a ddel, “nis bwrir ef
“allan

“allan ddim.” Pa beth yn yr holl fydd a ddylei eich rhwyfstro, a’ch attal i fyned i mewn? Nid rhaid i’r gyfraith er mor sanctaidd ydyw eich rhwyfstro, hi a gafodd ei pherffeith gyflawni. Ni saif cyfiawnder, er mor arswydus ydyw, yn eich erbyn, fe gafodd ynteu ei gwbl foddloni. Eich pechodau ermor amled ydynt, nid rhaid iddynt eich digalonni; dyma aberth digonol trostynt, ac ufudd-dod yn eu lle. Yr holl lenni hyn a rwygwyd; pa beth ychwaneg a all eich rhwyfstro? A oes llenni eraill heb eu rhwygo? ‘O, meddwch, ‘y mae llen o dywyllwch, anwybodaeth, ‘gelyniaeth, anghrediniaeth, &c. ar fy nghalon.’ Wel, gad im’ ddywedyd wrthynt, ni ddylai hynny ychwaith dy rwyfstro i ddyfod at Grifft, a’i ddefnyddio ef i rwygo’r llenni uchod ar dy ran di. Nid yw hynny ond peth bychan iddo i’w wneuthur, yr hwn a rwygodd y fath lenni mawrion ar ran Duw ag a grybwyllwyd. O, y mae efe yn rhwygydd llen cyfarwydd! rhoddwch waith iddo, ac fe fydd ar ben, wedi ei gyflawni yn ddiattreg. Oni rwygodd efe len oedd fwy, pan foddlonodd gyfiawnder anfeidrol, a phan gauodd i fynu lif-ddorau dwyfol lidiowgrwydd? Ac os gwnaeth y pethau hyn; O, oni ddefnyddiwch ef i wneuthur y pethau lleiaf? ‘Pe gwyddwn, meddwch, iddo ‘rwygo’r llenni uchaf troswyf fi; nid ofnwn ‘na rwygid y rhai isaf hefyd.’ Ddyn, fe rwygwyd y llen tros bechaduriaid, a phaham nad trosot ticheu? Crist a ddaeth i’r byd i “gadw “pechaduriaid.” ‘Ond meddwch chwi, ‘ni fydd pawb yn gadwedig, a chwedi eu dwyn ‘y tu fewn i’r llen;’ ac fe allai mai nid myfinnai hefyd.’ Yr wyf yn ateb, Fe fydd rhai yn

yn gadwedig, a paham nad tydi? Paham na byddai bawb ag sy 'n gwrando 'r efengyl hon yn gadwedig, ond o herwydd na roddant waith i Grift i'w hachub. Maent yn dychymygu trwy eu hanghrediniaeth, na feddioliodd efe am ddim ffafr iddynt hwy, pan y rhwygwyd y llen ganddo; ac felly yn sefyll yn ol, ac yn aros mewn pellder oddi wrtho, gan haeru, 'Na bu hynny drostynt hwy?' Ond yr wyf fi yn tyftiolaethu yn ei enw ef, mai trosot ti ddyn, trosot ti ddynes y bu hyn, pwy bynnag ydwyt, ac sy 'n foddlon i dderbyn y budd a'r lleshad o hono. Mae'r efengyl yn gosod allan, fod y llen wedi ei rhwygo tros och oll, mor belled ag y mae Duw yn gorchymyn i chwi ddyfod i mewn i'r sancteiddiolaf y ffordd hon, ar hyd ffordd newydd a bywiol a gyffegrodd efe trwy'r llen: ac os na ddeuwch fe'ch demnir chwi, am eich esgeulusdra o honi. Ond am eich gwybodaeth neillduol a phersonol, o'ch hawl i'r lles, budd, a'r canlyniad o rwygiad y llen hon, mae'n amhosibl i chwi ei feddianu, nes dyfod at Grift i ersyn am dano. Am hynny na adewch i ddim eich rhwystro i fyned i mewn, tra mae'r llen wedi ei rhwygo, a'r ffordd wedi ei hagogor a'i chyffsegru. Nid oes gennych eich hun ddim i'w wneuthur; canys ni ellwch chwi rwygo un llen. Yr hyn oll a geisir gennych chwi ydyw, cyd synio â Chrïst a'r fod iddo ef rwygo pob llen sydd rhyngoch chwi a Duw: canys y mae efe yn iachawdwr cyflawn; ac ni ad gerpyn or llen i'w rwygo gennych chwi; eithr efe a'i rhwyga â'i law ei hun "yn ddau, oddi fynu hyd i wared." Ogosodwch eich *Amen* wrth hyn, a'r iddo ef gael yr holl waith, a'r holl ogoniant oddi wrtho. *Defn.*

Defn. 2. Ymboliad. Profwch pa hawl fydd gennych chwi yn y rhagorffaint hon. Os rhwygwyd y llen yn weithredol ymherthynas i chwi oddi fynu hyd i wared; profwch pa un a aethoch trwodd ai peidio i'r tu fewn i rwygiad llen y deml, i'r sanctaidd-sancteiddiolaf. Fe rwygwyd y llen yn hanffodol, pan y rhoddodd Crist i fynu yr Yspryd; fe'i rhwygwyd yn weithredol ac yn effeithiol, pan aeth efe i mewn i'r sancteiddiolaf. Y llen a rwygir yn wrthdrychiol ymhregethiad yr efengyl: ac yn awr y cwestiwn yw, A rwygwyd y llen yn ddarostyngol, ac yn y fath fodd ag y mae gennych y lles cadwedigol o hynny ynoch eich hun. Nid digon ydyw fod y llen wedi ei rhwygo *trosoch* chwi yn athrawiaethol, fel y mae rhydd-did gennych i fyned i mewn i'r lle sancteiddiolaf: ond a rwygwyd y llen yn effeithiol *ynoch* chwi, fel yr aethoch i mewn i'r sancteiddiolaf trwy rwygiad y llen? Ac,

I. Os credadyn ydwyf mewn gwirionedd, i ba un y rhwygwyd y llen mewn modd cadwedigol: yna y mae gennych olwg a theimlad gofgyngedig o'r llen ag oedd yn gwahanu rhyngoch chwi a Duw, ac a welsoch eich hunan y tu *allan* i'r llen. A welsoch erioed y fath len o ddigofaint ar ran Duw, a'r fath len o euogrwydd ar eich rhan eich hun? y fath len o drofddiad y gyfraith, a niweid i briodoliaethau ar un llaw; a'r fath len o bechod, tywyllwch, anghrediniaeth, a gelyniaeth ar y llaw arall, ag a barodd i chwi anobeithio na rwygid fyth y llen trwoch chwi, nac un creadur arall yn y nesoedd na'r ddaear; ac a wnaeth i chwi weled eich hun yn gollededig ac yn

yn druenus, ac yn barod i lefain, ‘Ha wŷr
‘frodyr, beth a wnaŷ fi, fel y byddwyf gad-
‘wedig?’ A welfoch erioed eich hunan yn y
fath gyflwr trist, gofidus, a bod llen ddu-dew
yn sefyll i fynu rhyngoch chwi â Duw? Y
mae achos i ddrwg-dybio ymarferiad crefyddol y
dynion hynny, a’r na chawŷant olwg erioed ar
y llen. Dichon rhai ddywedyd ‘O megis
‘olwg ar lawer o fy meiau; mae fy nghalon yn
‘ddrwg, fy meddwl yn dŵyll, a’ m teimlad yn
‘anghyfurus.’ Ond yr wyf yn gofyn it’ ddyn,
A welaist dy hun mewn cyflwr drwg? mewn
cyflwr o belldra a gwahaniad oddi wrth Dduw,
o herwydd y llen ag oedd rhynddo ef a chwy-
chwi? Y mae effeithiol rwygiad y llen a’u
ddechreuad yma, ŷef, yn yr olwg oftyngedig
o’r wahanlen ŷydd rhyngddo a’r neŷoedd.
Mae’r enaid yn ei ganŷod ei hun y tu allan i’r
llen, ac felly o ŷewn hyd cyrraedd i ŷaethau di-
goŷaint Duw.

2. Os yw’r llen wedi ei rhwygo yn effeithiol
ynoch, yna chwi a welfoch ogoniant yr hwn
a’i rhwygodd, a gogoniant Duw trwy rwygiad
y llen; rhyw radd o ogoniant Duw yng
Ngrift. Y mae’r apoŷtol yn dywedyd, Heb.
x. 19, 20. Mai cnaŷd Criŷt, hynny yw ei
natur ddynol, yw’r llen trwy ba un y mae i ni
ŷynediad i’r ŷanctaidd ŷancteiddiolaf, ŷef i’r
neŷoedd, neu bŷefenoldeb Duw, i wŷdd Duw.
Felly yn y natur ddynol hon o Griŷt, gallwn
weled gwir-wynebpryd Duw, a diŷgleirdeb ei
ogoniant, megis mewn drych. Yn awr os
yw’r llen wedi ei rhwygo ynoch, ac wyneb y
gorchgudd wedi ei ŷymmud ymaith, yna chwi
welfoch ogoniant Duw yng Ngrift; chwi wel-

soch y gyfraith wedi ei chyflawni ynddo; cyfiawnder wedi ei dalu; sancteiddrwydd wedi ei amddiffyn; ac felly trugaredd Duw yn cael ei amlygu, mewn ffordd o achub pechaduriaid trwy ufudd-dod a dioddefaint Crist. A welsoch ei ogoniant ef megis yr unig ffordd i'r neofoedd; fel yr unig ffordd i Dduw attoch chwi, a'ch ffordd chwithau at Dduw? sef gogoniant ei angau ef, yn y gwerth a'r rhinwedd o'hono? Yn y gwerth o'hono, trwy rwygo'r llen ag oedd yn lluddias nefâd Duw attoch chwi; ac yn y rhinwedd o'hono, trwy rwygo'r llen ynoch chwi, ag oedd yn eich rhwystro i nefâu at Dduw? A brofasoch ryw radd o'r rhinwedd hwn yn rhwygo y llen o dywyllwch ac anwybodaeth oedd ar eich deall, ac yn llewyrchu i mewn i'ch eneidiau â goleuni'r bywyd. Mae effeithiol rwygiad y llen yn peri i ddyn ganfod gradd o'r gogoniant ag sydd tu fewn i'r llen. A welsoch chwi gan hynny ogoniant Duw trwy rwygiad y llen; a holl briodoliaethau Duw wedi eu gogoneddu yn y ffordd hon?

3. Os rhwygwyd y llen yn effeithiol ynoch chwi, yna y mae angor eich gobaith yn ddiogel "ac yn sicr, ac yn myned hyd at yr hyn sydd "tu fewn i'r llen," Heb. vi. 19. Yn ol i'ch enaid fod fel llestr lluddiedig, wedi cael ei dafu gan donnau o argyhoeddiad, ofnau, dychrynfeydd, heb gael gorphwysfa, Duw o'r diwedd a'ch dygodd i mewn i'r hafn dymunol yma, i fwrw eich angor o'r tu fewn i'r llen: Chwi a ffoisoch "i gymmeryd gafael yn y go- "baith a osodwyd o'ch blaen." Yr hwn obaith sydd gennych megis angor, "yn myned hyd at "yr hyn sydd o'r tu fewn i'r llen; i'r man yr "aeth

“aeth y rhagflaenor” drofoch chwi. I ba le y ffoifoch am noddfa, pan oedd cyfraith a chyfiawnder Duw yn eich erlid am eich dyled, ac yn barod i'ch bwrw i garchar uffern? A wnaethpwyd i chwi y pryd hynny ffoi am noddfa at y meichiau a osododd Duw o'ch blaen, fel y talai efe y ddyled trofoch? ac i ddywedyd, ‘Arglwydd, cymmer feichniaeth gan dy Fab dy hun troswyf; yr wyf yn anobeithio byth i ateb y fath ofynion dychryn- llyd ag fydd gan gyfiawnder a'r gyfraith yn fy erbyn: Ond, O edrych am daliad i ti yngwaed a chyfiawnder Iesu; attebed hynny tros fy holl ofynion.’ Wedi myned o Grift i'r sanctaidd-sancteiddiolaf, â'i waed y tu fewn i'r llen, efe a daenellodd ag ef y drugareddfa. A phan y mae'r enaid yn cymmeryd gafael ar waed a chyfiawnder Crist, megis sail ei ryddhad oddi wrth ofynion cyfiawnder; yna y mae ei angor “yn myned i mewn hyd at yr hyn fydd “o'r tu fewn i'r llen.”

4. Os y llen a rwygwyd yn effeithiol trofoch chwi, yna, yn fier, ni's gall fod yn amgenach, na bydd gennych gariad helaeth tu ag at eich arch-offeiriad gogoneddus, yr hwn trwy ei farwolaeth a rwygodd y llen, ac a aeth i mewn drofoch i'r sancteiddiolaf. O aellwch chwi ddywedyd gyd â Paul, “Crist a'm carodd, ac a'i dodes ei hun drofod fi,” Gal. ii. 20.. Neu gyd â Pedr, “Arglwydd, ti a wyddost fy mod i yn dy garu di, Ioan xxi. 17. Yn fier y rhai nid ynt yn ei garu ef, ni wyddant etto ddim yn gadwedigol ynghylch rhwygiad y llen. Dichon rhai fod yn ei garu, i'r na's gallant ei gyffesu mor hyderus ac y

darfu Pedr. Ond os gellwch ateb *Amen*, i ddau destyn o'r ysgrythyr, gallaf sicrhau i chwieich bod yn ei garu ef mewn gwirionedd. Un yw 'r ysgrythyr arswydus honno, 1 Cor. xvi. 22. "Od oes neb nid yw yn caru yr Arglwydd "Iesu Grist, bydded anathema, Maranatha." Y neb sy'n gwir garu Crist a all ddywedyd, 'Amen; bydded y sawl nid ydynt, ac ni 'charant ef yn felltigidig.' Y rhai a allant ateb 'Amen' i hyn yn awr, a eisteddant ar ddeheulaw Crist yn y dydd mawr olaf, ac a ddwedent 'Amen' wrth *sentence* y Barnwr cyfiawn. "Ewch oddi wrthyf, rai melldigedig," Mat. xxv. 41. Ysgrythyr felus yw 'r un arall, Dat. v. 12. "Teilwng yw 'r Oen, "yr hwn a laddwyd, i dderbyn gallu, a chy- "foeth a doethineb, a chadernid, ac anrhy- "dedd, a gogoniant, a bendith." Yr hwn fydd a gwir gariad Crist ganddo, a ddywaid, 'Amen; teilwng, teilwng, teilwng yw 'r 'Oen i dderbyn mawl yr holl waredigion i bob 'tragywyddoldeb! Y rhai a allant ddywedyd *Amen* ffydd wrth hyn yn awr, a ddechreuasant eisoes uno gyd â'r cwmpeini gogoneddus y tu fewn i'r llen; ac a gyd unant a hwy tros fyth yn ol hyn, ddywedyd, "Iachawdwriaeth i'n "Duw ni, yr hwn fydd yn eistedd ar yr "orseddfainge, ac i'r Oen," pen. vii. 10. Yn wir os oes ynoch ddim gwir gariad at Grist, yr ydych yn ei garu yn fwy na gwr, gwraig, plant, perthynasu, tiroedd, meddianau, na dim cyfuron daear. Nid oes gennych ddim cariad iddo, os nad ydych yn ei garu uwchlaw pob peth. Ac os ydych yn caru dim arno mewn gwirionedd, fe rwygwya y llen, a

chwi a aethoch trwodd i'r lle sancteiddiolaf mewn *rhan*; ac ychydig bachigyn etto, os byddwch amyneddgar, chwi gewch fynediad cyflawn i mewn. Peth amhosibl yw i neb ag sy 'n caru Crist, fyned i uffern, a, bod yn golledig.

5. Os rhwygwyd y llen yn effeithiol trosfod; yna y mae pob llen ar eich rhan chwi, ag sy 'n parhau i wahanu rhyngoch a Duw, yn achos o fawr dristwch. i chwi Y llen o bechod allygredd tufewnol; y llen o dywyllwch ac anwybodaeth; y llen o weddill gelyniaeth, a'r llen o anghrediniaeth: y mae 'r llenni hyn yn gyfain ac yn ddirwyg yn y diadgenedledig; ac er eu rhwygo yn raddol mewn credinwyr, etto ni thynnir hwynt yn llwyr ymaith. Gras adgenedledig a raes y faeth rwygiad iddynt, na ellir eu gwnio i fynu, a'u gwella fyth drachefn. Ond, och! y faeth lenni ydynt ag sy 'n aros mewn rhan yn y credadyn tra y mae yma. Er eu rhwygo, etto y maent yn hongian i fynu ac yn glynu wrtho, yn y fath fodd ag y maent yn mynych wahanu, ac yn gwneuthur ysgar rhyngddo a Duw: ac oddi yma y mae yn llefain, "Ys truan o ddyn wyf fi!" &c. Rhuf. viii.

24. "O am ddiange uwchlaw llygredd! O am fod tu fewn i'r llen! fel y gwelwyf ef, ac y byddwyf gyffelyb iddo," 1 Ioan iii.

2. "O pa bryd y bydd i bob llen gael ei symud? O pa bryd y bydd i'r dydd wawrio, a chilio o'r cysgodau?" Can. ii. 17. "O pa bryd y llwyr-dynnir y llen i lawr? Y mae Crist yn ymguddio y tu ol i'r llen, ac heb ei amlygu ei hun," Ai yn Grist cuddiedig y bu efe yn yr ordinhad hon? Yna y

' mae

Handwritten signature and scribbles.

‘ mae yn fier gennaf, gredadyn, y byddi yn
 ‘ llefain o’th galon, ‘ O na symmudid ymaeth
 ‘ y gorchudd! O na rwygid y llen yn ddeng
 ‘ mil o ddrylliau!

6. Os rhwygwyd y llen yn effeithiol trosoch
 chwi; yna y rhwygwyd eich calon yn effeithi-
 ol hefyd. Pan rwyger y llen, fe rwygir y
 galon. Ac y mae rhwy-beth y rhwygir hi o’i
herwydd; a rhyw-beth y mae’n cael ei rhwygo,
oddi wrtho.

1. Rhyw-beth ag y rhwygir hi o’i *herwydd*.
 Mae’n cael ei rhwygo am bechod. Yn wir
 golwg ar y llen wedi ei rhwygo, neu Dduw
 wedi ymgymmodi trwy waed Iesu, a rwyga’r
 galon am bechod yn fwy na holl darannau Sinai,
 neu *ffamau uffern*. Zec. xii. 10. “ A hwy
 “ a edrychant arnaf fi yr hwn a wnafant ga-
 “ larant hefyd am dano fel un yn galaru am
 “ ei unig-anedig,” &c. Pan ddarllo dyn
 ei bechod yn ‘sgrifenedig ar groes Crist, ag
 ingc coch ei waed; O mae’n eu darllen dro-
 fodd y pryd hynny â dagrau o lawenydd, a’i
 galon yn hyfryd rwygo. Yna mae efe’n barod
 i lefain allan, “ Gwael ydwyf,” Job xi. 4.—
 Pan rwyger y llen, fe rwygir calon pechadur,
 nid yn unig am ei bechod ei hun, ond am be-
 chodau eraill. “ Gwelais y trofeddwyr, a
 “ gresynais: Afonydd o ddyfroedd a redant
 “ o’m llygaid; am na chadwasant dy gyfraith
 “ di,” Sal. cxix. 136, 158. Y rhai ydynt yn
 gweled Duw yn cael ei ddianrhydeddu, clywed
 dynion yn tyngu ac yn rhegi, ac yn cymmeryd
 enw sanctaidd Duw yn ofer, ac etto heb ofidio
 dim o’i *herwydd*; diau fod y llen yn aros ar
 galonnau’r cyfryw, pe amgen hwy a alarent am
 bechodau’r

bechodau'r gymmydogaeth a'r wladwriaeth hefyd. Ezec. ix. 4. "Noda nod ar dalcennau'r dynion fydd yn ucheneidio, ac yn gwaeddi am y ffeidd-dra oll a wneir yn ei chanol hi." —Drachefn, pan rwyger y llen, fe rwygir y galon o herwydd llid ac absennoldeb Duw. Nid oes dim cyffelyb i hyn yn gofidio eneidiau grafol. Sal. vi. 1. Arglwydd, na cherydda fi yn dy lidiowgrwydd, ac na chospa fi yn dy lid." Gal. iii. 54. "Y dyfroedd a lifiasant dros fy mhen; dywedais, Torwyd fi ymaith." O'r galarnad bychan fydd yn ein plith, o blegyd gŵg ac absennoldeb Duw, y dyddiau hyn! —Drachefn, pan rwygir y llen, fe rwygir y galon am bechodau'r eglwys. Jer. ix. 1. "O na bai fy mhen yn ddyfroedd, a'm llygaid yn ffynnon oddagrau; fel yr wylwn ddydd a nos am laddedigion merch fy mhobl!" Trallodau'r eglwys, a'r pechodau fydd yn agos o honynt, ydynt bethau ac ly'n rhwygo calonau pobl Dduw. Digter yr Arglwydd tu ag atti, a'i absennoldeb oddi wrthi, a bar iddynt wylo pan feddyliont am Sion, a chrogi eu telynau ar yr helyg, Sal. cxxxvii. 1, 2.—Mewn gair, os rhwygwyd y llen trosoch chwi, fe fydd eich calon yn gynnefin o rwygo am yr holl bethau hyn, yn gyftal ag am bla eich calon eich hun. Eich calonau a rwygir yn y fath fodd am eich di-dduwiaeth, anwybodaeth, gelyniaeth, cnawdolrwydd, rhagrith, crwydrad, bydoldeb, a'r cyffelyb, fel y byddwch barod i ddywedyd, megis Rebecca wrth Isaac, mewn amgylchiad arall, "Blinais ar fy einioes o herwydd merched Heth," Gen. xxvii. 46. 2. Os rhwygwyd y llen yn effeithiol trosoch,

F 4

yna,

yna, fel y mae rhyw bethau ag y rhwygwyd, eich calonnau o'u *herwydd*; felly y mae rhyw bethau ag y rhwygwyd eich calonnau oddi *wrthynt*. Gwybyddwch y bydd eich calonnau wedi eu rhwygo *oddi wrth* bechod, yn gyftal ag *am* bechod. Byddwch barod i ddywedyd gyd ag Ephraim, "Beth sydd i mi mwyach a "wnelwyf ag eu lynod?" Hof. xiv. 8. Beth "sydd i mi a wnelwyf â chwantau?" Pawb ag sy'n disgwyl myned i mewn i'r sanctaidd-sancteiddiolaf, i'r nefoedd, ydynt yn myfyrio am burdeb a sancteiddrwydd. "Ac y mae "pob un ag sydd ganddo y gobaith hwn yn ei "buro ei hun, megis y mae yntau yn bur," Ioan iii. 3. Crist wedi rhwygo'r llen a aeth i mewn i'r sancteiddiolaf â'i waed ei hun, a chredinwyr a daenellir yn feunyddiol â'r gwaed hwnnw; fel yr elont hwythau hefyd i mewn i'r sancteiddiolaf wedi eu taenellu ag ef. Nid oes diffyg pechod mewn credinwyr, yr hwn sydd ynglŷn wrthynt tra maent yma: ond y maent hwy mor belled o lynu wrth bechod, fel mai dymuniad eu heneidiau ydyw cael eu rhwygo oddi wrtho. Am hynny eu pechodau beunyddiol ydynt yn eu rhwymo i wneuthur defnydd o waed y taenelliad.—Drachefn, os rhwygwyd y llen yn effeithiol; yna eich calon a fydd wedi ei rhwygo oddi wrth y byd. O nid yw'r bellen ddaearol hon, a'r holl ogoniant o honi, ond megis brycheuyn neu bentwr o bridd, i'r dyn ag sydd â'i galon y tu fewn i'r llen. Mae gogoniant Duw yng Nghrist yn tywyllu pob gogoniant creadigol. Pa gyfrif a wna efe o elw a phlefer daearol, sydd â Christ yn elw ac yn ddifyrwrch iddo? Beth a ofala am anrhydedd

anrhydedd daearol, pan mai Crist yw coron ei
ogoniant? Pa werth a wel efe yn yr holl fyd,
fydd â Christ ganddo oll yn oll? Mae 'i galon
wedi ei rhwygo oddi wrth y byd. — Drachefn,
pan rwyger y llen, y mae calon dyn wedi ei
rhwygo oddi wrth y ddeddf neu'r hen gyfam-
mod. Yr hwn a briodwyd â Christ, “a rydd-
“hawyd oddi wrth y ddeddf,” Rhuf. vii. 2.
Nid oes gan gredadyn ddim a wnelo â'r ddeddf,
fel cyfammod o fywyd. Nid yw'n ddyledus
iddi, fel y dywed un, ‘o gwppaned o ddwfr
‘oer.’ Fe gyflawnodd Crist yn berffaith am-
modau'r cyfammod gweithredoedd. Am hynny
os bydd i'r ddeddf neu'r gyfraith ei ofyn, y
mae efe yn ei hanfon at Grist, am gyflawn
foddlonrwydd. Mae efe, megis Paul, yn
dymuno ei gael yng Nghrist, ac ni synnai ei
gael ynddo ei hun er deng mil o fydoedd. Mae
efe yn gweled cymmaint o ansancteiddrwydd yn
ei sancteiddrwydd ei hun; cymmaint o anghy-
fiawnder yn ei gyfiawnder ei hun; cymmaint o
gnawd yn ei ysprydoldeb; cymmaint o ddaear
yn ei nefoldeb; cymmaint o amherffeithrwydd
yn ei holl ddyledswyddau, fel y mae'n sicr y
gall Duw ei ddamnio yn gyfiawn o'u herwydd,
yn gyftal ac am ei bechodau gwaethaf. Am
hynny ni ddisgwylia ddim oddi wrth y gyfraith,
eithr y mae wedi ei rwygo yn gwbl oddi wrthi,
a'i uno â'r Arglwydd Iesu; gan ddywedyd,
“Yn ddiau yn yr Arglwydd y mae i mi gy-
“fiawnder a nerth,” Esay xlv. 24. — Mewn
gair, pan fo'r llen wedi ei rhwygo yn effeith-
iol, y mae'r dyn wedi ei rwygo oddi wrtho ei
hun. Y mae *hunan* yn ymwithio i mewn i'n
holl weddïau, pregethu, gwrando a chymmuno.

Ond y mae grym hunan yn cael ei ddryllio ymhob gwir gredadyn. Yn lle hunan ymffroftio, efe a ddywed, "Gwael ydwyf," Job xl. 4. Nid oes ganddo air da i'w adrodd am dano ei hun; na meddwl da yn, ei feddiannu am dano ei hun. Pob tro y gweddïa, a phob amser y mae'n cymmuno, y mae'n llefain allan "Wele, gwael ydwyf." Yn lle ei gyfiawnhau ei hun, efe a ddygir i'r ymadrodd hwnnw, gan ddywedyd, "Mi a ofodaf fy llaw ar fy "ngenau; nid attebaf," adn. 5. "Ni's gallaf gyfiawnhau ond barnu fy hun, a chyfrif yr "Arglwydd yn gyfiawn." Yn lle hunan gariad efe a ddywed, "Y mae'n ffaidd gennyf fi "fy hun; ac yr ydwyf yn edifarhau mewn "llwch a lludw," pen. xlii. 6. Hunan-ffieiddiad a chafineb sy'n cymmeryd lle. Yn lle hunan ewyllys efe a ddywed, "Arglwydd, "beth a fynni di i mi ei wneuthur?" Act. ix. 6. Yn lle hunan esmwythder a sicrwydd cnawdol, efe a lefa allan, "O beth a wnaif fel "y byddwyf fi gadwedig? Ac yn ol i'r ymarferiadau cyntaf ynghylch iechydwriaeth ddiweddu mewn troedigaeth, mae efe o hynny allan yn ei "arfer ei hun i dduwioldeb;" ac yn rhoddi gwaith i Grift i ddwyn ymlaen, a chyflawni ei iechydwriaeth; heb ddim gorphwysdra iddi nes ei berffeithio. Yn lle hunan-ddigonolrwydd, ei gyfaddefiad a fydd, "Mi wn nad oes ynof fi (hynny yw, yn fy "nghnawd i) ddim da yn trigo," Rhuf. vii. 18. Mae'n ei weled ei hun yn wag o bob dai-
oni, ac yn llawn o bob drygioni. Yn lle hunan-ymddiried a gau-obaith; ei iaith a fydd,
"Ni a gawsom ynom ein hunan farn angau,
fel

“ fel na byddai i ni ymddiried ynom ein hunain, ond yn Nuw yr hwn sydd yn cyfodi'r meirw,” 2 Cor. i. 9. Maent yn cael eu dwyn i anobeithio ynddynt eu hunain, ac yn lle hunan-gyfiawnder, o ba un yr oeddynt o'r blaen yn ymfroftio, dywedant, “ Yr ydym ni oll megis peth aflan, ac megis brattiau bu-dron yw ein holl gyfiawnderau,” Esay lxiv. 6. Fel hyn, mor belled ag y maent yn gyfrannogion o'r lles cadwedigol o rwygiad y llen, cyn belled a hynny y rhwygwyd hwynt oddi wrthynt eu hunain. Ac felly yn y modd hwn gellwch holi eich hunain, Pa ran sydd genych yn y rhagorfraint hon o rwygiad y llen gan Grift, ag oedd rhyngoch chwi a Duw.

Defn. 3. Er dychryn i anghredinwyr; y rhai, er clywed o honynt am rwygiad y llen, a bod ffordd rydd yn cael ei chyhoeddi i'r sanctaidd-sancteiddiolaf; etto nid ydynt yn ymdrech, nac yn gofalu dim am fyned i mewn trwy rwygiad y llen hon. Y mae drws y nefoedd wedi ei agor, ond ni ddeuwch chwi i mewn. Fe rwygwyd llen y deml, ond ni fynnwch fyned trwyddi i'r sanctaidd-sancteiddiolaf. O greaduriaid truenus! pa fodd yr atebwch i'r achwyniad hwnnw, Ioan v. 40. “ Ni fynnwch chwi ddyfod attaf fi, fel y caffoch fywyd,” Ni feddwch ddim gras, dim edifeirwch, dim sancteiddrwydd, dim daioni: ond medd Crist, ni fynnwch ddyfod attaf fi fel y caffoch ras, fel y caffoch edifeirwch, fel y caffoch yr holl bethau hyn yr ydych yn sefyll mewn diffyg o honynt. Y llen a rwygwyd, y drws a agorwyd, ond ni ddeuwch chwi i mewn. O beth a wnewch chwi ynnydd

nydd yr ymweliad! Pa beth a wnewch, pan fyddo i'r hwn a rwygodd y llen, rwygo eich cyrph a'ch eneidiau oddi wrth eu gilydd, gan ddywedyd wrthych; 'O tydi ddiystyrwr Mab Duw, tyred a dod gyfrif o'r sabbothau, ordin-hadau, a'r cyfleusderau i ddisgwyl wrthyf a gefaist ar y ddaear?' Ysgatfydd mai ychydig yr ydyth yn ei fyfyrion am farwolaeth. Ond beth a wyddoch nad dyma'r gennadwri gyntaf a glywch chwi: "O ynfyd; y nos hon y "gofynant dy enaid oddi wrthyf?" Luc. xii. 20. Yr wyf yn dywedyd, Na 's gall holl weinidogion gair Duw ag fydd ar y ddaear eich sicrhau chwi, y byddwch byw i gael cynnyg ar Grift y foru. Dichon fod yma lawer na ddeuant i'r addoliad byth ar ol y tro hwn, na chael un cynhygiad ychwaneg o iechydwrriaeth. O beth a wnewch, pan fyddo i'r hwn a rwygodd, y llen (fel y caech nesâu at Dduw) rwygo'r nesoedd, a dyfod i farnu'r byd? "Wele "y mae efe yn dyfod gyd â'r cymmylau, a "phob llygad a'i gwel ef!" Dat. i. 7. Gyd â pha wedd neu olwg y gellwch chwi edrych yn ei wyneb mewn barn, pan nad oedd dim gwerth yn llewyrch ei wynebpryd gennych yma ar y ddaear? O pa floedd ddychrynlyd a fydd honno i chwi, pan waedder, Cyfodwch y meirw, a dewch i'r farn. Cyfodwch chwi ddiystyrwyr yr efengyl, a rhoddwch gyfrif am eich trosedd? A wyddoch chwi tra'r ydych yn gwrthod yr efengyl, ac yn dibrisio mab Duw; eich bod yn dywedyd mewn effaith gyd â'r Iuddewon, "Bydded ei waed ef arnom, ac ar ein plant, Mat. xxvii. 25. Y mae euogrwydd gwaed Crist arnoch, ac ar y genhedlaeth o'ch ol, ag
ly'n

fy'n dilyn eich siampl chwi. Ac, O mor arfwydus a fydd i chwi, "pan ymosyno efe "am waed," (Sal. ix. 12.) am waed Mab Duw, yr hwn a fathrafoch tan eich traed, Heb. x. 29. O fel yr ewyllysiech y pryd hynny eich rhwygo a'ch malu yn fil o ddrylliau, pan deimloch holl felldithion y Bibl sanctaidd yn disgyn ar eich pennau. O pa beth a wnewch, pan fyddo i'r hwn a rwygodd y llen, eich rhwygo chwi tros byth o gymdeithas Duw, ei seintiau, a'i angylion, a'ch gosod gyd â'r geifr ar y llaw affwy. Pan weloch rai, o bosibl, o'ch perthynafau, a'ch cydnabyddiaeth yn y byd, yn sefyll ar ei ddeheulaw; pa fodd y galerwch ynoch eich hun y pryd hynny, gan ddywedyd, "O beth a'm hudodd ac am llygad-dynnodd i, na chyd-fyniafwn â'r efengyl yn 'gyftal a hwythau?" Yr ydych yn awr yn cymmeryd arnoch gyd-uno â hwynt yn y gynulleidfa, ond y mae eich calonau yn wahanol oddi wrthynt. Yr ydych yn wahanol oddi wrthynt yn eich dewifiad, eich serchiadau, eich tuedd, a'ch ymarweddiad. Ond, cyn y bo hir, fe fydd math arall o wahaniaeth yn cael ei wneuthur rhngoch. Chwychwi a'r na fynnwch ddyfod i mewn yn awr gyd â phobl Dduw trwy rwygiad y llen; fe osodir llen i fynu rhngoch a hwynt ar fyrder, na thynnir i lawr, ac na rwygir mo'ni byth! Ie, llen rhngoch a gogoniant Duw; canys chwi a ddioddefwch "yn gospedigaeth, ddinystr "tragywyddol oddi ger bron yr Arglwydd, "ac oddi wrth ogoniant ei gadernid ef," 2 Thef. i. 9. Yr hwn a rwygodd y llen yn ddrylliau, a'ch rhwyga chwi megis llew yn dragywydd,

dragywydd, pryd na byddo gwaredydd.) Y mae'r llen yn awr wedi ei rhwygo, fel y gellwch ddyfod yn hyderus i bresennoldeb Duw, ar hyd ffordd newydd a bywiol a gysfegrodd efe trwy'r llen; ac y mae Duw a Chrif, seintiau ac angylion, yn barod i'ch croesawi: canys "y mae'r Yspryd a'r briodas-ferch yn dywed-
 "yd, Tyred," fe rwygwyd y llen. Ond os unwaith yr ewch i lawr i ystlysau'r Tophet di waelod, y llen yr hon a osodir i fynu y pryd hynny rhyngoch a Duw, ni rwygir byth, byth, byth mwy, tra y parhao tragywyddoldeb! O pa beth a roddech y pryd hynny am glywed cyhoeddi hyn wrthych, "Wele, y llen a
 "rwygwyd," fel y mae i chwi rydd-did i ddyfod i ffafr a phresennoldeb Duw.' Ond ni chlywir y fath newydd fyth yn uffern! Yn awr, yn awr yn unig yw'r amser cymmeradwy, a dydd yr iechydwriaeth. Heddyw, tra y gelwir hi heddyw, "os gwrandrwyd ar ei lefe-
 "rydd ef, na chaledwch eich calonau," Heb. iv. 7. Cofiwch fyned i mewn i'r sanctaidd-sancteiddiolaf, tra'r ydych yn clywed fod y llen wedi ei rhwygo, a'r rhwystrau i gyd wedi ei symmud oddi ar eich ffordd.

Defn. 4. Cysur i gredinwyr: I ba rai y mae'r llen wedi ei rhwygo yn *ddau* mor effeithiol, fel, trwy'r nodau a grybwyllwyd, y gallent benderfynu, iddynt wneuthur rhyw radd o fynediad i'r sanctaidd-sancteiddiolaf, trwy ddyfod at Dduw yng Nghrist, a bwrw eu hangor o'r tu fewn i'r llen. Y mae gennyf air o gyfur i'w ddywedyd wrthych, er ysgatfydd, eich bod yn teimlo llawer o lenni ag fydd yn para i wahanu rhyngoch a Duw: ychydig bachigyn

bachigyn etto, a chwi a gewch fynediad gorfoleddus i mewn i'r sanctaidd-sancteiddiolaf uchod, "i'r man yr aeth y rhagflaenor" drofoch chwi. Canis, "Wele, llen y deml a "rhwygwyd yn ddau, oddi fynu hyd i wared." Am hynny y deuwch "i Sion â chanu, a "llawenydd tragywyddol ar eich pennau; "goddiweddych lawenydd a hyfrydwch, gofid "a griddfan affy ymaith," Esay li. II. Ac yna y bydd pob llen wedi ei rhwygo, a'i symmud ymaith tros byth. Adroddaf i chwi, er eich cyfur, am rai llennau a fyddant wedi eu rhwygo y pryd hynny. Canys y mae llen y deml yn arwyddocau rhwygiad pob llen arall ar fyrder.

1. Y llen o bechod a llygredigaeth a rwygir yn ddau. Yr holl rwygiadau, yr holl ergydion y mae pechod yn ei gael trwy'r gair, y wialen a'r Yspryd, nid ydynt byth yn rhwygo corph y farwolaeth oddi wrthyh; ond byth yr ydyh yn gruddfan tan deimlad o bechod tufewnol, ag fy'n gwahanu rhyngoch a Duw. Ond yna, O yna gredadyn, fe rwygir y llen "yn ddau, oddi fynu hyd i wared;" ac oddi wared hyd i fynu; gwreiddyn a changhennau a rwgir, ac a symmudir ymaith. Pan ymddangoso efe y byddwch gyffelyb iddo; wedi eich hollol gyd-ffurfio ag ef. Rhaid i chwi ymdaith tu a'r nefoedd tan lusgo corph o farwolaeth: ond pan gyrhaeddoch borthladd y gogoniant, chwi gewch yno ymadawiad gorfoleddus; ac a roddwch ffarwel tragywyddol i'ch holl chwantau a'ch llygredigaethau. Yna y dywedwch, Ffarwel calon i chwi oll; a gogoniant i Dduw na chyfarf yddwn byth drachefn. Bendigedig a fyddo

fyddo Duw am na welwm eich wynebau mwyach.

2. Yna y bydd i'r llen o dywyllwch a phell-der oddi wrth Dduw gael ei rhwygo yn ddau; canys yna y rhydd tywyllwch le i oleuni, hyfryd oleuni; a phellder a rydd le i agosrwydd, a phresennoldeb tragwyddol Duw. Yn awr yr ydych yn achwyn, 'Ni fedraf ei ganfod, 'mae'n sefyll o hirbell: ond, medd Crist, Y "Tad, y rhai a roddaiſt i mi, yr wyf yn "ewyllysio, lle yr wyf fi, fod o honynt hwy-
"thau hefyd gyd â myfi, fel y gwelont fy
"ngògniant.—" Lle yr wyf fi fod o honynt
"hwythau hefyd;" yna y bydd pellder wedi ei symmud ymaith.—" Fel y gwelont fy
"ngogoniant;" yna y bydd tywyllwch wedi ei symmud ymaith. Y mae tywyllwch a phell-der yn awr yn creu ofnau ac amheuon; ond ofn ac amheuaeth a gymmerant adenydd y pryd hynny ac a ffoant ymaeth, heb ddychwe-lyd byth drachefn.

3. Yna y bydd i'r llen o ordinhadau gael ei rhwygo "yn ddau." Yr olwg yr ydym yn awr yn ei gael ar gogoniant Duw fydd trwy gyfryngau; trwy ymarferiad o foddion ac ordinhadau. Y byr olwg yr ydym yn awr yn ei gael ar ei ogoniant, fydd trwy ddrych dyled-
fwyddau ac ordinhadau. "Canys gweled yr
"ydym yr awr hon trwy ddrych, mewn dam-
"meg," medd yr Apostol; ond yr amser sy'n
dyfod i'r drych gael ei dorri, ac yna "ni a gawn
"ei weled ef megis ag y mae," mewn modd digyfrwng, 2 Cor. xiii. 12. 1 Ioan iii. 2. "A
"theml ni welais ynddi; canys yr Arglwydd
"Dduw hollalluog, a'r Oen, yw ei theml hi,"

Dat.

Dat. xxi. 22. Yna'r seintiau a allant ddywed-
yd, "Wele, ni fynegafid i ni'r hanner," o'r
gogoniant hwn, pan welont ef wyneb yn wy-
neb, ac nid ei du ol, neu gwrr ei wisgoedd yn
unig.

4. Y llen o fwynhad ansicr a chyfnewidiol o
Dduw a rwygir. Bywyd y saint yma fydd, gan
mwyaf, yn fywyd o chwennychiad; ni fedrant
yn hollol gael boddloni ei dymuniad. Pan
gaffont un cyfarfod dymunol a'r Arglwydd, nid
yw ond tros ychydig, ac yna yn diflannu dra-
chefn. Nid yw eu dymuniad wrth hynny ond
cael ei chwanegu; a'i chwennychiad trist yn
aros heb ei gyflawni. Ond eich holl ddymun-
iadau y tu fewn i'r llen a gyflawnir, a'ch diff-
ygion a wneir i fynu. "Digonolrwydd llaw-
" enydd fydd ger ei fron, ac ar dy dde-
" heulaw y mae digrifweh yn dragywydd,"
Sal. xvi. 11. Ni bydd yno ddim cymmylau,
dim nos, dim ymguddio mwy. Ni chlywir neb
yn achwyn o blegyd absennoldeb Duw. Y
cymmundeb a'r mwynhad goreu o hono yma,
fydd yn gymmysgedig a flinder ac amherffeith-
rwydd: ond y cymmundeb hynny uchod a fydd
yn berffaith ac yn diflino; heb un diafol i dem-
tio, un galon dwyllodrus, nac un cwmmwl du
i dywyllu dydd y gogoniant, nac aflonyddu eu
gweledigaeth a'u mwynhad o Dduw i dragy-
yddoldeb. Nid yw Crist ond megis dysod
heibio i ni yma fel ymdeithydd; yn aros tros
noswaith yn unig; ie lawer pryd yn brin hyn-
ny. Nid cynt y mae'r galon weithiau yn de-
chreu agor iddo, nag och! y mae yn cilio ym-
aith ac yn ymadael. "Agorais i'm hanwylid,
" ond fy anwylid a gilifai ac a aethai ym-
" aith."

“aith.” Can. v. 6. Ond y pryd hynny eu mwynhad o hono a fydd yn berffaith, ac yn ddidorr. Yna y byddant “yn waftadol gyd â’r Arglwydd,” 1 Thef. iv. 17. Mwynhad mewn rhan a rydd le i fwynhad cyflawn a thragwyddol o hono. Canys, “pan ddelo yr hyn sydd berffaith, yna yr hyn fydd o ran a ddileir,” 1 Cor. xiii. 10.

5. Yna’r llen o anrhefn eglwysig, ac amryfusedd a rwygir “yn ddau.” Mae achos lawer pryd gennym i gwynfan a galaru, o blegyd anrhefn pethau yn yr eglwys. Y llen o anghydfod ac amryfusedd, ymlith amryw enwau ac aelodau eglwysig, sy’n fynych yn peri i’r gogoniant ymadael o honi, a chymmylau ei gorchguddio, 1. Sam, iv. 21. Mae gyd â’r eglwys yn gyffelyb i gredadyn neillduol: Yr Arglwydd a’i dug i gyfyngderau, cyn anfon iddo waredigaethau. Dichon y noswaith dywyllaf ragflaenu y diwrnod mwyaf clir. “Haul “cyfiawnder a gyfyd i chwi y rhai ydych yn “ofni fy enw,” Mat. iv. 2. Pa gwmwl bynnag fydd uwch ben yr eglwys yn bresennol, na thybiwch fyned yr haul o’r ffurffafen, o herwydd ei bod yn ddydd tywyll a niwliog. Dichon fyned yn dywyllach etto, a chawodydd o farnedigaethau gael eu gwlawio i lawr ar broffeswyr. Etto er ymgymmysgu o’r awyr uwch ein pennau, a’r wybren ddefnynnu gwlaw arnom; na ddywedwch fyned yr haul ymaith, ac na ddychwel i’w gylch drachefn: Yr hwn a rwygodd y llen a rwyga’r cymmylau yn ei amser ei hun. Ie, rhwygiad llen y deml oedd yn arwyddo daioni a ffafr i’r eglwys; ac yn dangos y cyfodai Duw i fynu deml fwy gogoneddus,

neddus, y cyfryw a sonir am dani gan Esay, liv. 12, 13. "Y druan, helbulus gan dym-
 " meftl, y ddigyfur; wele mi ofodaf dy gerrig
 " di â charbuncl, ac a'th sylfaenaf â meini sa-
 " phir: Gwnaf hefyd dy ffenestri o risial, a'th
 " byrth o feini disglaïr, a'th derfynau o gerrig
 " dymunol." Paham? Beth yw ystyr hyn
 oll? Gwelwch ef adn. 13. "Dy holl feibion
 " hefyd fyddant wedi eu dysgu gan yr Ar-
 " glwydd, a mawr fydd heddwch dy feibion."
 Mae'r amser yn dyfod pryd y bydd i'r briodaf-
 ferch, gwraig yr Oem, gael ei gosod ger ei fron
 heb frycheuyn na chrychni, pan fo undeb a
 chymmundeb y saint wedi ei berffeithio: yna
 ni bydd dim ymryson, dim ymranniadau, dim
 anrhefn ynghymmanfa eglwys "y rhai cyntaf
 " anedig, y rhai a 'sgrifenwyd yn y nesoedd,"
 Heb. xii. 23.

6. Y llen o rasusau milwriaethus a rwygir
 " yn ddau;" a dim ond grasusau gorfoleddus
 i eistedd ar yr orfedd. "Yr awr hon y mae
 " yn aros ffydd, gobaith, cariad, y tri hyn;
 " a'r mwyaf o'r rhai hyn yw cariad," 1 Cor.
 xiii. 13. Cariad fydd ras gorfoleddus; a ffydd
 a gobaith a roddant i fynu y gadair frenhiniol
 iddo. Ni bydd dim eisiau grasusau milwrus
 yn yr eglwys orfoleddus; dim diffyg ffydd lle
 mae ffydd wedi troi yn olwg; dim diffyg go-
 baith lle y mae mwynhad; dim diffyg amynedd
 lle mae cystuddiau a thrallodion wedi darfod;
 dim eisiau cynnorthwyol ras lle nad oes ond
 buddugoliaeth, goleuni, bywyd, rhydd-did,
 cariad, llawenydd, a gogoniant. Bywyd o ym-
 laddau yr ydych yn ei gael yma; ond yno can
 o fuddugoliaeth, buddugoliaeth yn dragywydd!

7. Y llen o wendidau a rwygir “ yn ddau.” Mae gan gredinwyr yn awr len o wendidau corphorol ynglyn wrthynt, ac fydd ag effaith nid bychan ar weithrediadau eu heneidiau: hefyd gwendidau ysprydol; megis tywyllwch ac anwybodoeth yn eu deall, byrdra yn eu cof, ac amherffeithrwydd ei natur newydd, a’u hadnenedigaeth. Er eu creu yng Nghrist Iesu, a’u cynnal trwy ei allu, a’u cyfarwyddo gan ei ras; etto y mae’n wan ac yn ddirym, megis plentyn newydd eni. Ond nid oes dim o’r gwendidau, hyn yn cyffwrdd â’r seintiau o’r tu fewn i’r llen; maent oll wedi eu perffeithio. “Hyd oni ymgyfarwyddom oll yn undeb ffydd, a gwybo-
daeth mab Duw, yn wr perffaith at fesor oedran cyflawnder Crist,” Eph. iv. 13. Yna bydd cyflawniad o’r ysgrythyr honno, Esay xx. 26. “A bydd llewyrch y lleuad fel llewyrch yr haul, a llewyrch yr haul fydd faith mwy, megis llewyrch faith niwrnod.”

8. Y llen o farwoldeb a rwygir “ yn ddau.” Canys y llygradwy hwn a wisgir ag anllygredigaeth, a’r marwol hwn a wisgir ag anfarwoldeb, ac angau a lyngcir mewn buddugioliaeth, 1 Cor. xv. 54. Y llen o gnawd, y babell briddlyd a rwygir i lawr yn ddau. “Ni a wyddom os ein daearol ddy o’r babell hon a ddattodir, fod i ni adeiliad gan Dduw, sef tdy nid o waith llaw, tragywyddol yn y ne-
foedd; Canys am hynny yr ydym yn ochneidio; gan ddeisyfu cael ein harwisgo â’n tdy fydd o’r nef,” 2 Cor. v. 1, 2. O a ddygpwyd chwi erioed i’r cyffelyb brofiad ag un dyn a ddywedoedd, ‘O amfer, amfer, na phryslurit ymaith, i ollwng tragywyddoldeb i mewn!’

A fu

A-fu chwant arnoch i ysgwyd awr-wydr amser, i brufuro dyfodiad tragwyddoldeb? A fuoch un amser yn barod i goffeidio angau, gan ddywed-
yd, 'Croesaw, croesaw, O gyfaill, croesaw
'newyddion, i farwoldeb gael ei lyngcu i fynu
'gan fywyd!'

9. Y llen o anaddasrwydd neu anghymmwyf-
der a rwygir "yn ddau." Yn awr nid ydych
yn addas i'r gogoniant hwnnw a ddatguddir i
chwi yn y nesoedd. Eich llygaid sydd mor
weiniaid yn bresennol na llwch edrych ar
Haul y cyflawnder yn disgleirio yn ei nerth.
Er bod geleuni i'r llygaid yn beth tra hyfyrd;
etto ni allant edrych yn sefydlog ar ddisgleirdeb
yr hawl, heb wneuthur niweid iddynt; y
mae'r gynneddff yn rhy wan, neu 'n anghym-
mwys i dderbyn y gwrth ddrych. Felly nin-
neu yma sydd â diffyg cymmwyfder ynom, i
edrych ar oleuni'r gogoniant. Ond ein cyn-
heddfau a gryfheir ac a berffeithir yn y nesoedd,
y tu fewn i'r llen, ac a'n cymmwyfir i ddal
yno dragwyddol bwys gogoniant. Y diffyg
o'r cymmwyfder neu'r addasrwydd yma a
wnaeth i rai mewn amser lefain allan, pan oedd
phïol eu cyfür ysprydol yn llawn ac yn rhedeg
trosodd, i ddywedyd, 'Arglwydd, attal dy law;
'llestr pridd ydwyf, a'r na all gynnwys yn ych-
'waneg.' Yn wir ychydig o Dduw ydym yn
ei gael yma ufod, ac ychydig allwn gynnwys
pe caem ein lloned. Ond yn y nesoedd ein
holl gynheddfau a ehangir yn y faeth fodd, ag
y byddwn gymmwys i dderbyn cyflawnder o
Dduw, cyflawnder o gogoniant, cyflawnder o'r
Yspryd, cyflawnder o lawenyd ar ddeheulaw
Duw yn dragwydd.

10. Yllen o flinder corphorol alludded a rwygir

rwygir “ yn ddau.” Yma yr ydym yn fuan yn blino gweddio, yn blino pregethu, ac yn myned yn lluddedig wrth ymdrin ag ordinhadau. Nid amheuaf nad oes rhai yma yn flinedig o waith y dydd hwn. Yn wir ychydig o ryfeddod ydyw, fod y galon anianol yn barod i ddywedyd, Pa drafferth “ ydyw hyn i gyd?” “ Canys, fel y mae un yn dywedyd, Gellwch “ rwyimo dyn anianol wrth ystangc, ac yna ei “ ladd â gweddio, ac â phregethu yn unig.” Ond y dyn ysprydol ei hun hefyd, tra mae corph lluddedig y farwolaeth ynglŷn wrtho, sydd yn blino ar ordinhadau, ac yn analluog i fefyll yn hir i fynu yngwasanaeth Duw. Ond yn y nesoedd, tu fewn, cant ei wasanaethu ef heb ddifffygio. Dat. xxii. 2, 5. “ Yno ei “ weision a’i gwasanaethant ef; a hwy a deyr- “ nasant yn oes oesoedd.” Eu gwasanaeth llesg a lluddedig yma a ellir yn brin ei alw yn wasanaeth: ond yno ei weision a’i gwasanaethant ef yn wir, yn berffaith. O, onid dirgelwch a mawr ryfeddod ydyw, os bydd i ni y rhai ni allwn yn brin weddio, pregethu, na gwrando hanner awr yn gyfan heb difffygio, gael ein dwyn i’r nesoedd, a bod yno byth heb flino, neu ddifffygio yngwasanaeth Duw! Dyma dy gyfur gredadyn; y cei, trwy oesoedd tragywyddoldeb foliannu dy Brynwr heb ddifffygio!—Mewn gair; y llenni o drallodion a phrofedigaethau a rwygir “ yn ddau,” Heb. iv. 9. “ Y mae gan hynny orphwysfa “ etto yn ol i bobl Dduw.”—Y llenni o driftwch a galar a rwygir “ yn ddau.” Efsay xxv. “ 8. “ A’r Arglwydd Dduw a sych ymaith “ ddagrau oddi ar bob wyneb;” “ a chyftudd

“ a

“ a galar a ffy ymaith,” pen. xxxv. 10. — Y llen o afiechyd ac anhwylddeb corphorol a rwygir “ yn ddau.” Esay xxxiii. 24. “ Ac “ ni ddywed y preswilydd, Claf ydwyf; “ maddeuir anwiredd y bobl a drigantynddi.” — Y llen o fyddylliau gwibiog a dychymmygion ofer a rwygir yn “ ddau.” Ni fydd i chwi gam-synied na cham-amgyffred am Dduw i bob tragywyddoldeb. Canys holl blâau eich calon, chwantau, a llygredigaethau a fuch yn ymdrechu â hwynt dros eich holl ddyddiau, a’ch gadawant, ac yr wyf yn sicr y gadewch chwythau hwynt gyd â’r fath blefer a boddlonrwydd, ac y bydd cystal gennych gael gwared o honynt, na wnewch ond prin ysgwyd dwylaw â hwynt; ond yn hyttrach a ddywedwch, ‘ Cefn fy llaw i chwi weithian; llawer awr ‘ drist, llawer uchenaid drom a barasoch i mi; ‘ happus ydwyf o roi ymadawiad tragywyddol ‘ i chwi o hyn allan.’ Ac ni’s gallaf feddwl amgenach yw rhai sy’n llawenhau yn bresennol wrth gosio ’r ymadawiad hwn, a’r cyfarfod tragywyddol â Chrïst, na chawsant ryw radd o gymmundeb ag ef y dydd heddyw.

Yn ddiweddas, Y lleh o amser a rwygir “ yn “ ddau.” Ffrydiau amser a lyngcir i synu i’r cefn-for o dragywyddoldeb. O fel y dywedwch gyd â syndod y pryd hynny; ‘ O, a ddaeth y ‘ fath greadur aflan ac anhardd a myfi i fedd- ‘ iannu Crïst gwerth-fawr yn fy mreichiau; ‘ heb fyth, fyth, fyth i ymadael ag ef drachefn?’ O pa fodd y bydd i’w edrychiad nefolaidd a hyfryd arnoch, felldennu gorfoledd a llawenydd anrhaethadwy drwy eich calonnau, pan rodi- ch gyd â’r Oen ar hyd glan afonydd o ddyfr- oedd

Handwritten signature

oedd bywiol, pan na byddo amser mwyach? Cymmerwch attoch yr holl gysuron hyn, gredinwyr, i'ch calonau: canys y mae Duw 'r cyfur yn caniatâu i chwi ymlawenhau yn wastadol; ac i lawenhau mewn gobaith o gogoniant Duw, yr hwn a gewch ei weled, a bod yn gyfrannog yn dragwyddol o hono y tu fewn i'r llen.

Defn. 5. Addysg neu gyngor. Y cwbl a ddywedaf yn awr yw hyn: Os rhwygwyd y llen " yn ddau" trwy farwolaeth Crist; O yna deuwch a gwelwch—Deuwch a chymerwch—Deuwch a rhyfeddwch--Deuwch ac awch i mewn—Deuwch a moliennwch.

1. Deuwch a gwelwch. Pan agorwyd y fel Dat. vi. 1. yna 'r llais a ddywedodd, " Tyred " a gwel." Felly pan y mae 'r llen wedi ei rhwygo, O deuwch a gwelwch, deuwch ac edrychwch. Trowch yn awr, ac edrychwch ar y weledigaeth fawr hon, Ecf. iii. 3. Wele 'r llen o wahaniad rhyngom ni a Duw " a " rwygwyd yn ddau, oddi fynu hyd i wared". Dywedir i chwi yr hyn a welwyd y tu fewn i'r llen yn y deml, Heb. ix. 4, 5. " Yr hwn " yr oedd y thufer aur ynddo, ac arch y cyfammod wedi ei goreuro o amgylch; yn yr hon " yr oedd y crochan aur a'r manna ynddo, a " gwialen Aaron yr hon a flagurafai, a " llechau y cyfammod: Ac uwch ei phen " cerubiaid y gogoniant, yn cysgodi y druga- " reddfa. " Beth oedd yr holl bethau hyn yn ei gysgodi ni's gallaf yn awr sefyll i'w egluro: ond yn fyr yr oeddynt i gyd yn gosod allan ogoniant Duw yng Nghrist. Yn awr y llen a rwygwyd, am hynny edrychwch i mewn i'r sancteiddiolaf,

sancteiddiolaf, a gwelwch ddirgelwch gogoneddus cariad prynedigol. Gwelwch ddoethineb, gallu, sancteiddrwydd, cyfiawnder, daioni, a gras Duw yn disgleirio yn wyneb Iesu Grift; fel y caem ni edrych trwy ffydd i'r nefoedd, a gweled y gogoniant o honi.

2. Deuwch a chymmerwch. Y crochan manna ydoedd o'r tu fewn i'r llen, fel y gellwch ddeall wrth y testyn rhagddywededig, yr hwn oedd yn cyfgodi "bara'r bywyd." Yn awr gan ddarfod rhwygo'r llen, y mae rhydd-did i fyned i mewn i'r sancteiddiolaf a chymmeryd o'r manna. Os ewch ymaith ar eich cythlwngh heddw, y mae'r bai arnoch eich hunain; canys y mae rhydd-did gennych i ddyfod i mewn, a chymmeryd o'r manna cuddiedig, yn gymmaint a darfod rhwygo'r llen. Crist ei hun yw'r manna; ac os cymmerwch ef, chwi gewch bob peth gyd ag ef ag sy'n eisiau arnoch. A ydych yn teimlo eisiau maddeuant? Mae symmudiad y llen yn cyhoeddi pardwn a maddeuant i chwi, megis ar ddydd y Jubili. Ar flwyddyn y Jubili, tan y gyfraith, se ai'r offeiriad i'r cyffegr-sancteiddiolaf, y tu fewn i'r llen; ac yna yr ydoedd rhyddhad oddi wrth ddyled, a gollyngdod yn cael ei gyhoeddi; felly dyma'r un modd ein Jubili ninneu. Crist ein harch-offeiriad wedi rhwygo'r llen, a myned i mewn i'r sancteiddiolaf, sy'n anfon allan gyhoeddiad o bardwn i bechadur, a maddeuant o'i holl ddyled, ar yr ammodau o ddychwelyd atto, a throï oddi wrth ei anwired. Llauer wedi eu suddo mewn dyled sy'n sefyll yn y lle hwn: ond wele les tu ag atoch yn dywedyd, 'Ewch allan, chwi garcharion
G "gobeithiol,"

‘gobeithiol,’ Zec. ix. 11, 12. Y mae par-dwn yn y crochan manna hwn, os bydd i chwi ond ei dderbyn. Ie y mae bywyd i’ch eneidiau, a marwolaeth i’ch pechodau ynddo, os bydd i chwi gymmeryd o hono.

Gwrth. Ond chwi ddywedwch, Na’s gwyddoch pa fodd i dderbyn yr hyn a gynhyg-ir i chwi.

Atteb. Mi ddymunwn yn wir i chwi gael eich dwyn i adnabod eich anallu a’ch gwendid eich hunain, a bod yn deimladwy o hono. “Ni ddichon neb ddyfod attaf fi,” medd Crist, “oddi eithr i’r Tad yr hwn a’m hanfon-” “odd ei dynnu ef,” Ioan vi. 44. Ond, os darfu i Dduw eich tynnu mor belled a’ch bod yn ewyllysgar i dderbyn Crist, er na allwch chwi wneuthur dim, ac yn foddlon iddo ef wneuthur y cwbl drosoch? A ydych yn iawn ddeall beth yw credu? Nid i wneuthur rhyw-beth mawr trwy ’ch nerth eich hunan, nag ê; gras ydyw hwn a dau lygad iddo: un yn edrych ar waeledd dyn ei hun, ac yn ei ganfod yn berffaith wendid; y dywed, ‘Nad yw ’n ‘ddigonol o hono ei hunan i feddwl dim me-’ gis o hono ei hunan.’ Ac â’r llall y mae ’n edrych ar Dduw, ac yn canfod ei anfeidrol allu, gan dystio, ‘fod ei ddigonedd ef o Dduw,’ 2 Cor. iii. 5. Felly i gredu, yw gweled na’s gellwch wneuthur dim eich hun, a defnyddio gallu Duw i wneuthur pob-peth drosoch ac ynoch, sydd yn niffyg arnoch. Yn awr pan y’ch gelwir i dderbyn Crist, yr ydys yn galw arnoch i gymmeryd a gwneuthur defnydd o allu Duw i wneuthur pob-peth drosoch ag y gelwir chwi atto i’w wneuthur, ond ni’s gell-
wch

wch eich hun ei gyflawni. Y gallu Duw hwn sydd o fewn eich cynnygiad chwi, ac a allwch roddi gwaith iddo. Esay xxvii. 5. "Ymaff-
" led yn fy nerth i, fel y gwnelo heddwch â
" mi, ac efe a wna heddwch â mi." A wy-
buoch erioed o'r blaen, fod nerth Duw o hyd cyrraedd i chwi, ac wrth eich gwasanaeth? Cymmerwch afael yn ei allu, a rhoddwch waith iddo; gan ddywedyd, 'Arglwydd, par
' i'th nerth hwn gael ei ofod allan ar eiddil,
' fel y derbyniwyf Grist.' Gwelwch fel y mae'r Tad yn ei gynnyg ef yn ddoethineb, yn gyfiawnder, yn sancteiddrwydd, ac yn brynedigaeth. Dyma fanna yn wir; yr hwn a ellwch wneuthur derbyniad o hono yn y cyfryw fodd a hyn; gan ddywedyd, 'Arglwydd, cym-
' mer fi, a minneu a'th gymmeraf dithau:
' Bydded i'th nerth a'th ras gael ei ogoneddu
' ynof.' Os ydych yn llefaru hyn o ddifrif y mae'r fargen wedi ei gwneuthur: Canys nid yw efe yn galw pechadur un amser i wneuthur derbyniad o'i Fab ar ddim ammodau eraill, ond yn unig iddynt hwy gyd-synio fod i Grist gymmeryd yr holl waith yn ei law ei hun, a chael yr holl ogoniant oddi wrtho.

3. Deuwch a rhyfeddwch. "Wele, llen
" y deml a rwygwyd yn ddau, oddi synu hyd
" i wared." Deuwch a rhyfeddwch, fod pob rhwystr wedi ei symmud o ffordd eich agoshad at Dduw. Rhyfeddwch gariad Duw yn anfon ei Fab i rwygo'r llen; a rhyfeddwch gariad Crist yn cymmeryd arno ei rhwygo, fel y caech nesâu at Dduw. Rhyfeddwch ddarfod ei rhwygo mewn un graddau. Rhyfeddwch

ei rhwygo “ yn ddau;” rhyfeddwch ei rhwygo
 “ oddi fynu hyd i wared.” Rhyfeddwch y
 “ gwaith, a rhyfeddwch yr achos o hono.
 “ Crist a ymadawodd â'r yspryd; ac, wele,
 “ llen y deml a rwygwyd.” Rhwygiad y
 llen a gostiodd ei fywyd i'r Iesu. Fe roddodd
 ei enaid yn aberth dros bechod; ac yna “ llen
 “ y deml a rwygwyd.” O, a oes dim rhy-
 feddu gennych wrth hyn? Byddai yn arwydd o
 sacrament cyfurus i chwi, pe baich wedi eich
 llenwi o ryfeddod. Ychydig o ryfeddu wrth
 hyn yma, sydd well na hir weddio.

4. Deuwch ae ewch i mewn. Nid yn unig ed-
 rychwch a rhyfeddwch; ond hefyd ewch i mewn
 yn hyderus i'r sancteiddiolaf: Nid sefyll yn y
 cyntedd oddi allan, y tu ol i'r llen, neu estyn
 eich llaw yn unig trwyddi; ond deuwch i
 mewn yn gryno ac yn hyderus. Y llen “ a
 “ rwygwyd yn ddau.” O, ynteu deuwch i
 mewn trwy y rhwygiad yma. Gellwch bawb
 fyned yn hyderus i mewn i'r sancteiddiolaf,
 trwy'r ffordd newydd a bywiol hon, “ a
 “ gyffegrodd efe trwy'r llen.” ‘O, medd-
 ‘ wch, a ddichon y fath gŵn, y fath gŵn af-
 ‘ lan a ni gael dyfod i mewn?’ Dichon; yr
 ym yn arfer o ddywedyd, ‘Argorwch y drws i'r
 ‘ cŵn ddyfod i mewn.’ Y llen a rwygwyd,
 deued y cŵn i gael briwffion. Gelwir y cen-
 hedloedd yn gŵn yn yr ysgrythyrau. Ac fe
 ddywedir, Dat. xxii. 15. “ Oddi allan y mae'r
 “ cŵn, a'r swyn-gyfareddwyr, a'r putteinwyr,
 “ a'r llofruddion, a'r eilun-addolwyr. Ond
 i'r holl gŵn y fy tu allan i'r llen, yr ym, yn
 enw'r Iesu, yn cyhoeddi rhydd-did i ddyfod i
 mewn, i gael yr hyn a'ch achubo ac a'ch sanc-
 teiddio.

teiddio. Chwi atebwch, Nad oes gennych ddim i'w-ddwyn gyd â chwi, dim gras, dim daioni. Yr wyf yn dywedyd i chwi, Nad oes yma neb heb ryw-beth ganddo i'w ddwyn at Grift gyd â hwynt. Beth yw hwnnw, meddwch? Onid oes gennych bechod a thrueni lawer i'w ddwyn-gyd â chwi? Deuwch â'ch holl ddrwg, i'r diben i gael daioni. Deuwch â'ch pechodau, a cheiswch ras yn eu lle hwynt. Deuwch â'ch euogrwydd, a cheiswch bardwn. Deuwch â'ch aflendid i gael eich golchi. Deuwch â'ch diffyg i dderbyn cyflawnder. Deued y cŵn i mewn a derbyniant y briwsion, i'e cymmerant wledd. Nid oes dim i'ch rhwyffro, tra mae'r llen wedi ei rhwygo. Nid yw'r gyfraith ar eich ffordd, se gafodd honno ei chyflawni. Nid yw'r cerubiaid tanllyd yn sefyll i'ch gwrthwynebu; canys fe rwygodd Crist y llen o ddigofaint, ac a rannodd y mor coch o ddwyfol lidiowgrwydd, fel y gallech fyned trwodd. A oes arnat chwant i'r nesoedd ddyn, neu ddynes? Dyma'r ffordd, y mae'n gorwedd trwy rwygiad y llen; ac os nâ chymmerwch y ffordd hon, nid ewch fyth i mewn yno: Canys y mae dau borthor ac sy'n cadw yr holl rai anghredadwy allan, sef, cyflawnder a sancteiddrwydd. Cyflawnder a ddywed, 'Rhaid i mi gael fy moddloni.' Sancteiddrwydd sy'n dywedyd, 'Rhaid i minneu gael fy amddiffyn, os amgen nid ewch i mewn yma.' Ond os deuwch i mewn trwy rwygiad y llen, chwi a gewch fynediad rhydd a helaeth i dragywyddol deyrnas ein Harglwydd Iesu Grift. Efe a ddywed wrth Gyflawnder, 'Gollwng y cyfryw ddyn i mewn, canys mi a delais ei holl ddy-'
 'led:

150. *Rbwygiad Llen y DEML.*

'led: Sancteiddrwydd; gollwng y cyfryw
'ddyn i mewn, canys mi a roddes i ti berffaith
'ufudd-dod drosto; edrych arno ef ynof fi.'
Hyn a wna bob un o'r porthorion yma yn fodd-
lon i ollwng credinwyr i mewn. O deuwch
gan hynny ac ewch i mewn trwy rwygiad y
llen hon. Enaid di-Grist, pwy a foddlon a
gyfiawnder a sancteiddrwydd drosot? Ni chym-
mer y porthorion hyn eu gobrwyo byth gennyt
ti. Gan hynny, O deuwch, ac ewch i mewn
trwy rwygiad y llen, canys nid oes un ffordd
arall ond hon i fyned i mewn i'r nefoedd.

5. Deuwch a chenwch. Os aethoch i mewn i'r
sancteiddiolaf, O rhoddwch ogoniant i Dduw
yn yr uchelder am iddo rwygo'r llen. Gellwch
fyned adref tan ganu, pe iawn ddëallech y
geiriau, a'u troi yn fawl; gan ddywedyd,
"Wele, llen y deml a rwygwyd yn ddau,
"oddi fynu hyd i wared!" "Wele, y llen a
'rwygwyd, ac ni wneir yn gyfan mwyach.
'Wele, fe gwblhawyd y gorchwyl gan Fab
'Duw. Y gwaith a gafodd ei wneuthur, ac
ni ddadwneir byth drachefn. I Awdwr a
Gorphenwr y gwaith mawr hwn, y byddo'r
gogoniant yn dragywydd, *Amen.*

LLYTHYR

Oddi wrth y Parch. R. ERSCIN, at Mrs. FISHER:

M A D A M,

M A E 'n dda gennyf ddarfod i'r Arglwydd wneuthur rhyw ran o'm 'Sgrifenadau tlodion i yn fendithiol i chwi: Ac yn y cyfamfer yr wyf yn deall, eich bod yn ofni, rhag, wedi 'r holl fanteision a gawsoch, nad oes gennych ond dychymmyg, neu wybodaeth noeth yn unig am bethau ysprydol; gyd ag amryw achosion eraill o eiddigedd trosoch eich hun, y rhai a adroddosoch wrthyf, ac ydych yn deisyfu fy marn a'm cyfarwyddyd ymherthynas i'ch amgylchiad.

Anwyl Gyfaill, er ei fod yn anhawdd i mi ysgrifennu at un na's gwn ymhellach am dani nag y mae eich llythyr yn amlygu: etto y mae rhyw bethau yn cael eu crybwyll ynddo, y rhai os ydynt yn tarddu o galon ddi-dwyll, sy'n rhoddi achlysur i gredu, y dichon fod rhyw fefur o hadau Gras wedi eu hau ynoch mewn gwirionedd; a bod yr ARGLWYDD yn eich darostwng i'r diben i'ch derchafu mewn amser cyfaddas.

Yn gyntaf, yr ydych yn cwynfan fod arnoch eisiau tyftiolaeth eglur o gariad Duw; yr hyn a fernwch chwi a fwynhaech, pe byddech yn perthyn iddo. Ymherthynas i hyn yma, fe allai mai o drugaredd y mae 'r ARGLWYDD yn attal tyftiolaeth o'i gariad, a'r teimlad cyfurus o hono oddi wrthyf, nes y caffoch ef mewn ffordd mwy cyson o gredu ynddo. Dywedir yn

yn Ephes. i. 13. “ Wedi i chwi gredu i’ch
 “ feliwyd trwy Lân YSPRYD yr addewid.”
 Yr unig sylfaen o ffydd yw *gair y gwirionedd*, a
 sonir am dano yn y lle hynny, ac nid ein teim-
 lad ni. Nid yw *tystiolaeth* neu *feliad teimladwy*.
 YSPRYD yr addewid ddim i’w ddisgwyl cyn i
 chwi gredu *gair* yr addewid. Pe caem ni
 deimlad o ryw-beth tebyg i’w gariad, byddem
 barod i adeiladu ein ffydd ar dymherau a
 theimladau cyfnewidiol, yn lle ar sicr air yr
 addewid.

Er bod *datguddiedig* waith yr YSPRYD yn
 agor y *gair* yn myned o flaen Ffydd; etto y mae
 gwaith *seliedig* yr YSPRYD bob amser yn ei
 ganlyn. Mae llawer yn cael eu twyllo trwy
 orphwys ar deimladau; ac yn adeiladu eu ffydd
 yn Nuw, nid yn bennaf ar yr hyn a lefarodd
 efe, ond yn hytrach ar yr hyn a deimlasant. Am
 hynny trugaredd yw i chwi, os yr ARGLWYDD
 sy’n attal oddi wrthyich yr hyn a elwch yn
dystiolaeth seliedig ei gariad, nes eich gwneir yn
 ewyllysgar i roddi iddo ogoniant ei wirionedd,
 trwy gredu i’w gariad datguddiedig i chwi yn
 y *gair*; ac yna y gellwch ddisgwyl y cyfur o
 hono yn seliedig yn eich calon.

Ni chafodd y wraig â’r diserlif un teimlad
 profiadol o rinwedd yn dysod oddi wrth GRIST,
 nes iddi gyffwrdd ag ymyl ei wisg ef, *Luc*
viii. 43—48. Os ydych yn disgwyl ac yn
 aros am deimladau i adeiladu eich ffydd a’
 gobaith arnynt, o drugaredd y maent yn cael
 eu naccâu i chwi, fel y deloch i adeiladu ar
 sicrach sylfaen, sef CRIST yn llefaru yn ei air,
 cyn profi ei gariad tu ag attoch, yn anndgaeth
 a chadernid i’ch ffydd.

Yn

Yn ail, Chwi a ddywedwch, Eich bod yn clywed eraill yn sôn am gymmundeib melus â Duw, ac yn hiraethu am ymddattod a bod gyd â CHRIST; pan etto y mae meddyliau am farw yn ddychrynlyd i chwi! Ac ymbellach yr ydych yn achwyn oblegyd eich marweidd-dra, oerfelgarwch, a'ch cnawdolrwydd; y rhai, fel yr haerwch chwi, nid ydynt nodau plant Duw. Fy nghŷd-bechadures; os cawsoch olwg ar blâ eich calon; ac ydych yn cael eich cadw yn wir dlawd, anghenus, gwâg a gostyn-gedig, tan deimlad o'ch diffyg o bob gras a daioni ynoch eich hun; fel y byddo CRIST a'i gyflawnder yn fwy gwerthfawr a derbyniol i chwi; mae gennych y fantais ar y rhei'ny a gawfant uwch mwynhad a chyrraeddiadau, os ydynt yn eu derchafu i fynu. *Mat. v. 3—6. Eſay. lxvi. 2.* Yr wyf yn gobeithio mai dyma eich cyflwr chwi, oddi wrth yr hyn a ddywedwch yn ganlynol yn eich llythyr; sef, Y gellwch rai gweithiau ymhyfrydu yn yr athrawiaeth o gariad Duw i'w ddewisedig bobl, er nad ydych yn canfod eich rhan eich hunan ynddo; a bod yn rhaid dod i'r goron ar ben CRIST, os byth y byddwch chwi yn gadwedig. Mae hyn yn ymddangos fel iaith un a fyddei Duw yn ei darostwng i'r diben o'i derchafu; ac yn ei gwaghâu i'r diben i'w llenwi mewn amser cyfaddas; gwel *Sal. lx. 18. cxiii. 5, 6, 7.*

Yn drydydd, yr ydych yn mynegu eich bod mewn amrywiol dreialon a themtasiynau; ond nad ydych yn cofio ddyfod un addewid yn ei grym atoch er eich gwaredigaeth. Anwyl Gyfaill: os cawsoch waredigaeth o bryd i bryd yn ol yr addewid, pa un bynnag ai ar fyrder

fyrder neu yn raddol, er na ddaeth attoch gyf â'r fath rym, neu yn y dull ac yr ydych yn tybied ei dyfod at eraill, dylech fod yn ddiolchgar. Ffordd yr ARGLWYDD yn dwyn yr addewid adref at y galon sy'n amrywiol: pa fodd bynnag, ni wn i ond ychydig wahaniaeth rhwng bod yr addewid yn cael ei thywallt i mewn i'r galon, a bod y galon yn cael ei hyfryd ehangu i orphwys ar yr addewid: dichon y diweddaf fod mor fïer a diogel a'r cyntaf.

Os daeth yr addewid trwy ddwyfol ragluniaeth un amser i'ch meddwl, pa un bynnag ai trwy wrando, darllain, neu fyfyrïo, yn y fath fodd ac i'ch nerthwyd i'w throï'n achos o weddi ac ymbil o flaen gorsedd gras, byddwch foddlon, a bendithiwch Dduw am dani. Mae llawer yn barod i bwysu ar yr effeithiau melus a hyfryd, trwy ba rai y mae'r addewid yn dyfod attynt, yn fwy nag ar yr addewid ei hunan: ac yna pan y mae'r effaith hyn yn cilio ac yn diflannu, eu ffydd sydd yn myned yn sigledig, ac ni fedrant orphwys eu hyder yn hollawl ar noeth air Duw. Y dymmer neu'r tueddrwydd hyn ymhob enaid grasol a gyfrifir i'r gweddillion o ddeddfoldeb sydd yn aros ynddynt, ac yn peri iddynt ymosyn am sail i'w ffydd yn fwy ynddynt eu hunain, a'r hyn a wnelir ganddynt neu a weithredir ynddynt, na thrwy fyned allan o honynt eu hunain, at yr hyn ydyw'r ARGLWYDD ynddo eu hun, a'r hyn a wnaeth efe drostynt ac a lefarodd wrthynt.

Mae ffydd yn gadarnaf pan y mae'n byw ar addewid noeth, heb dderbyn dim o'i chynhaliaeth oddi wrth deimlad. Ymdrechwch, fy Nghyfaill, i orphwys trwy râs ar Dduw sydd wedi

wedi addaw, gan rod-di erêd i'w wirionedd; a chwi ai cewch yn ei amser ei hun yn Dduw ac sy'n cyflawni ei addewid, ac yn dwyn cyfur i'ch enaid. Ymosynnwch am orphwysfa, nid yn y ffrydiau o fendithion a chysuron yn unig, sy'n dyfod oddi uchod, ac a ddichon iddynt gymmeryd llawer o droion; eithr ynddo Ef, yr hwn yw'r ffynnon fawr o honynt, ac sy'n aros fyth yr un. Ond yr-wyf yn ofni troseddu ar eich amser. Ni ddarfu i mi yn y mesur lleiaf geisio gwenhieithio i chwi. Dymunwn fod yn fy ngallu wneuthur llês i'ch enaid; yn gyfattebol i'r deisfyfiad a anfonasoch attaf o'i herwydd. Os daw 'r llinnellau hyn mewn amser prydlon attoch, i ateb un anhawsdra a ellwch fod ynddo, byddwch barodol i faddeu ac esgusodi meithder eu dyfodiad. Ar i'r ARG-LWYDD fendithio moddion ei râs, i'r diben i beri i'ch enaid chwi, ac eneidiau ei holl bobli lwyddo yn y gwirionedd hyd y diwedd, yw deisfyfiad—Eich ufudd wasanaethwr yng *Nghrist*,

IONAWR 19th, 1743 **24 DE 67** R. E.

BEIAU 'R ARGRAPHWASG.

Rhai Beiau llythyrennol a ddiangasant yn y Gwaith hwn, yn ablennoldeb y Cyhoeddwr oddi wrth yr Argaphwasg; y rhai a ddymunir i'r Darllennydd caredig eu hegusodi, a'u diwygio fel y gallo; Ac am nad ydynt mor synych a niweidiol, na's gellir deall ystyr yr ymadrodd yn y cyfryw leoedd, fe dybiwyd yn afreidiol eu nodi i lawr yn Rhestr yn niwedd y Gwaith—yr hwn er ei amherffeithrwydd, a obeithir iddo fod yn ddefnyddiol—Ac a orchymmynnir i fendith Duw, ac ystyr-iaeth y Darllennydd Christ'nogol.

MEHEFIN 15fed, 1790.

H. J.

D I W E D D.

*Y LLYFRAU canlynol a gyhoeddiwyd, ac
sydd ar werth gan H. JONES.*

I. **A FALAU AUR** i Bobl Jeuangc, a
CHORON GOGONANT i Hên Bobl:
Neu 'r Dedwyddwch o Droedigaeth Amser-
ol, a'r Anrhydedd o fod yn Hên Ddis-
gybl. Hefyd Gwrthddadleuon y Gwr Ieu-
angcwedieu hatteb; ac Amhevon yr Hen Wr
wedi eu dattod, gan T. BROOKS; Gweinidog
yr Efengyl yn *Llundain*.—*Pris 1s.*

II. **ENW YN Y NEEFOD**, y Sail gywiraf o Law-
enydd,—**A GALLU GRAS** yn diddysfau 'r
Galon oddi wrth y Byd. A ofodwyd allan
mewn *Dwy Bregeth*, gan y Parchedig Mr.
MATHEW MEAD—Gyd â Rhagymadrodd
gan y diweddar Barchedig Mr. TOPLADY.

D. S. Y Llyfr hwn a werthir ynghyd â
Thraethawd buddiol a elwir, Y Ffordd i
fod yn Hapus mewn Byd Truenus—*Pris*
6ch. i Gwnnorthwywyr y Rhannau o
waith Mr. BUNYAN, a 7g. i eraill.

III. **ATTEB I BOB DYN**, a ofynno Reswm am y
Gobaith sydd ynom—mewn Ffordd o Hol-
iad ac Atteb. Gan J. HUMPHREYS—gyd
â Rhagymadrodd gan y Parch. Mr. WHITE-
FIELD—*Pris 1g.*

IV. **CYSURON DWYFOL**; neu Addewidion
Gwerthfawr er Annogaeth i Gredinwyr—
gyd â Gair o Gyngor,—*Pris 1g.*

V. **MYFYRDODAU AR DYMHORAU 'R FLWY-**
DDYN; sef, gwanwyn, haf, cynhauf, gauaf;
ac ar amryw Achosion eraill—*Pris 6ch.*

VI. **GAIR YN EI AMSER**; neu Lythyr-An-
nerch i'r Cyffredin *Gymry*; ymherthynas i'w
Hamgylchiad tymhorol yn y Blynnyddoedd
aethant heibio, &c.—*Pris 2g.*

ac

a

obl:

ser-

dis-

en-

Wr

dog

o. s.

w-

'r

lan

Mr.

odd

z.

d s.

ld i

ris

o

ay

l-

yd

E-

on

r-

f;

-

w

d